

ΑΣΤΗΡ της ΑΝΑΤΟΛΗΣ

πάντα δοκιμάζετε, το καλόν κατέχετε

ΤΟ ΜΗΝΥΜΑ ΤΟΥ ΓΟΛΓΟΘΑ

ΕΤΟΣ 154ο ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2011 Νο 4

ΣΚΕΨΕΙΣ

Η ΒΙΑ ΤΟΥ ΑΛΛΟΥ ΜΑΣ ΕΑΥΤΟΥ

Ο τίτλος του άρθρου του Σταύρου Θεοδωράκη τράβηξε αμέσως την προσοχή μου. Τις μέρες αυτές γίνεται εξόχως επίκαιρο. Τι γεννά τη βία; Ποια είναι η χριστιανική στάση και πρόταση; Πριν μιλήσω για αυτήν παραθέτω ένα μικρό μετανάστες που πουλούσαν ελληνικές σημαίες. Κανείς δεν αντέδρασε. Τα ίδια συμβαίνουν και στα γήπεδα. 200-300 το πολύ, κουλιγκάνοι τα σπανε όλα και η εξέδρα ούτε καν τους γιουκάρει. Η βία το ξαναλέω είναι σαν να μας βλοεύει. Λες και αντιπροσωπεύει ένα κομμάτι του άλλου μας εαυτού. Του θυμωμένου, του απογοητευμένου, του αδιέξοδου, του σκοτεινού. Εκεί λοιπόν πρέπει να δώσουμε τη μάχη. Γιατί πάντα θα υπάρχουν φασίστες, σταλινικοί, χιτλερικοί, μηδενιστές, οπαδοί της τυφλής βίας. Το θέμα είναι να στερέψουν κάποια στιγμή από συμπάκου (http://www.protagon.gr/?i=protagon.el.themata&id=6651).

Δεν θα μπω να σχολιάσω κάθε πτυχή του κειμένου. Θα σταθώ στη διαπίστωση ότι η βία δεν είναι έξω, γύρω μας αλλά μέσα μας. Με άλλα λόγια δεν είναι μία ενστικτώδης αντίδραση σε εξωτερικά ερεθίσματα αλλά κάπου φωλιάζει μέσα μας. Στη διαπίστωση του αρθρογράφου υπάρχει όμως ένα κενό. Είναι όντως το θέμα απλά το να αντιδράσουμε ενεργά μπροστά στην εκδήλωση βίας; Αναρωτιόμαστε, πώς θα γίνει αυτό αν η βία είναι μέσα μας, είναι δηλαδή και δικό μας πρόβλημα; Αυτό το ερώτημα είναι βαθύ και δεν θα το πιάσουμε στο κείμενό μας αυτό. Θα μείνουμε όμως στο πρώτο. Είναι αρκετό για να σταματήσει η βία απλά το να την αποδοκιμάσουμε;

Η χριστιανική πρόταση προχωρά και προτείνει ότι εκτός από την αρνητική πρέπει να υπάρχει και μια θετική κίνηση. Εκτός από την απόρριψη της βίας πρέπει να υπάρχει και η αγαπητική διεκδίκηση και επιδίωξη του υποκειμένου της βίας, του ανθρώπου που την ασκεί. Εδώ είναι χρήσιμη η αναφορά σε ένα βιβλίο του Κροάτη θεολόγου Miroslaf Volf (στο βιβλίο του Exclusion and Embrace) ο οποίος στηριγμένος στη αφήγηση της συμφιλίωσης που βρίσκεται στην καρδιά του Χριστιανικού ευαγγελίου προτείνει την διατύπωση μιας «θεολογίας καταλλαγής» που κέντρο της θα έχει την μεταφορά

του «εναγκαλισμού». Η κίνηση του εναγκαλισμού έχει τέσσερα στοιχεία: το άνοιγμα των χεριών, τη στιγμή της αναμονής, το κλείσιμο των χεριών, το ξανάνοιγμα των χεριών.

Τα ανοικτά χέρια είναι μία στάση στην οποία το σώμα μας τείνει προς τον άλλο. Είναι ένα σημάδι προς αυτόν ότι έχουμε δημιουργήσει «χώρο» μέσα μας για αυτόν ώστε να εισέλθει εκεί και ότι έχω κάνει μια κίνηση «έκ-στασης» από τον εαυτό μου ώστε να μπω στον χώρο που ελπίζω να δημιουργήσει ο άλλος για μένα. Η ανοικτή αγκαλιά είναι μια κίνηση που προσκαλεί. Σαν μια πόρτα που ανοίγουμε προσκαλώντας τον άλλον να μπει, να τον δεξιωθούμε. Ταυτόχρονα είναι κάτι σαν ένα απαλό και ευγενικό χτύπημα στην πόρτα του άλλου για να ανοίξει και σε μας. Η δεύτερη φάση είναι η στιγμή της αναμονής. Τα ανοικτά χέρια απλώνονται προς τον άλλον αλλά σταματούν πριν τον αγγίξουν. Περιμένουν. Η κίνηση του εναγκαλισμού δεν είναι εισβολή στον χώρο του άλλου (αυτό θα ήταν μια άλλου είδους βία). Η αναμονή ομολογεί ότι αν και το άνοιγμα της αγκαλιάς μας μπορεί να είναι μονομερές το σφίξιμο του άλλου μέσα στην αγκαλιά πρέπει να είναι αμφίπλευρο. Η τρίτη φάση είναι το κλείσιμο των χεριών, το σφίξιμο της αγκαλιάς. Αυτό είναι ο στόχος του εναγκαλισμού, κάτι που όπως ήδη είπαμε απαιτεί μια αμφίδρομη κίνηση. Τώρα ο καθένας από τα δύο μέρη κρατά και κρατιέται. Εξ-ίσταται και δεξιώνεται. Μέσα στην κλειστή αγκαλιά η ατομικότητα διατηρείται αλλά μεταμορφώνεται και η διαφορετικότητα του άλλου ταυτόχρονα επιβεβαιώνεται ως τέτοια αλλά και γίνεται καλύτερα αντιληπτή και ίσως αποδεκτή. Μέσα στην κλειστή αγκαλιά δεν χανόμαστε αλλά βρίσκουμε και ανακαλύπτουμε τον εαυτό μας και τον άλλο. Όμως δεν τελειώνουν εκεί όλα. Υπάρχει η τέταρτη κίνηση: το άνοιγμα της αγκαλιάς. Αν δεν γίνει αυτό τότε θα έχουμε την απορρόφηση του Εγώ μέσα στο Εμείς κάτι που χαρακτηρίζει απολυταρχικά καθεστώτα και αρρωστημένες σχέσεις. Το άνοιγμα των χεριών δηλώνει ότι ο άλλος δεν έγινε κτήμα μου. Είναι ελεύθερος να φύγει και να είναι αυτός που είναι, αγγιγμένος όμως από την συνάντηση μαζί μου.

Η χριστιανική πρόταση λοιπόν συνεχίζει και δεν μένει μόνο στις δηλώσεις που καταδικάζουν τη βία. Προχωρά και διεκδικεί την συμφιλίωση, την καταλλαγή με τον αντίδικο. Κι αν όλα αυτά ακούγονται φαιδρά και ανεδαφικά δεν μας ξαφνιάζει πάντα το κήρυγμα του Σταυρού ήταν μωρία και σκάνδαλο...

Π. Κανταρτζής

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Η Σφραγίδα της Ανάστασης και το Δόγμα της Σωτηρίας	99
"Πνευματική" μοιχεία	102
Ο χωρισμός του Λωτ από τον Αβραάμ	105
Η Πτώση ως "υπαρκτική αστοχία"	110
Ο Ουρανός - Πώς να 'ναι άραγε;	114
Μια βασίλισσα Θεού σε βασίλειο Ανθρώπου	119
Το Μήνυμα της Νίκης	123
Το Μήνυμα του Γολγοθά	126

ΑΣΤΗΡ
της
ΑΝΑΤΟΛΗΣ
Εκδίδεται από το 1858

"Πάντα δοκιμάζετε,
το καλόν κατέχετε"

Α' Θεσσα. 5: 21

www.gec.gr/astir

Λεωφ. Αμαλίας 50, 105 58 Αθήνα
Τηλ.: 210 3231079 - Fax: 210 3316 577
email: astir@gec.gr

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ:
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΚΔΟΤΗΣ:
Ιωάννης Τσεβάς

ΙΔΡΥΤΗΣ:
Μιχ. Δ. Καλοποθάκης (1858-1911)

ΔΙΑΤΕΛΕΣΑΝΤΕΣ ΕΚΔΟΤΕΣ:
Δημ. Μ. Καλοποθάκης (1911-1946)
Μιχ. Β. Κυριακάκης (1946-1989)
Γ. Τασίγλου (1989-1990)
Φ. Β. Κομπουρόπουλος (1991-2002)

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ:
Γ. Αδάμ, Τιμ. Αναστασιάδης,
Ε. Αντωνιάδου, Παν. Κανταρτζής,
Αντ. Κουλούρης, Μελ. Μελετιάδης,
Παρ. Παπαγεωργίου, Ιω. Σακινίδου,
Ειρ. Τερζάκη, Ιωάν. Τσεβάς

ΕΠΙΜΕΛΗΤΕΣ:
Σειράς «Λόγος»: Λ. Κολλάρος
Ειδικών αφιερωμάτων: Μελ. Μελετιάδης
Ποίηση, Προσευχές: Λιλ. Βαλαή

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΗΣ: Στέλιος Παπαβασιλείου
ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ: Έρση Αντωνιάδου
ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Μυρτώ Σακινίδου
ΔΙΕΚΤΗΡΑΙΩΣΗ: Γιώργος Σάκος

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ-ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ: Έρση Αντωνιάδου
Λεωφ. Αμαλίας 50 - 105 58 Αθήνα
ΑΡΙΘΜ. ΛΟΓ. ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΠΕΙΡΑΙΩΣ:
EUR 5144-043494-503 (Στ. Παπαβασιλείου)
IBAN: GR93 0172 1440 0051 4404 3494 503
BIC: PIRBGR3A

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ:
Βοστώνης: Τάκης Τσανκλιδής
Θεσ/νίκης: Δημήτρης Σαφός
Κατερίνης: Πάρις Παπαγεωργίου
Κέρκυρας: Βέτα Παντελιού
Κύπρου: Δέσποινα Μελετιάδου
Χαλκιδας: Νίκος Παντελής

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ: Εσωτερικό & Κύπρος € 10
Ευρώπη: € 26 - ΗΠΑ USD 30
Καναδάς, Αυστραλία κ.λπ. Δολ. 40

ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ: € 1,00

ISSN 1106-4250

Τα ενυπόγραφα άρθρα απηχούν τις απόψεις των συγγραφέων. Η σύνταξη του περιοδικού διατηρεί το δικαίωμα να κάνει συντομώσεις ή διορθώσεις στα προς δημοσίευση κείμενα. Τα χειρόγραφα δεν επιστρέφονται.

Η Σφραγίδα της Ανάστασης και το Δόγμα της Σωτηρίας

του Λεωνίδα Κολλάρου

"Δεν είναι εδώ διότι ανέστη, καθώς είπεν· έλθετε, ίδετε τον τόπον όπου έκειτο ο Κύριος."

Ματ. 28:6

Εχουμε την αίσθηση καθώς διαβάζουμε την Βίβλο ότι ευθύς εξ αρχής η αφήγηση της ανάστασης του Κυρίου ήταν φωταγωγημένη με ουράνια δόξα. Δέσμες θεϊκού φωτός περιέβαλαν με ιδιαίτερη λαμπρότητα αυτό συγκεκριμένα το γεγονός διότι η σημασία αυτού του γεγονότος για τη σωτηρία των αμαρτωλών και την παρηγοριά των πιστών μαθητών του Κυρίου δεν ήταν ούτε υποδεέστερης βαρύτητας, ούτε μειωμένης αξίας. Ο θρίαμβος της ανάστασης όμως δεν είχε σαν φιλοδοξία του την ανάπτυξη θρησκευτικής θριαμβολογίας, πολύ δε λιγότερο την καθιέρωση κάποιου λαμπρού εορταστικού κλίματος. Λίγο ενδιαφέρουν τον ουρανό τα θέματα αυτά. Αλλού πρέπει να αναζητηθεί η δόξα αυτού του γεγονότος. Όπως με όλα τα θέματα που είναι εξ αίματος συγγενείς με την υπόθεση της σωτηρίας, έτσι και με το θέμα της ανάστασης του Χριστού το μεγαλείο του γίνεται αντιληπτό όταν διακρίνουμε την σύνδεσή του με τα υπόλοιπα δόγματα που αποτελούν στοιχεία του έργου της σωτηρίας. Εντυπωσιακά και ρητορικά ήταν αυτά που ο Ιωάννης ο Χρυσόστομος κήρυττε σχετικά με την ανάσταση του Χριστού, λέγοντας, «Να λοιπόν έφτασε η ποθητή για μας και σωτήρια εορτή, η αναστάσιμη ημέρα του Κυρίου μας Ιησού Χριστού, η προϋπόθεση της ειρήνης, η αφορμή της συμφιλίωσης, η εξαφάνιση των πολέμων, η κατάργηση του θανάτου, η ήττα του διαβόλου. Σήμερα οι άνθρωποι αναμείχθηκαν με τους αγγέλους και αυτοί που έχουν σώμα προσφέρουν τη δοξολογία τους μαζί με τις ασώματες δυνάμεις. Σήμερα καταργείται η εξουσία του διαβόλου, σήμερα λύθηκαν τα δεσμά του θανάτου, εξαφανίστηκε η νίκη του άδη... Σήμερα ο Κύριός μας ο Χριστός συνέτριψε τις χάλκινες πύλες και εξαφάνισε τον ίδιο το θάνατο».

Όμως δεν θα πρέπει να περιοριστούμε σε γενικόλογα αλλά θα πρέπει να περιεργαστούμε από πολύ πιο κοντά τις διάφορες πτυχές του θέματος και να ριζούμε το βλέμμα μας όχι μόνο στις πλευρές που τις χτυπά ο ήλιος αλλά και σε εκείνες που βρίσκονται από την άλλη πλευρά, στη σκιά, και σχεδόν ποτέ δεν ελκύουν την προσοχή των ανθρώπων. Είναι η δογματική ανάπτυξη ενός τόσο σπουδαίου θέματος που θα μας βοηθήσει να διακρίνουμε αυτά που ανθρώπινος οφθαλμός δεν είδε και σε καρδιά ανθρώπου δεν ανέβηκαν, που ωστόσο ο Θεός τα φανέρωσε μέσα στην ιερά Γραφή.

Η Ανάσταση – Σφραγίδα της Αξιοπιστίας της Γραφής

Η πρώτη αλήθεια πάνω στην οποία η ανάσταση του Χριστού αφήνει τη σφραγίδα της είναι η αξιοπιστία του θείου λόγου, της Αγίας Γραφής. Έρχεται να επιβεβαιώσει τόσο τις Γραφές όσο και τα λόγια του Κυρίου που αναφέρονταν σε αυτό το γεγονός. Στο χωρίο της επικεφαλίδας μας ο άγγελος ανέφερε μια φράση που δεν θα προξένησε καμία έκπληξη σε 'κείνες τις γυναίκες: τη φράση «**καθώς είπεν**». Τα μάτια των μαθητών μπορεί μεν να άνοιξαν διάπλατα από την έκπληξη της ανάστασης του Κυρίου, αλλά όχι από το γεγονός ότι ο Κύριος το προανήγγειλε. Τον άκουσαν συχνά να το προαναγγέλλει αλλά η έκπληξή τους δεν έγκειτο στο ότι το προανήγγειλε αλλά στο ότι το εκτέλεσε. Σε όλο το διάστημα της αμφιβολίας τους δεν είχαν δυστυχώς συνειδητοποιήσει μια τραγική πνευματική αποτυχία τους – να αναγνωρίσουν την αξιοπιστία της Γραφής και των λόγων του Κυρίου τους. Όσο δυσπιστούσαν εκείνο το πρωινό της ανάστασης για το γεγονός της ανάστασης, τόσο (άθελά τους) ξήλωναν την αξιοπιστία των λόγων της Γραφής και του Κυρίου. Αυτά όσον αφορά την απερίσκεπτη συμμαχία των μαθητών με τον σκεπτικισμό. Από την θετική όμως πλευρά, η αλήθεια που διατυμpanίζεται από το γεγονός της ανάστασης είναι το ότι αυτά που λέει η Γραφή είναι αξιόπιστα με κορυφαίο παράδειγμα αυτό της ανάστασης του Κυρίου. Πράγματι πολύ δυνατά και συνεπώς και πολύ μακριά ακούγεται ο ήχος αυτής της σάλπιγγας, τόσο που είναι αδύνατον να μη τον ακούσουν και να μη τον προσέξουν όσοι διαβάζουν τη Γραφή. Η Γραφή αποδεικνύεται απόλυτα αξιόπιστη διότι αυτά που προανήγγειλε σχετικά με την ανάσταση του Κυρίου εκπληρώθηκαν μέχρι κεραίας. Όταν η Γραφή προφήτευε την ανάσταση του Κυρίου δεν το έκανε τρέμοντας μήπως και εκ των υστέρων αποδειχθεί ότι έσφαλλε. Η Βίβλος δεν συστέλλεται εις το να αναγγείλει τα πλέον απίθανα όταν αυτά είναι προαιώνια τοποθετημένα σταθερά στο στερέωμα των θεϊκών βουλών, ούτε κατατρύχεται από ψυχολογικές αναστολές όταν πρόκειται να αναγγείλει πράγματα με τη σκέψη ότι ίσως αυτά δεν εκπληρωθούν ποτέ και έτσι κουρευλιστεί η αξιοπιστία της στα μάτια των ανθρώπων και των αγγέλων. Έτσι τώρα οι πιστοί και εκείνοι που παίρνουν στα σοβαρά το λόγο του Θεού έχουν ακόμη μια τρανή απόδειξη της αξιο-

πιστίας του βιβλίου που το Άγιο Πνεύμα τους δίδαξε να θεωρούν θεόπνευστο και να το εμπιστεύονται σε βαθμό που να στηρίζουν την σωτηρία της ψυχής τους στις μαρτυρίες του. Όσοι αρνούνται την σωματική ανάσταση του Χριστού ταυτόχρονα προσβάλλουν την αλήθεια των συγγραφέων της Γραφής, εφόσον αυτοί παρουσιάζουν την ανάσταση τόσο σαν κάτι που προβλέφθηκε, όσο και σαν κάτι που μεταπήδησε από τη θεωρία στην ιστορία, κάτι που από την ανυπαρξία κύλησε στο επίπεδο ενός ιστορικού γεγονότος.

Η Ανάσταση – Σφραγίδα της εκ Θεού Αποστολής του Χριστού

Έντονες ήταν οι φλόγες της θεολογικής διαμάχης στα χρόνια της δημόσιας διακονίας του Χριστού σχετικά με την προέλευση του νέου αυτού διδάσκαλου και την προέλευση της διδασκαλίας του. Ο ίδιος ο Κύριος διαβεβαίωσε τους αμφισβητίες Του για την θεϊκή Του προέλευση λέγοντας «ο Πατήρ με απέστειλε». Προειδοποίησε για την πνευματική χρεοκοπία κάποιων με τα λόγια «**δεν πιστεύετε εις τούτον τον οποίον Εκείνος απέστειλε**». Σε κάποια άλλη περίπτωση είπε, «**διότι κατέβην εκ του ουρανού...**». Και λίγο αργότερα είπε, «**Εγώ εκ του Θεού εξήλθον**». Η απιστία όμως των ανθρώπων είναι τόσο δύσκολο να θεραπευθεί αφού μετά από τόσες μαρτυρίες του Αληθινού για την εκ Θεού αποστολή Του οι ηγέτες επέμεναν λέγοντας «**τούτον όμως δεν εξεύρομεν πόθεν είναι**». Αυτή η θεολογική διαμάχη σχετικά με την προέλευση αυτού του διδασκάλου μαίνονταν ανάμεσα στους Ιουδαίους, μεταξύ των ηγετών, ανάμεσα στους υπηρέτες και τους αρχιερείς και Φαρισαίους, στις συζητήσεις του όχλου. Ένας βαθύς και πρωτόγνωρος προβληματισμός σκίαζε τον κοινωνικό και θρησκευτικό ορίζοντα του λαού των Ιουδαίων. Η σύγχυση που επικρατούσε ήταν βαθιά, και το ερώτημα της προέλευσης αυτού του ανθρώπου ζητούσε επίμονα την απάντησή του. Την παράταξη αυτής της σύγχυσης την διέλυσε πέρα από κάθε ελπίδα ανασύνταξης η ανάσταση του Κυρίου για όσους δεν ήταν ακόμη πλήρως πωρωμένοι. Με την ανάστασή Του ο Ιησούς απέδειξε ότι εκ του ουρανού κατήλθε και προς τον ουράνιο Πατέρα Του ανέβαινε. Εάν δεν τους έπεισαν τα λόγια Του, τουλάχιστον τώρα έπρεπε να τους πείσει η ανάστασή Του την οποία οι απόστολοι κήρυξαν με θάρρος και παρηγοσία. Πράγματι τώρα φαίνονταν καθαρά ότι αυτός ο διδάσκαλος ήταν εκ του Θεού· και όχι μόνο εκ του Θεού αλλά και Υιός του Θεού. Μέσα από αυτά τα γεγονότα ξεχωρίζουν με τη λάμψη τους αυτές οι αλήθειες: ότι στην διακονία Του ανάμεσα στους συμπατριώτες Του, με τις παγκόσμιες προεκτάσεις αυτής της διακονίας στο μετέπειτα κήρυγμα του ευαγγελίου, ήταν απεσταλμένος από τον Θεό Πατέρα Του και ότι όσον αφορά στη φύση του προσώπου Του δεν ήταν απλά ένας άνθρωπος αλλά Θεός που φανερώθηκε εν σαρκί· δεν ήταν μόνο υιός ανθρώπου αλλά και ο Υιός του Θεού. Στο ερώτημα εάν απεδείχθη Υιός Θεού ο Παύλος δεν διστάζει να απαντήσει καταφατικά. Πώς το αποδεικνύει αυτό; Ο ίδιος λέει, «...**δια της εκ νεκρών αναστάσεως...**» (Ρωμ.1:4). Με τον τρόπο αυτό στις αποδείξεις των θαυμάτων προστίθεται και η απόδειξη της ανάστασης. Τα θαύματα που προηγήθηκαν ήταν οι μάρτυρες της θεότητάς Του, ενώ η ανάσταση που επακολούθησε ήταν η κορυφαία

απόδειξη της ίδιας αυτής αλήθειας. Για αυτούς που γνωρίζουν και αγαπούν τον Χριστό αυτές οι αλήθειες είναι πλήρεις γλυκύτητας που τέρπουν την ψυχή έστω κι αν για τον υπόλοιπο κόσμο δεν έχουν καμία αξία. Τελικά για τον αληθινό χριστιανό δεν χρειάζονται αποδείξεις αν και ο Θεός τις έχει πλούσια παραχωρήσει. Ο αληθινός χριστιανός νοιώθει την δύναμη που προκύπτει από αυτές τις αλήθειες στα βάθη της ψυχής και η γνώση του Χριστού είναι μια ακλόνητη εμπειρία που είναι αδύνατον να διαψευσθεί.

Η Ανάσταση – Σφραγίδα Αθανασίας και Αιώνιας Ζωής

Η ανάσταση του Κυρίου έκανε το σκοτεινό παραπέτασμα που κρέμεται στο μεταίχμιο μεταξύ ζωής και θανάτου να σωριαστεί στο έδαφος και έτσι να επιτρέψει στους πιστούς να διακρίνουν το φως της ζωής ακόμα και πέρα από τον θάνατο. Τα λόγια «**κατά το πολύ έλεος αυτού ανεγέννησεν ημάς εις ελπίδα ζώσαν δια της αναστάσεως του Ιησού Χριστού εκ νεκρών**» υπογραμμίζουν με το δικό τους το μολύβι την αλήθεια ότι η ζώσα ελπίδα της ζωής πέρα απ' αυτήν την πρόσκαιρη ζωή δεν είναι ένα όνειρο, αλλά είναι ένας από τους καρπούς που ωριμάζουν πάνω στο δένδρο της ζωής εν μέσω του παραδείσου του Θεού. Σε διάσπαρτα μέρη της η Γραφή, σαν δασκάλα των πιστών, διευκρινίζει ότι η ζωντανή ελπίδα δεν ήρθε στη ζωή ξαφνικά την ημέρα της ανάστασης, αφού αυτή η ελπίδα φανερώθηκε και δεν έμεινε κρυμμένη ακόμα και στα χρόνια της Παλαιάς οικονομίας, αλλά ότι έλαβε την πιο έγκυρη επικύρωσή της την ημέρα της ανάστασης, χωρίς πλέον ο θάνατος και η βύθιση σε αιώνια λήθη να μπορεί να αμφισβητήσει την ύπαρξη μιας τέτοιας ευλογίας ή να εμποδίσει αυτήν την εξέλιξη. Αυτό που ήταν μόνο μια χαραυγή στα μακρινά χρόνια της Παλαιάς Διαθήκης, τώρα υψώνονταν στον ορίζοντα της θρησκευτικής πίστης και πεποίθησης με όλη τη δύναμη της λάμψης του φέρνοντας έτσι μια ημέρα που δεν επρόκειτο να γνωρίσει ποτέ κανένα δειλινό. Όπως με όλα τα άλλα δόγματα, έτσι και με το θέμα της ανάστασης του Χριστού σε σχέση με το δόγμα της ύπαρξης της αιώνιας ζωής και αθανασίας, το θέλημα του Θεού ήταν και παραμένει οι πιστοί να έχουν απόλυτη βεβαιότητα αυτής της αλήθειας, αφού κάθε είδους αμφιβολία δεν τιμά τον Θεό ο οποίος δεσμεύεται για την απόλυτη εγκυρότητα όλων όσων αποτελούν κομμάτια της δικής Του αποκάλυψης. Η ανάσταση του Χριστού είναι πρωτίστως πρόξενος της σωτηρίας και της ευλογημένης αθανασίας και αιώνιας ζωής (Ρωμ.4:25), και σαν συνέπεια αυτής της βασικής αλήθειας είναι και σφραγίδα και ύψιστη επικύρωση αυτής της αλήθειας. Θα τολμήσει λοιπόν κάποιος από εμάς τους μαθητές του Κυρίου να αμφισβητήσει την ύπαρξη αιώνιας ζωής και αθανασίας;! Τέτοιο αξιολύπητο έργο θρασύτητας θα το αφήσουμε σε εκείνους που ακόμα παραμένουν δέσμιοι του άρχοντα αυτού του κόσμου. Όσο για μας προτιμούμε να βαδίσουμε σε γραμμή όπως μας την χαράσσει ο Θεός, και να πιστεύουμε τα πράγματα όπως μας τα φανερώνει ο Θεός. Εφόσον η ανάσταση του Χριστού παρουσιάζεται ως απόδειξη της αιωνιότητας, εμείς είμαστε διατεθειμένοι να αγκυροβολήσουμε στο σημείο αυτό. Όποιος ακολουθεί αυτήν την τακτική δεν θα ξωκείλει ποτέ.

Η Ανάσταση – Σφραγίδα της Σωτηρίας

Αν θα μας επιτρέπονταν να διαβαθμίσουμε την σπουδαιότητα των διαφόρων θεμάτων της πίστεως, πρόθυμα και με συνέπεια θα αξιολογούσαμε το θέμα της λύτρωσης ως έχουν ιδιαίτερα εξέχουσα θέση στην κλίμακα της υπερφυσικής αποκάλυψης. Αυτό είναι ένα θέμα που λόγω της σπουδαιότητάς του βρίσκεται σε ύψος που είναι πιο κοντά στον ουρανό από ότι άλλα θέματα που έχουν μικρότερα φτερά και πετάνε πιο χαμηλά. Αγαπητά μας είναι όλα τα θεολογικά δόγματα, και όπως ο Θεός δεν είναι προσωπολήπτης έτσι και ο άνθρωπος δεν πρέπει να είναι δογματολήπτης. Αλλά υπάρχουν μερικά που εκ της φύσης τους είναι πιο θεμελιώδη· ένα από αυτά είναι το έργο της λύτρωσης που εξασφάλισε για μας ο Χριστός. Η ανάσταση του Χριστού δεν παρέλειψε να ζεύξη τον εαυτό της με το έργο αυτό της λύτρωσης και συνεπώς με αυτό το ίδιο το ευαγγέλιο. Και για να το κάνουμε πιο σαφές και κατανοητό πρέπει να πούμε ότι ήταν τελειώς απαραίτητο, το εξιλεωτικό έργο του Χριστού να τερματιστεί όχι στον θάνατο αλλά στην ζωή. Πώς θα μπορούσε να χαρίσει ζωή κάποιος που ο ίδιος παρέμενε δια παντός δέσμιος του θανάτου! Εάν κάποιος δεν μπορεί να νικήσει το θάνατο για τον εαυτό του, τότε σίγουρα δεν μπορεί να τον νικήσει ούτε για τους άλλους. Ο θάνατος σαν αποτέλεσμα της αμαρτίας ήταν και παραμένει σημάδι αποτυχίας και ήττας. Το εξιλεωτικό όμως έργο του Χριστού είχε σαν κατάληξή του την επιτυχία και δεν θα έπρεπε να καταλήξει στον θάνατο αλλά θα έπρεπε να ακολουθήσει γρήγορα, μετά τα αγνάρια του θανάτου, και η ανάσταση. Αυτή είναι ένα από τα βασικά συστατικά της λύτρωσης, και αφού ο Χριστός «**τελείωσε το έργο**» (Ιωά. 17:4) το οποίο ο Πατέρας του έδωσε να κάνει δεν θα ήταν δυνατόν να παραμένει στο θάνατο αλλά θα έπρεπε να περάσει σε αυτό που ήταν ένδειξη της επιτυχίας του έργου Του και το φυσικό αποτέλεσμα τού υπέρ της σωτηρίας μας θανάτου Του. Θέλουμε να ρωτήσουμε, Γιατί θα έπρεπε να παραμείνει νεκρός Αυτός που τόσο τέλεια τήρησε το νόμο του Θεού, και ολοκλήρωσε πλήρως το έργο της σωτηρίας μας, χαρίζοντάς μας ζωή; Είχε εξουσία να βάλει τη ζωή Του και εξουσία είχε να λάβει αυτήν πάλι. Τέτοια εντολή είχε από τον Πατέρα Του (Ιωά. 10:18). Και έκανε και το ένα και το άλλο. Η σωματική ανάσταση του Χριστού είναι ένας θεμελιώδης λίθος του οικοδομήματος της Εκκλησίας, και εμείς δεν έχουμε την πρόθεση να τον μετακινήσουμε από τη θέση στην οποία τον έβαλε ο Θεός.

Η Ανάσταση – Η Σφραγίδα του Θεού πάνω στο Έργο του Χριστού

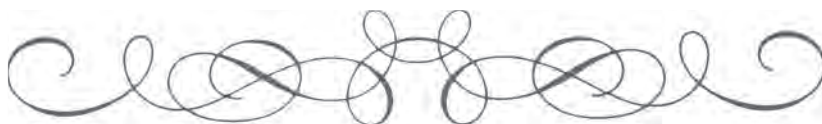
Μπορεί ο Κύριος να απέθανε για τις αμαρτίες ημών αλλά και «**ανέστη δια την δικαίωσιν ημών**» (Ρωμ. 4:25). Όλα όσα έκανε με την άγια ζωή Του, και στο τέλος με τον θάνατό Του, δηλαδή με την ενεργό και με την παθητική δικαιοσύνη Του, περίμεναν κάποια δημόσια από-

δειξη της πλήρους και ανεπιφύλακτης αποδοχής τους εκ μέρους του Θεού Πατέρα. Ο Πατέρας Θεός ήταν ήδη μάρτυρας του Υιού Του στο παρελθόν (Ιωά. 5:37). Τώρα όμως μετά τον υποτίθεται εξιλεωτικό θάνατο του Υιού Του ο ίδιος Θεός καλούνταν να δώσει την μαρτυρία Του για το εάν αυτός ο θάνατος ήταν πράγματι εξιλεωτικός και εάν ο Θεός δέχονταν ως πλήρη ικανοποίηση αυτήν την θυσία. Από μία καταφατική απάντηση εξαρτιόνταν «**η δικαίωση ημών**», ενώ σε διαφορετική περίπτωση παραμένναμε μέσα στις αμαρτίες μας, όντας ελεεινότεροι όλων των ανθρώπων. Η απάντηση του Θεού δόθηκε, και ήταν η ανάσταση με την οποία ανέβασε εκ των νεκρών τον Μέγα Ποιμένα των προβάτων. Η ανάσταση ήταν η δημόσια μαρτυρία του Θεού ότι το έργο του Χριστού ήταν πλήρες και τέλειο και ο Θεός το αποδέχονταν ανεπιφύλακτα για την δικαίωση μας.

Η Ανάσταση – Η Είσοδος σε Καινούργια Ζωή

Όσο ζούσε στη γη ο Κύριος βρίσκονταν κάτω από το καθεστώς του νόμου (Γαλ. 4:4). Όταν διάβηκε το στόμιο του τάφου βρίσκονταν πλέον σε καθεστώς μιας καινούργιας ζωής, ελεύθερος από κάθε πλέον υποχρέωση να σταθεί στην θέση μας και να σηκώσει τις νομικές και ποινικές υποχρεώσεις μας. Διαφορετική ήταν τώρα η θέση και η διακονία Του. Τώρα είχε κατασταθεί η υπερυψωμένη κεφαλή της Εκκλησίας και είχαν δοθεί σε Αυτόν τα κλειδιά της διακυβέρνησης ολοκλήρου του σύμπαντος προς όφελος της Εκκλησίας. Η εξουσία τώρα ήταν όλη στα δικά Του τα χέρια και είχε το δικαίωμα να ασκήσει κυρίαρχα αυτή την εξουσία τόσο στο να δέσει το διάβολο και να περιορίσει την εξουσία του, όσο και στο να προχωρήσει στην υλοποίηση των σχεδίων Του. Τώρα ο Χριστός είναι ο παγκόσμιος Κύριος και είναι ελεύθερος να εφαρμόσει τους καρπούς του λυτρωτικού έργου Του πάνω σε αμαρτωλούς χαρίζοντάς τους αυτό που εξαγόρασε γι αυτούς. Με την ανάσταση και την ανάληψή Του έγινε ο απόλυτος Άρχοντας, και χωρίς το δικό Του το νεύμα δεν μπορεί να κινήσει το δακτυλάκι του, ούτε ο άνθρωπος, ούτε ο διάβολος. Πιστέ έχεις ισχυρή παρηγοριά καθώς, σαν ένα παιδί, βρίσκεσαι στην αγκαλιά τέτοιων αληθειών. Να σκέφτεσαι την ανάσταση του Κυρίου, ιδιαίτερα την ημέρα της Κυριακής, την ημέρα της ανάστασης, διότι αυτή η ανάσταση έχει μεγαλύτερη σημασία από ό,τι εμείς οι άνθρωποι μπορούμε να φανταστούμε, έστω και κάτω από το φως της Αγίας Γραφής. Ο πολύτιμος σωτήρας σου δεν είναι νεκρός, έστω κι αν όλα γύρω σου καταρρέουν. Αυτός ζει, και μπορείς να έχεις κοινωνία μαζί Του επειδή ζει, ζει στους ουραμούς όπου κάποτε θα τον συναντήσεις. Δεν είναι υπέροχο; Δεν είναι αληθινό; Εάν ναι, τότε δεν έχεις να ζηλέψεις τίποτα από τον ταλαίπωρο αυτό κόσμο.

Ο κ. Α. Κολλάρος είναι κήρυκας του Ευαγγελίου στην Ε.Ε. Ιωαννίνων.

"Πνευματική" μοιχεία

του αιδ. Γιώργου Αδάμ

Ιάκωβος 4:4-6

Αναμφίβολα ο γάμος είναι μια από τις πιο όμορφες στιγμές στη ζωή των ανθρώπων. Είναι η ώρα που δίνονται υποσχέσεις αγάπης, που το ζευγάρι βλέπει ένα όνειρο να γίνεται πραγματικότητα. Είναι η ώρα που και οι γονείς νοιώθουν περήφανοι για τα παιδιά τους. Και παρόλο που όλοι ξέρουμε πως θα υπάρξουν δυσκολίες, η αισιοδοξία βασιλεύει. Και γιατί όχι; Είναι μια στιγμή χαράς!

Ο γάμος είναι η πιο κοντινή σχέση στην οποία μπορούν να έρθουν δύο άνθρωποι που δεν συνδέονταν προηγουμένως με δεσμούς αίματος. Είναι η πιο οικεία σχέση σ' αυτή τη ζωή ανάμεσα σ' ένα άντρα και μια γυναίκα. Αν μάλιστα τηρηθούν οι πνευματικοί κανόνες που ο Θεός έχει θεσπίσει, καθώς περνούν τα χρόνια, η σχέση αυτή θα γίνεται όλο και πιο όμορφη και πιο βαθειά, επειδή ο Θεός είναι πιστός και ευλογεί πάντα την υπακοή μας.

Δεν είναι τυχαίο που στην Αγία Γραφή ένα ολόκληρο βιβλίο, το Άσμα Ασμάτων, μιλάει για την αγάπη ανάμεσα σ' ένα άντρα και μια γυναίκα: Ας με φιλήσει με τα φιλήματα του στόματός του. Επειδή, η αγάπη σου είναι καλύτερη από το κρασί (Άσμα Ασμάτων 1:2). Περιγράφει συναισθήματα δύο ερωτευμένων ανθρώπων, Εγώ κοιμάμαι, αλλ' η καρδιά μου αγρυπνάει (Άσμα Ασμάτων 5:2). Ό, τι θα έλεγαν δύο ερωτευμένοι άνθρωποι ο ένας στον άλλον. Το λεξιλόγιο μάλιστα είναι τόσο προχωρημένο σ' ορισμένα σημεία που οι ραββίνοι δυσκολεύονταν να το συμπεριλάβουν στον κανόνα. Πείστηκαν όταν ερμηνεύθηκε ως αλληγορία που μιλάει για την αγάπη του Θεού για το λαό Του. Φυσικά αυτό δεν το λέει ποθενά το ίδιο το βιβλίο.

Ο γάμος ως εικόνα της σχέσης του Θεού με το λαό Του

Δεν είναι, όμως, τυχαίο που διάλεξε ο Θεός στο Λόγο Του να περιγράψει τη σχέση Του με το λαό Του σαν ένα γάμο. Ο Θεός είναι ο γαμπρός και η νύφη Του είναι ο λαός Του. Επειδή, ο άνδρας σου είναι ο Ποιητής σου: το όνομά του είναι: Ο Κύριος των δυνάμεων και ο Λυτρωτής σου είναι ο Άγιος του Ισραήλ: αυτός θα ονομασθεί: Ο Θεός ολόκληρης της γης (Ησαΐας 54:5). Μέσω του Ιερεμίας είπε ο Θεός: Πήγαινε και βόησε στα αυτιά της Ιερουσαλήμ, λέγοντας: Έτσι λέει ο Κύριος: Θυμάμαι για σένα την ευμένειά μου, που σου έδειξα στη νεότητά σου, την αγάπη της νύμφευσής σου, όταν με ακολουθούσες στην έρημο, σε άσπαρτη γη (Ιερ. 2:2). Αυτές είναι πολύ όμορφες εικόνες! "Ξέρεις πως μοιάζαμε τότε;" ρωτάει ο Θεός, "Όταν σε πήρα ήσουν σαν τη νύφη που ακολουθεί τον άντρα της ακόμη και στην έρημο, στην άσπαρτη γη. Παντού πηγαίναμε μαζί".

Η πορνεία ως εικόνα που περιγράφει την απιστία του λαού Ισραήλ προς τον Θεό

Αυτός ο λαός όμως, δεν έμεινε σχεδόν ποτέ πιστός στο Θεό, λάτρευσε άλλους θεούς. Αυτή την απιστία, ο Θεός την ονομάζει πνευματική πορνεία και μοιχεία. Η γλώσσα των προφητών στο σημείο αυτό είναι πραγματικά σκληρή: Αλλά όπως μια

γυναίκα απιστεί στον άντρα της, έτσι απίστησες σ' εμένα Ισραήλ (Ιερεμίας 3:20). Οι υποσχέσεις που δόθηκαν, όταν στο όρος Σινά ο λαός υποσχέθηκε πως θα ακολουθεί το Θεό, καταπατήθηκαν. Γίνεται σκληρά περιγραφικός ο Λόγος του Θεού: Βαρέθηκα πια τις μοιχείες σου, τα χρεμετίσματά σου, τις αισχρές πορνείες σου και τα ειδωλά σου πάνω στους λόφους και μέσα στους αγρούς. Αλίμονο σου Ιερουσαλήμ! Πότε πια θα καθαριστείς απ' αυτά τα μολύσματα; (Ιερεμίας 13:27). Είναι τόσο πληγωμένος ο Θεός από την άπιστη στάση του λαού του που γράφει τα εξής στον Ιεζεκιήλ (το κεφάλαιο 16 είναι ίσως το πιο πικρό, στο οποίο μπορεί να δει κανένας πόσο βαθειά πληγώνει το Θεό αυτή η στάση): Πορνεύτηκες με τους γεροδεμένους Αιγύπτιους, τους γείτονές σου, και γινόσουν όλο και πιο ακόλαστη για να μ' εξοργίζεις (Ιεζεκιήλ 16:26). Πορνεύτηκες επίσης και με τους Ασύριους, επειδή ήσουν αχόρταγη και πάλι αν και πορνεύτηκες μ' αυτούς ωστόσο δεν ικανοποιήθηκες (Ιεζ. 16:28)... δεν ενεργούσες καν σαν πόρνη, γιατί αδιαφορούσες για την αμοιβή σου. Οι πόρνες δέχονται πληρωμή από τους άντρες, αλλά εσύ πλήρωνες για να προσελκύσεις τους εραστές σου... κανένας δε σε ήθελε, έδινες αμοιβή, δεν έπαιρνες (Ιεζ. 16:31, 33-34).

Αξίζει ακόμη, να διαβάσει κάποιος όλο το βιβλίο του προφήτη Ωσή. Ο Θεός ζητάει από τον προφήτη να παντρευτεί μια γυναίκα πόρνη, με την οποία θα κάνει παιδιά, και η οποία θα τον παρατήσει μετά. Ο προφήτης, όμως, θα τρέξει πίσω της και θα την πάρει πίσω, ώστε να δείξει ο Θεός στο λαό Του τον άσχημο τρόπο με τον οποίο του φέρονται, αλλά και πως ο Θεός φέρεται σε αυτούς. Η αγάπη του Θεού είναι μια «πιστή» αγάπη επειδή ο Θεός είναι πάντα παρών, αλλά είναι και μια «πληγωμένη αγάπη» επειδή Θεός τελικά δεν έχει πάρει ποτέ αυτό που ο λαός Του υποσχέθηκε: πιστότητα.

Ο Χριστός στην Καινή Διαθήκη χρησιμοποίησε την ίδια φράση για το λαό Του, όταν του ζητούσαν να τους δείξει κάποιο σημείο που να αποδεικνύει πως είναι ο Μεσσίας: Μια γενιά πονηρή και «άπιστη» ζητάει να δει θαυματουργικό σημάδι! Άλλο σημάδι όμως δε θα της δοθεί, παρά μόνο εκείνο τού προφήτη Ιωνά (Ματθ. 12:39).

Ενοχλητικά δεν είναι όλα αυτά; Φυσικά και είναι! Ακραία γλώσσα. Τα αναφέρουμε, όμως, ακριβώς επειδή ο Θεός τα έβαλε στο βιβλίο Του. Και το έκανε επίτηδες, για να μας σοκάρει. Αυτές οι εικόνες μπηγαν για να διαβάζονται και να σοκάρουν. Αυτά που διαβάσαμε ήταν το κήρυγμα των προφητών στο λαό δημόσια εξ' ονόματος του Θεού.

Ίσως έτσι, με αυτή την «προχωρημένη» γλώσσα αρχίσουμε να καταλαβαίνουμε, πως νοιώθει ο Θεός, όταν μας τα δίνει όλα και εμείς του λέμε από την μία του λέμε ότι Τον αγαπούμε, του ψάλλουμε ότι θα είμαστε πιστοί, αλλά από την άλλη ερωτροπούμε με τον κόσμο. Ο Θεός μας έχει δώσει τα πάντα, κι εμείς, η Εκκλησία Του, τον προδίδουμε με τις επιλογές και συμπεριφορές μας.

Ο γάμος ως εικόνα της σχέσης του Χριστού με την Εκκλησία

Το ίδιο ισχύει και σήμερα. Στην Καινή Διαθήκη η Εκκλησία είναι η νύφη του Χριστού (όπως στην Παλαιά ήταν ο λαός Του).

Ο Θεός ζητάει την ίδια πιστότητα σε Εκείνον που ζητούσε και τότε. Γράφει ο Παύλος στους χριστιανούς στην Έφεσο: Οι άντρες αγαπάτε τις γυναίκες σας όπως ο Χριστός αγάπησε την εκκλησία και πρόσφερε τη ζωή του για αυτήν. Ήθελε έτσι να την εξομαλύνει, αφού την καθάρισε με το λουτρό του βαπτίσματος και με το λόγο, ώστε η εκκλησία να του ανήκει ως νύφη... (Εφεσίους 5:25-27^α). Επειδή λοιπόν, εμείς είμαστε η νύφη Του, μας ζητάει να μένουμε πιστοί. Να μη λατρεύουμε άλλους θεούς.

Η μοιχεία ως εικόνα απιστίας της Εκκλησίας προς τον Χριστό

Εμείς όμως, δε λατρεύουμε τα είδωλα σήμερα, θα πει κάποιος. Σε αυτό ακριβώς το σημείο, ο Θεός στην επιστολή Ιακώβου, μια φορά ακόμη μας ισοπεδώνει. Μοιχοί και μοιχαλίδες, δεν ξέρετε ότι η φιλία τού κόσμου είναι έχθρα προς τον Θεό; Όποιος, λοιπόν, θελήσει να είναι φίλος τού κόσμου, γίνεται εχθρός τού Θεού (Ιακώβος 4:4). Δηλαδή όταν αγαπώ τον κόσμο, αυτό σημαίνει ότι «φίλος» με τον κόσμο, - και όταν λέει «κόσμο» δεν εννοεί τους ανθρώπους αλλά τον «τρόπο που σκέφτονται» χωρίς το Θεό - κι όταν αγαπώ τον κόσμο, αυτό είναι μοιχεία και κατ' επέκταση είναι έχθρα προς το Θεό. Το να αγαπώ, να φέρομαι, να σκέπτομαι, να επιθυμώ, να ενεργώ όπως οι άνθρωποι χωρίς Θεό, αυτό με βάζει αυτόματα στο αντίπαλο στρατόπεδο ως προδότη, ή σύμφωνα με την μεταφορά που μελετούμε, με καθιστά «μοιχό».

Η εφαρμογή

Αυτό πως το εφαρμόζει κάποιος; Πρέπει να προχωρήσουμε στην εφαρμογή. Δεν μπορούμε να μένουμε στη θεωρία, αλλά να περάσουμε στην πράξη. Αυτό σημαίνει πως πρέπει να κάτσουμε να σκεφτούμε, να στίψουμε το μυαλό μας, να εξετάσουμε τη ζωή μας, και να είμαστε με γενναιότητα ειλικρινείς με τις επιλογές μας. Να σκεφτούμε, με ποιο τρόπο μπορούμε να γινόμαστε φίλοι του κόσμου. Άραγε με ποιους τρόπους φανερώνεται η φιλία η αγάπη για τον κόσμο που ισοδυναμεί με μοιχεία και έχθρα με το Θεό;

Κάθε φορά που με περηφάνια μέσα μου αφηφώ το Θεό και κάνω αυτό που ξέρω ότι δεν θέλει, αγαπώ τον κόσμο και εχθρεύομαι το Θεό. Κι ας έρχομαι εκκλησία. Κι ας διαβάζω τη Γραφή μου. Κι ας προσεύχομαι. Κάθε φορά που όταν έρχεται η ώρα όπως λέει ο λαός, «όταν φτάνει ο κόμπος στο χτένι» κι εγώ επιλέγω αυτό που δε θέλει ο Θεός, φέρομαι ως εχθρός Του, γίνομαι μοιχός.

Έχουμε αναφερθεί στο παρελθόν για το τι είναι κοσμικότητα. Κοσμικότητα είναι ο,τιδήποτε σε μια κοινωνία ή πολιτισμό που κάνει την αμαρτία να φαίνεται φυσιολογική και τη δικαιοσύνη του Θεού παράξενη. Για αυτό και η αγάπη για τον κόσμο, ή για το Θεό είναι αρχικά θέμα διάθεσης, στάση καρδιάς και νοοτροπία σκέψης. Δεν μπορεί να περιοριστεί σε ορισμένα πράγματα που κάνω ή δεν κάνω. Μπορεί να κάνω την πιο πνευματική δραστηριότητα, και όμως η αγάπη μου για τον κόσμο να είναι παρούσα και να μολύνει όλη τη ζωή μου.

Όταν έχω ένα μαγαζί κι αδικώ τους υπαλλήλους μου, δεν τους πληρώνω στην ώρα τους, δεν τους δίνω ό,τι προβλέπει ο νόμος, επειδή αυτό κάνουν όλοι κι αυτό είναι το λογικό, τότε ακολουθώ τον κόσμο. Είμαι φίλος του κόσμου. Τα λέει αυτά πιο κάτω στον Ιακώβο, θα τα δούμε και με λεπτομέρεια όταν φτάσουμε εκεί (Ιακ. 5:4).

Ή, από την άλλη, όταν είμαι εγώ εργαζόμενος και δεν πηγαίνω στην ώρα μου, δεν δίνω τον καλύτερό μου εαυτό, αργώ να πάω, χαζεύω, δεν αποδίδω, μπορεί και να παίρνω πράγματα από

το γραφείο, τότε σκέφτομαι όπως ο κόσμος και μπαίνω, είτε το παραδέχομαι είτε όχι, στο αντίθετο στρατόπεδο (Κολ. 3:22)

Όταν κλέβω από τους πελάτες μου για να βγάλω πιο πολλά χρήματα, ή όταν λέω ψέματα, ή όταν δεν κάνω σωστή δουλειά, όταν δεν είμαι εντάξει απέναντι στο κράτος και τις υποχρεώσεις μου, τότε ακολουθώ το φρόνημα του κόσμου. Όταν έχω αποκτήσει χρήματα με παράνομο τρόπο, είμαι φίλος του κόσμου και αναγκαστικά εχθρός του Θεού. Κι ας δίνω πολλά για το έργο του Θεού κι ας ψάλλω με συγκίνηση κάθε φορά στην Εκκλησία.

Όταν δεν είμαι πιστός στη γυναίκα μου, ή δεν τιμώ τη γυναίκα μου, ή δεν φροντίζω τα παιδιά μου, ή τους γονείς μου, όταν αδιαφορώ για τις ανάγκες γύρω μου, και τότε γίνομαι σαν και τους ανθρώπους χωρίς Θεό, και στα μάτια Του γίνομαι μοιχός.

Όταν ζω και σχεδιάζω τη ζωή μου, χωρίς το Θεό μέσα στην εικόνα, τότε είμαι φίλος του κόσμου (Ιάκ. 4:13-15).

Όταν σκέφτομαι με τρόπους σαν κι αυτούς που περιγράψαμε, έχω αγκαλιάσει τη νοοτροπία του κόσμου. Όταν χτίζω τη ζωή μου και κάνω σχέδια χωρίς να με νοιάζει τι μπορεί να θέλει ο Θεός από εμένα, γίνομαι μοιχός. Όταν δεν περνάει καν από το μυαλό μου, ότι χρειάζομαι τον Θεό και Τον έχω ανάγκη και χωρίς Αυτόν δεν μπορώ να κάνω ούτε ένα βήμα, για αυτό και δεν λέω «αν θέλει ο Θεός», Τον προδίδω.

Όλες αυτές οι περιπτώσεις, στην οικογένεια, στην εργασία, στην στάση της ζωής που δεν λαμβάνει υπόψη της το θέλημα του Θεού, όλα αυτά τα περιγράφει το Α΄ Ιωάννου 2:15-17, Η Αγία Γραφή διακηρύττει πως η αγάπη για τον κόσμο και η αγάπη για τον Θεό είναι εντελώς ασυμβίβαστα. Μη αγαπάτε τον κόσμο, ούτε αυτά που υπάρχουν μέσα στον κόσμο. Αν κάποιος αγαπάει τον κόσμο, η αγάπη τού Πατέρα δεν υπάρχει μέσα σ' αυτόν (Α΄ Ιωάν. 2:15). Τι εννοείται με τη λέξη «κόσμος»; Τι περιλαμβάνεται στον «κόσμο»; Το εξηγεί στο επόμενο εδάφιο: Επειδή, κάθε τι που υπάρχει στον κόσμο: Η επιθυμία τής σάρκας και η επιθυμία των ματιών και η αλαζονεία τού βίου, δεν είναι από τον Πατέρα, αλλά είναι από τον κόσμο (Α΄ Ιωάννου 2:16). Η σάρκα και ο κόσμος πάνε μαζί. Τι χαρακτηρίζει τον κόσμο; Αυτά που ο αμαρτωλός άνθρωπος επιθυμεί. Κόσμος είναι η κοινωνία των ανθρώπων που δεν έχουν λυτρωθεί από το Χριστό. Οι αμαρτωλές επιθυμίες, οι επιπόλαιες κρίσεις για το τι αξίζει (η επιθυμία των οφθαλμών), τα μάτια να βλέπουν και να μη χορταίνουν, και ο αλαζονικός υλισμός, δεν είναι από το Θεό. Και όποιος αγαπάει αυτά τα πράγματα δεν μπορεί να αγαπάει και το Θεό. Δεν είναι δυνατό να ζω για να αποκτήσω όλο και περισσότερα για μένα και την οικογένειά μου, και να αγαπώ και το Θεό.

Δείτε και τα προηγούμενα εδάφια στην επιστολή Ιακώβου για να δούμε κι άλλα παραδείγματα, Αν, όμως, έχετε στην καρδιά σας πικρό φθόνο και φιλονικία, μη περηφανεύεστε και ψευδέστε ενάντια στην αλήθεια. Αυτή η σοφία δεν είναι εκείνη που κατεβαίνει από πάνω, αλλά είναι επίγεια, ζωώδης, δαμονική· επειδή, όπου υπάρχει φθόνος και φιλονικία, εκεί είναι ακαταστασία, και κάθε αχρείο πράγμα (Ιακώβος 3:14-16). Αν ενεργώ με τέτοια κίνητρα, τότε είμαι φίλος του κόσμου.

Αν δεν προσέχω τα λόγια μου, είμαι φίλος του κόσμου και η θρησκεία μου, μου είναι άχρηστη: Αν κάποιος ανάμεσά σας νομίζει ότι είναι θρήσκος, και δεν χαλινώνει τη γλώσσα του, αλλά εξαπατάει την καρδιά του, η θρησκεία του είναι μάταιη (Ιακώβος 1:26). Αν εκφράζομαι και μιλάω ως άνθρωπος χωρίς Θεό, και τότε γίνομαι ένα με τον κόσμο.

Ένας άλλος τρόπος που φανερώνεται τι αγαπώ πραγματικά φαίνεται και από τα εξής εδάφια: Από πού προέρχονται οι πόλεμοι και οι διαμάχες ανάμεσά σας; Όχι από εδώ, από τις ηδονές σας, οι οποίες αντιμάχονται μέσα στα μέλη σας; Επιθυμείτε, και

δεν έχετε· φονεύετε και φθονείτε, και δεν μπορείτε να επιτύχετε· μάχεστε και πολεμάτε, αλλά δεν έχετε, επειδή δεν ζητάτε. Ζητάτε, και δεν παίρνετε, επειδή ζητάτε με κακή πρόθεση, για να δαπανήσετε στις ηδονές σας (Ιάκωβος 4:1-3). Όταν τσακώνομαι, όταν πολεμάω, όταν φθονώ και δεν μπορώ να πετύχω, όταν φτάνω ακόμη και στο έγκλημα για να γίνει το δικό μου, όταν αφού τα κάνω όλα αυτά, δοκιμάσω να βάλω και το Θεό στο παιχνίδι, ζητώντας από Εκείνον να μου κάνει τα χατίρια και ο Θεός δεν το κάνει. Όλα αυτά, δείχνουν άνθρωπο που είναι φίλος του κόσμου. Άνθρωπο που ζει για την επιθυμία της σάρκας, την επιθυμία των οφθαλμών και την αλαζονεία του βίου. Που κάνει ό, τι κάνουν κι οι άλλοι. Για αυτό μετά από τα εδάφια που διαβάσαμε, κατευθειάν έρχεται η φράση που μελετάμε σήμερα, στο εδάφιο 4: «μοιχοί και μοιχαλίδες, δεν ξέρετε ότι η φιλία του κόσμου είναι έχθρα προς το Θεό»;

Το ζητούμενο, λοιπόν, σε όλα αυτά είναι να σκεφτώ με γενναία ειλικρίνεια για τη ζωή μου. Και αυτό μόνο εγώ μπορώ να το κάνω για μένα. Εγώ θα διαλέξω αν θα παραδεχτώ την όποια αμαρτία για τη ζωή μου, ή αν θα επιλέξω να προσποιηθώ πως όλα είναι μια χαρά.

Και ας προσέξουμε, μη ξεγελάσουμε τον εαυτό μας, γιατί η πνευματική μοιχεία δεν σημαίνει δημόσια απόρριψη του Θεού. Αυτός που περιγράφει εδώ πως γίνεται φίλος του κόσμου, δεν είναι ένας άνθρωπος που λέει «είμαι άθεος, δεν ασχολούμαι με τη θρησκεία, δεν με νοιάζει ο Θεός». Είναι βασικά ο άνθρωπος που θέλει και το ένα και το άλλο. Είναι ο τύπος ανθρώπου που θέλει σύμφωνα με την παροικία «να έχει και την πίτα ολόκληρη και το σκύλο χορτάτο».

Και σ' αυτό φταίμε όλοι μας. Όλοι μας έχουμε προσπαθήσει και πολλές φορές το έχουμε πράξει να συνδυάσουμε αυτό που ο Θεός θέλει και αυτό που όλοι κάνουν, ακόμη κι όταν αυτά τα δύο είναι αντίθετα.

Γιατί ο Θεός τόσο πολύ βδελύσσεται την πνευματική μοιχεία; Επειδή είναι Θεός ζηλότυπος. Γράφει στο εδάφιο 5, 'Η νομίζετε ότι μάταια λέει η γραφή: Προς φθόνον επιποθεί το πνεύμα, που κατοίκησε μέσα σας; (Ιάκωβος 4:5). Δεν υπάρχει κάποιο συγκεκριμένο εδάφιο στην Παλαιά Διαθήκη το οποίο αναφέρει. Όσο και να ψάξουμε στην Αγία Γραφή δε θα βρούμε τέτοιο εδάφιο. Είναι μια αναφορά στο γενικό πνεύμα της Αγίας Γραφής, από την Παλαιά Διαθήκη, το οποίο μας διδάσκει πως ο Θεός μας είναι Θεός ζηλότυπος. Δηλαδή ζητάει αποκλειστικότητα. Το Πνεύμα του Θεού που κατοικεί μέσα μας, εργάζεται με τέτοιο τρόπο ώστε να μας απομακρύνει από την αγάπη για τον κόσμο και να μας κάνει να θέλουμε να αγαπάμε το Θεό πρώτα απ' όλα.

Ξέρετε τι λένε οι ειδικοί πως είναι αυτό που οδηγεί τους παντρεμένους τελικά να απιστήσουν; Το απλό γεγονός πως δεν είναι χορτάτοι από τη σχέση τους. Έχουν φτάσει σ' ένα σημείο που βαριούνται. Τα ίδια και τα ίδια. Ψάχνουν λοιπόν, να γεμίσουν με κάτι αυτό που βαθιά μέσα τους, τους λείπει. Δεν το βρίσκουν στο σύντροφό τους και πάνε αλλού. Είτε σε κάποιο άλλο μόνιμο σύντροφο, είτε σε πολλούς περιστασιακούς.

Γιατί αμαρτάνουμε; Γιατί γινόμαστε φίλοι με τον κόσμο και μοιχοί στη σχέση μας με το Θεό; Επειδή ο Θεός δε μας φτάνει. Δεν έχουμε επενδύσει ίσως αρκετά μαζί Του, ώστε η ψυχή μας να είναι χορτάτη από Αυτόν. Αμαρτάνουμε γιατί μέσα μας πιστεύουμε πως η απόλαυση που θα εισπράξουμε αμαρτάνοντας, είναι μεγαλύτερη από το να μείνουμε πιστοί στο Θεό. Δεν έχουμε μάθει να απολαμβάνουμε το Θεό, και η αίσθηση του καθήκοντος από μόνη της δεν φτάνει να μας αποτρέψει από την αμαρτία. Το καθήκον κάπου τελειώνει.

Ποια είναι η λύση; Να ταπεινωθούμε μπροστά στο Θεό και

να Του πούμε, «Κύριε, το παραδέχομαι, Σε έχω ανάγκη. Χωρίς Εσένα δεν μπορώ. Η ζωή δεν έχει νόημα. Εγώ δεν έχω σκοπό». Να ταπεινωθούμε ζητώντας Του συγχώρηση, και να πάψουμε με περηφάνια να παίζουμε κρυφτούλι, λες κι ο Θεός δεν ξέρει τις διαθέσεις της καρδιάς μας καλύτερα κι από εμάς τους ίδιους.

Αυτή είναι η λύση. Να ταπεινωθούμε στο Θεό να παραδεχτούμε την αγάπη μας για τον κόσμο, και να επιστρέψουμε σ' Αυτόν ζητώντας Αυτός να γεμίσει το κενό που νοιώθουμε. Αυτό λέει και το εδάφιο 6, Αλλά, μεγαλύτερη χάρη δίνει ο Θεός, γι' αυτό λέει: «Ο Θεός στους υπερήφανους αντιτάσσεται, στους ταπεινούς όμως δίνει χάρη» (Ιάκωβος 4:6).

Και αυτή η ταπείνωση μπροστά στο Θεό, η παραδοχή ότι Τον έχουμε ανάγκη, αυτή θα μας κάνει φίλους μαζί Του, αυτή θα μας οδηγήσει δε θα αγαπάμε τον τρόπο ζωής του κόσμου, και αυτή θα ιατρέψει και τους πολέμους και τις μάχες ανάμεσά μας.

Σε όλη την Αγία Γραφή το μήνυμα του Θεού στο λαό Του είναι το ίδιο. Δεν μπορείτε να τα έχετε όλα. Πρέπει να διαλέξετε. Κάθε απόφαση, πράγματι, έχει ένα ρίσκο. Αυτό όμως είναι η πίστη. Ρισκάροντας να κάνουμε αυτό που θέλει ο Θεός, όσο περιεργό και παράλογο να είναι για τον κόσμο, αυτό είναι που μ' ελευθερώνει. Ο ζυγός Του δίνει ανάπαυση. Η δική Του αλήθεια, είναι η μόνη αλήθεια. Για αυτό ο Θεός συνέχεια λέει: αποφασίστε διαλέξτε. Και από κι από εκεί δε γίνεται.

Διαλέξτε σήμερα ποιον θέλετε να λατρεύετε (Ιησούς του Ναυή 24:15). Αυτά ήταν τα λόγια του Ιησού του Ναυή. Μέχρι τότε χωλαίνετε ανάμεσα σε δύο φρονήματα; Αν ο Κύριος είναι Θεός, ακολουθείτε αυτόν· αλλ' αν ο Βάαλ, ακολουθείτε τούτον. Και ο λαός δεν του απάντησε ούτε έναν λόγο (Α' Βασιλέων 18:21). Αυτά ήταν τα λόγια του προφήτη Ηλία. Κανέναν δεν μπορεί να υπηρετεί δύο κυριούς· επειδή, ή τον έναν θα μισήσει, και τον άλλον θα αγαπήσει· ή στον έναν θα προσκολληθεί, και τον άλλον θα καταφρονήσει (Ματθαίος 6:24). Αυτά ήταν τα λόγια του Χριστού.

Όποιος αδικεί, ας αδικήσει ακόμα· και όποιος είναι μολυσμένος, ας μολυνθεί ακόμα· και ο δίκαιος ας γίνει ακόμα πιο δίκαιος, και ο άγιος ας γίνει ακόμα πιο άγιος (Αποκάλυψη 22:11). Αυτά είναι από τα τελευταία λόγια της Αγίας Γραφής, στην Αποκάλυψη.

Ο Κύριος ας μας οδηγήσει με το έλεός Του, όλους μας, πρώτα εμένα, να ξαναδούμε, και να ξανασκεφτούμε την καθημερινότητά μας. Τις απλές καθημερινές μας επιλογές, αλλά και τις μεγάλες μας αποφάσεις. Πού βρισκόμαστε; Η κοσμικότητα δε βρίσκεται στις πράξεις πρώτον. Ξεκινάει από την καρδιά. Από αυτά που αγαπάω, από αυτά που θέλω κι επιθυμώ. Οι επιθυμίες και οι διαθέσεις μετά γίνονται πράξεις. Αν ο τρόπος που σκέφτονται και ζουν οι άνθρωποι χωρίς Θεό, με ελκύει τελικά περισσότερο, μου αρέσει περισσότερο, τον αγαπάω περισσότερο, είμαι φίλος του κόσμου, κι εχθρός του Θεού.

Ο Θεός ας μας οδηγήσει να ταπεινωθούμε μπροστά του, γιατί μόνο έτσι θα μας δώσει τη χάρη Του. Μοιχοί και μοιχαλίδες, δεν ξέρετε ότι η φιλία του κόσμου είναι έχθρα προς τον Θεό; Όποιος, λοιπόν, θελήσει να είναι φίλος του κόσμου, γίνεται εχθρός του Θεού. 'Η νομίζετε ότι μάταια λέει η γραφή: Προς φθόνον επιποθεί το πνεύμα, που κατοίκησε μέσα σας; Αλλά, μεγαλύτερη χάρη δίνει ο Θεός, γι' αυτό λέει: «Ο Θεός στους υπερήφανους αντιτάσσεται, στους ταπεινούς όμως δίνει χάρη» (Ιάκωβος 4:4-6). Αμήν.

Ο αδ. Γ. Αδάμ είναι ποιμένας της Β' Ε.Ε.Ε.

Ο Χωρισμός του Λωτ από τον Αβραάμ

του αιδ. Μελέτιου Β. Μελετιάδη

“13 Ο Άβραμ ανέβηκε από την Αίγυπτο προς το νότιο τμήμα της Χαναάν, μαζί με τη γυναίκα του και όλα τα υπάρχοντά του· μαζί του ήταν και ο Λωτ. ² Ο Άβραμ ήταν πάρα πολύ πλούσιος σε κοπάδια, ασήμι και χρυσάφι. ³ Προχώρησε με ενδιάμεσους σταθμούς από τα νότια της Χαναάν ως τη Βαιθήλ. Ήρθε και στον τόπο όπου είχε κατασκηνώσει την προηγούμενη φορά, δηλαδή μεταξύ Βαιθήλ και Γαι, ⁴ και είχε χτίσει αρχικά το θυσιαστήριο. Εκεί ο Άβραμ προσευχήθηκε στον Κύριο.

⁵ Ο Λωτ, που συνόδευε τον Άβραμ, είχε κι αυτός αποκτήσει πρόβατα, βόδια και σκηνές. ⁶ Η χώρα όμως δεν επαρκούσε για να κατοικήσουν και οι δύο μαζί, γιατί τα υπάρχοντά τους ήταν πάρα πολλά. ⁷ Οι βοσκοί του Άβραμ μάλωνα με τους βοσκούς του Λωτ. Στη χώρα τότε κατοικούσαν οι Χαναανίται και οι Φερεζαίοι.

⁸ Είπε λοιπόν ο Άβραμ στο Λωτ: «Ας μην υπάρχει διαμάχη ανάμεσά μας κι ανάμεσα στους βοσκούς μου και στους βοσκούς σου. Εμείς είμαστε αδέρφια. ⁹ Όλη η χώρα είναι στη διάθεσή σου. Ας χωρίσουμε, λοιπόν. Αν εσύ πας προς τα αριστερά, εγώ θα πάω προς τα δεξιά· κι αν εσύ πας προς τα δεξιά, εγώ θα πάω προς τα αριστερά».

¹⁰ Ο Λωτ κοίταξε ολόγυρα και είδε την κοιλάδα του Ιορδάνη, που ποτιζόταν ολόκληρη μέχρι τη Σηγώρ. Πριν καταστρέψει ο Κύριος τα Σόδομα και τα Γόμορρα, η περιοχή ήταν σαν παράδεισος, σαν τη χώρα της Αιγύπτου. ¹¹ Διάλεξε λοιπόν για τον εαυτό του την κοιλάδα του Ιορδάνη και μετακόμισε προς τ' ανατολικά· έτσι χωρίστηκαν ο ένας από τον άλλο. ¹² Ο Άβραμ έμεινε στη Χαναάν και ο Λωτ έστησε τις σκηνές του ανάμεσα στις πόλεις της κοιλάδας, κοντά τα Σόδομα. ¹³ Οι άνθρωποι όμως των Σοδόμων ήταν κακοί και πάρα πολύ αμαρτωλοί ενώπιον του Κυρίου”

(Γεν. 13.1-13)

Ο χωρισμός του Λωτ από τον θείο του τον Άβραμ είναι μία από τις γνωστότερες ιστορίες της Παλαιάς Διαθήκης. Ποιο, όμως, είναι το μήνυμα της ιστορίας και ο σκοπός του συγγραφέα για να την συμπεριλάβει στην αφήγηση της ιστορίας της σωτηρίας; Ο τρόπος ερμηνείας που η ιστορία προσεγγίζεται είναι εξ ίσου σημαντικός με την ίδια την ιστορία, καθώς το μέσον καθορίζει και εν πολλοίς το μήνυμα.

Υπάρχουν διάφοροι τρόποι ερμηνείας της περικοπής, δύο από τους οποίους είναι:

• Η Ηθικοπλαστική Προσέγγιση

Αυτή είναι η γνωστότερη και δημοφιλέστερη. Σύμφωνα με την ηθικοπλαστική προσέγγιση, ο Λωτ επιδεικνύει έναν φίλαυτο και πλεονέκτη χαρακτήρα με αποτέλεσμα να επιλέξει την καλύτερη από τις δύο

μερίδες, αγνοώντας τις ανάγκες κι επιθυμίες του θείου του. Όμως ο Λωτ στην ΚΔ ονομάζεται ‘δίκαιος’ από τον Πέτρο και όχι ένας φίλαυτος και πλεονέκτης άνθρωπος.

Από την πλευρά του, ο Αβραάμ, δείχνει μεγαλοψυχία και ταπεινό πνεύμα καθώς δέχεται ο ίδιος να ταπεινωθεί, να χάσει την εύφορη γη και άρα να πληγωθούν τα οικονομικά του συμφέροντα. Όλα αυτά διότι δεν θέλει να βάλει σε κίνδυνο την σχέση του με τον ανιψιό του.

• Η Θεολογική Προσέγγιση

Ο σκοπός του συγγραφέα της Γένεσης, αλλά και ολόκληρης της ΑΓ, δεν είναι ηθικοπλαστικός. Η Γραφή δεν είναι εγχειρίδιο ηθικής. Στην πραγματικότητα, δεν είναι εγχειρίδιο καμιάς επιστήμης. Η Αγία Γραφή έχει την δική της αυτοτέλεια κι αυτονομία ως η Αποκάλυψη του Θεού προς τον άνθρωπο και μόνο έτσι πρέπει να προσεγγίζεται. Κάθε άλλη προσέγγιση αποτελεί έκπτωση.

Γι’ αυτόν τον λόγο και δεν είναι μια ‘αγιολογία’, δηλαδή η περιγραφή της αγιότητας κάποιου προσώπου (ανθρώπου) σε βαθμό μυθοποίησης. Η Αγία Γραφή είναι ένα καθαρώς θεολογικό κείμενο που θέλει να αποκαλύψει στον άνθρωπο τον Αληθινό Θεό. Βεβαίως, μέσα σ’ αυτήν την αποκάλυψη υπάρχει και ηθική, και ανθρωπολογία, και κοινωνιολογία, και ψυχολογία, κλπ.

Έτσι, ο σκοπός του συγγραφέα είναι να μιλήσει για τον Θεό του Αβραάμ. Η ιστορία του χωρισμού του Λωτ από τον θείο του τον Άβραμ ξεφεύγει από το ασφικτικό και πεζό ηθικισμό και αποκτά θεολογικό νόημα και μήνυμα. Προς αυτήν την θεοκεντρική κατεύθυνση θα κινηθεί αυτό το άρθρο μαζί μ’ εκείνα που θ’ ακολουθήσουν.

Ι. Επιστροφή Από Την Αίγυπτο Και Η Στάση Στην Βαιθήλ (13.1-4)

Ο Άβραμ επιστρέφει από την Αίγυπτο στη Γη της Επαγγελίας και μαζί του η γυναίκα του και ο ανιψιός του ο Λωτ. Η Αίγυπτος τους ήταν γενναιοδωρη καθώς εκεί η περιουσία και των δύο αυξήθηκε σημαντικά, αν και αποδείχτηκε τρομερή παγίδα. Το ταξίδι της επιστροφής τον οδηγεί στην Βαιθήλ, “³ Προχώρησε με ενδιάμεσους σταθμούς από τα νότια της Χαναάν ως τη Βαιθήλ. Ήρθε και στον τόπο όπου είχε κατασκηνώσει την προηγούμενη φορά, δηλαδή μεταξύ Βαιθήλ και Γαι, ⁴ και είχε χτίσει αρχικά το θυσιαστήριο. Εκεί ο Άβραμ προσευχήθηκε στον Κύριο”.

Αυτή η αναφορά του συγγραφέα δεν γίνεται απλώς για γεωγραφικούς λόγους, αλλά πέρα από αυτούς, για θεολογικούς. Μετά την αποτυχία του Άβραμ στην Αίγυπτο, επιστρέφει μετανιωμένος πίσω στο σημείο

όπου είχε κατασκηνώσει πριν το λάθος του. Εκεί είχε χτίσει θυσιαστήριο για τον Θεό ώστε να Τον λατρεύει. Ήρθε σ' αυτό τον τόπο της λατρείας του Αληθινού Θεού για να προσευχηθεί και να ανανεώσει την τραυματισμένη σχέση του με τον Θεό. Η αποτυχία της Αιγύπτου θα έμενε πίσω και μια καινούρια σελίδα στην σχέση του με τον Θεό θα ξεκινούσε.

Την ίδια πορεία ζητά και ο Κύριος από τους μαθητές Του να ακολουθήσουν, μετά την Ανάσταση Του. Το πρωινό της Ανάστασης ο Άγγελος ζητά από τις Μυροφόρες να αναγγείλουν στους μαθητές Του πως αναστήθηκε και να τους ειδοποιήσουν, ιδιαιτέρως τον Πέτρο, να Τον συναντήσουν στην Λίμνη της Γαλιλαίας. Γιατί εκεί, τόσο μακριά από την Ιερουσαλήμ και όχι στην Ιερουσαλήμ; Μήπως διότι η Λίμνη της Γαλιλαίας ήταν ο αγαπημένος τόπος του Χριστού και δεν μπορούσε πουθενά αλλού να αισθανθεί άνετα και να λειτουργήσει παρά μόνο εκεί; Μήπως διότι γι' Αυτόν ο τόπος εκείνος ήταν 'άγιος' (εάν υπάρχουν τέτοιοι);

Τίποτα από αυτά δεν ισχύει. Αν και το κείμενο δεν προσφέρει καμιά εξήγηση είναι πολύ πιθανό αυτή να βρίσκεται στο γεγονός πως ο Κύριος τους καλούσε εκεί διότι εκεί τους είχε πρωτοκαλέσει για μαθητές Του. Τους καλούσε πίσω, στο αρχικό σημείο εκκίνησης επειδή στην πορεία και στην δοκιμασία της πίστης τους, την βραδιά που Εκείνος παραδόθηκε, κάποιος από αυτούς Τον πρόδωσε, κάποιος άλλος Τον αρνήθηκε, ενώ όλοι Τον εγκατέλειψαν, τραυματίζοντας την σχέση τους μαζί Του. Τώρα χρειάζονταν να ξαναπάνε στο ίδιο εκείνο σημείο της κλήσης τους, για αποκατάσταση των σχέσεων και για μια νέα αρχή. Είναι εκεί που ο Κύριος τους δείχνει την αγάπη Του καθώς τους ετοιμάζει το πρωινό και θέτει εκείνες τις τρεις συγκλονιστικές ερωτήσεις: "Σίμων Ίωνᾶ, ἀγαπᾷς με πλείον τούτων;... Σίμων Ἰωνᾶ, ἀγαπᾷς με;... Σίμων Ἰωνᾶ, φιλεῖς με;" (Ιω. 21.15-17). Πόσο θαυμαστή, αλήθεια, η Χάρις Του καθώς πριν από την θυσία Του τους αποχαιρετά μ' ένα Τραπέζι όπου αποκάλυψε σε όλους πως θα Του συμπεριφέρονταν εκείνο το βράδυ. Μετά την Ανάσταση τους καλωσορίζει πάλι μ' ένα τραπέζι, αυτούς που τις προηγούμενες μέρες Του είχαν φερθεί τόσο άσχημα και προδοτικά.

Ο Κύριος ζητά από τον Ευαγγελιστή Ιωάννη να γράψει την επιστολή Του προς την εκκλησία της Εφέσου κι ανάμεσα σ' εκείνα που του λέει να γράψει είναι κι αυτά για την 'πρώτη αγάπη', ³ "Ἐχεις υπομονή· για χάρη μου υπέμεινες δεινά και δεν απέκαμες, ⁴ Ἐχω ὁμως κάτι ἐναντίον σου: Ἡ ἀγάπη σου δεν εἶναι ὅπως στην ἀρχή. ⁵ Θυμήσου λοιπόν από πού ξέπεσες· μετανόησε και γύρνα ξανά στην ἀρχική διαγωγή σου. Ἀλλιῶς, θα καταφτάσω γρήγορα για να μετακινήσω το λυχνοστάτη σου από τον τόπο του, αν δεν δείξεις μετάνοια" (Απ. 2.3-5).

Η αγάπη του Άβραμ για τον Θεό στην Αίγυπτο είχε κρυνώσει από τα διάφορα ενδιαφέροντα εκεί. Δεν ήταν όπως στην αρχή τότε που άφησε την Ουρ των Χαλδαίων, ή ακόμη και την Χαράν, ή όταν έχτιζε τα θυσιαστήρια στην Συχέμ και στην Βαιθήλ. Το αποτέλεσμα ήταν να οδηγηθεί σε παταγώδη αποτυχία στην Αίγυπτο και στην ανάγκη για μια καινούρια αρχή. Το ίδιο συμβαίνει πολλές φορές και με μας. Πόσες φορές δεν αφήνουμε την πρώτη μας αγάπη για τον Κύριο να κρυνώσει με αποτέλεσμα να οδηγούμαστε σε πνευματικές ήττες κι αποτυχίες; Είναι σε αυτές τις στιγμές που ο Κύριος μέσα στην Χάρη Του μας κρᾶζει να επι-

στρέψουμε με μετάνοια πίσω στην δική μας 'Γαλιλαία', στο σημείο απ' όπου αρχίσαμε μαζί Του, όπου μας περιμένει με το Τραπέζι της Αγάπης Του για να μας συγχωρήσει, να μας υποστηρίξει, να μας επαναφέρει στην αρχική μας θέση και να μας ενθαρρύνει σε μια νέα αρχή;

Είναι άκρως σημαντικό να αναγνωρίσουμε πως αν και ο Άβραμ αμάρτησε ο Θεός δεν τον απέκοψε. Παρά την δεδομένη αντίληψη πολλών για έναν Θεό-εκδικητή, η Βιβλική αποκάλυψη φανερώνει έναν Θεό που ενώ μισεί την αμαρτία, αγαπά τον αμαρτωλό τόσο που σαρκνώνει και πεθαίνει γι' αυτόν. Γι' αυτό είναι και Θεός της 2^{ης} ευκαιρίας. Ή, εάν πάρουμε την απάντηση που δίνει στο ερώτημα του Πέτρου για συγχώρηση, τότε μήπως δεν είναι Θεός μόνο της 2^{ης} ευκαιρίας, αλλά ο Θεός των 'εβδομηκοντάκις επτά' ευκαιριών; Η σκέψη και μόνο μας συγκλονίζει για την μακροθυμία Του, την αγάπη Του και το έλεός Του. Στον Λόγο παρηγορούμαστε με την υπόσχεση της συγχωρητικότητάς Του, ⁹ *Αν όμως ομολογούμε τις αμαρτίες μας, ο Θεός, που είναι αξιόπιστος και δίκαιος, θα συγχωρήσει τις αμαρτίες μας και θα μας καθαρίσει από κάθε άδικη πράξη.* ¹⁰ *Αν ισχυριστούμε πως δεν έχουμε ποτέ αμαρτήσει, βγάζουμε ψεύδη το Θεό, και ο λόγος του δε ζει μέσα μας."* (Α' Ιν. 1.9,10).

II. Η Δεύτερη Δοκιμασία Του Άβραμ (13.5-8)

Η ιστορία με τον Λωτ αποτελεί μια νέα δοκιμασία της πίστης του Άβραμ. Έχει ενδιαφέρον το γεγονός ότι τις δυο φορές που ο Άβραμ προσευχήθηκε στον Θεό, μετά που έχτισε το θυσιαστήριο, ο Θεός τον δοκίμασε, την μια με την Αίγυπτο και τώρα με τον ανιψιό του τον Λωτ (12.8-10 & 13.4-8). Το ίδιο παρατηρούμε και στην ζωή του Κυρίου μετά την 40ήμερη νηστεία και προσευχή, δοκιμάζεται. Το ίδιο βλέπουμε να συμβαίνει και με τον Ηλία μετά τον Κάρμηλο, όπως και με πολλούς άλλους άνδρες της πίστης (π.χ. Εζεκίας, ο Πέτρος μετά την ομολογία του, κλπ). Να θυμόμαστε πως όσο πλησιάζουμε τον Κύριο, τόσο περισσότερο θα δοκιμαστεί η πίστη μας, όχι για να βεβαιωθεί ο Κύριος πως είμαστε πιστοί, αλλά για να αποκαλυφτεί η δική μας αδυναμία και να ενδυναμωθεί η δική μας αδύναμη πίστη. Διότι, κανένας μαθητευόμενος δεν παίρνει το πτυχίο ή το δίπλωμα εάν πρώτα δεν δοκιμαστεί. Το ίδιο και ο πιστός. Μάλιστα ο Ιάκωβος θα πει να χαιρόμαστε για τις δοκιμασίες μας, ¹² *Μακάριοι ο άνθρωπος που δέχεται με υπομονή τις δοκιμασίες! Γιατί, αν τις υποστεί με επιτυχία, θα κερδίσει το βραβείο της αιώνιας ζωής, που υποσχέθηκε ο Θεός σ' όσους τον αγαπούν."* (1.12). Οπότε, οι δοκιμασίες είναι αναμενόμενες στην ζωή του Χριστιανού.

Ας επιστρέψουμε, όμως, στην ιστορία. Ενώ στην προηγούμενη ιστορία (του Άβραμ που λόγω της πείνας δελεάζεται από την ευημερία της Αιγύπτου) το πρόβλημα της Γης που ο Θεός του υποσχέθηκε είναι η γονιμότητα της ώστε να δώσει ικανή τροφή για να τους διατηρήσει στη ζωή, αλλά αυτή αντίθετα δεν δίνει τίποτα με αποτέλεσμα η πείνα να έρθει στην Γη 'την ρέουσα γάλακτος και μέλιτος', τώρα το πρόβλημα είναι η στενότητα της Γης. Η Γη δεν είναι αρκετή και για τους δυο.

Η μεγάλη περιουσία που και οι δυο απέκτησαν στην Αίγυπτο τους δημιούργησε πρόβλημα στην σχέση

τους. Στο προηγούμενο άρθρο είχε σχολιαστεί ο πλούτος. Όταν αυτός δημιουργείται με εργατικότητα, ειλικρίνεια, δικαιοσύνη και οικονομία αποτελεί ευλογία του Θεού. Όταν, όμως δημιουργείται με άδικους και παράνομους τρόπους όχι μόνο δεν αποτελεί ευλογία από τον Θεό, αλλά και αιτία κρίσης και προβλημάτων, διότι λέει ο Λόγος του Θεού, *“2 Δεν ωφελούν οι θησαυροί που μ’ ανομία αποκτήθηκαν, αλλά η τιμιότητα απ’ το θάνατο λυτρώνει.”* (Παροιμίες 10.2).

Αυτός ο πλούτος που έγινε αιτία τριβής και προβλημάτων στην σχέση του Άβραμ και του Λωτ. Η σχέση τους οδηγείται σε κρίση με αποτέλεσμα ο Άβραμ να πάρει την πρωτοβουλία και προτείνει στον ανιψιό του να χωρίσουν ο ένας από τον άλλον, διότι δεν είναι καλό γι’ αδέρφια να μαλώνουν και να γίνονται θέαμα στον κόσμο. Λέει ο Άβραμ στον Λωτ, *“8 Είπε λοιπόν ο Άβραμ στο Λωτ: «Ας μην υπάρξει διαμάχη ανάμεσά μας κι ανάμεσα στους βοσκούς μου και στους βοσκούς σου. Εμείς είμαστε αδέρφια. 9 Όλη η χώρα είναι στη διάθεσή σου. Ας χωρίσουμε, λοιπόν. Αν εσύ πας προς τα αριστερά, εγώ θα πάω προς τα δεξιά· κι αν εσύ πας προς τα δεξιά, εγώ θα πάω προς τα αριστερά.»*

Η πράξη και πρόταση του Άβραμ θέλει αρκετή σκέψη και σχολιασμό. Από την μια, όντως, δείχνει την μεγαλοκαρδία του Άβραμ, αλλά από την άλλη δείχνει την πίστη του στον Θεό που του υποσχέθηκε την γη, κάτι που δεν είχε πράξει με το επεισόδιο της Αιγύπτου. Μπορεί κάποιος να ισχυριστεί πως είναι η μεγαλοκαρδία και η γενναιοδωρία του Άβραμ που προτείνει στον ανιψιό του να επιλέξει πρώτος και μάλιστα όποιο κομμάτι γης επιθυμούσε. Ωστόσο η προηγούμενη ιστορία αποκάλυψε έναν Άβραμ που δεν ήταν από φύση του άνθρωπος γενναιοδωρος και μεγαλόκαρδος, απόδειξη η ετοιμότητά του να πουλήσει την γυναίκα του για την ζωή του. Όμως, με σκοπό να αποφύγει την δημόσια ρήξη με τον ανιψιό του, κάτι συμβαίνει που τον ωθεί

- Να δεχτεί να ταπεινωθεί μπροστά στον νεότερο σε ηλικία ανιψιό,
- Να δεχτεί ο ίδιος να υποχωρήσει
- Για χάρη της σχέσης του με τον ανιψιό του, δέχεται να θυσιάσει την γη, άρα και τα δικαιώματά του πάνω της, καθώς μόνο σ’ αυτόν και όχι στον Λωτ, ο Θεός την είχε υποσχεθεί, αντί να θυσιαστεί ο Λωτ.

Τι, όμως, σημαίνει αυτό για τον Άβραμ σε σχέση με την Υπόσχεση που ο Θεός του είχε δώσει; Προχωρώντας λίγο την σκέψη, τί ο παρακάτω λόγος του Κυρίου σημαίνει σε μας και για μας, *“29 Κι όποιος άφησε σπίτια ή αδερφούς ή αδερφές ή πατέρα ή μητέρα ή γυναίκα ή παιδιά ή χωράφια για χάρη μου, θα πάρει εκατό φορές περισσότερα και θα κληρονομήσει την αιώνια ζωή.”* (Μτ. 19.29). Στο τέλος έγινε αυτό που ο Λωτ ήθελε. Ο Λωτ πήρε την ‘καλή γη’, αλλά μια γη που δεν του ανήκε. Προς στιγμή φάνηκε πως ο Άβραμ έχανε. Αλλά η αριθμητική του Θεού δεν είναι ίδια με την δική μας. Για μας η αριθμητική λέει: 2-1=1. Η αριθμητική του Θεού λέει: 2-1=2.

III. Η Κακή Επιλογή Του Λωτ (13.10-13)

“... 9 Όλη η χώρα είναι στη διάθεσή σου. Ας χωρίσουμε, λοιπόν. Αν εσύ πας προς τα αριστερά, εγώ θα

πάω προς τα δεξιά· κι αν εσύ πας προς τα δεξιά, εγώ θα πάω προς τα αριστερά»”

Ενδεχομένως να στάθηκαν οι δυο τους σ’ ένα από τα υψώματα της Βαιθήλ και με την πλάτη προς την Μεσόγειο, ο Άβραμ προτείνει του ανιψιού να επιλέξει την περιοχή όπου θα ήθελε να πάει και να ζήσει. Οπότε, το ‘αριστερά’ ήταν η βόρεια πλευρά της Γης και είναι η περιοχή του Ιορδάνη και το ‘δεξιά’ είναι η νότια πλευρά της Γης, το ξηρό κι ερημικό μέρος της.

Η ηθικοπλαστική ανάγνωση της ιστορίας θα θεωρούσε πως η επιλογή του Λωτ ήταν αποτέλεσμα της πλεονεξίας του με το διδάγμα πως η πλεονεξία δεν είναι κάτι το καλό. Σωστό ότι η πλεονεξία δεν είναι κάτι το καλό και είναι η ρίζα πολλών κακών. Πουθενά, όμως, μέσα στην ιστορία δεν μας δίνεται η πληροφορία πως ο Λωτ είχε τον χαρακτήρα του πλεονέκτη. Άλλωστε, εάν εμείς ήμασταν στην θέση του Λωτ και μας δινόταν μια τέτοια ευκαιρία και νοιαζόμασταν για τις ανάγκες που έχουμε με τα παιδιά που μεγαλώνουν, δεν νομίζω πως θα διαλέγαμε την έρημο. Ας ήμασταν ειλικρινείς. Πόσοι από εμάς δεν αλλάξαμε τόπο με σκοπό να πάμε, να ζήσουμε, και να ευημερήσουμε; Πόσοι Έλληνες δεν μετανάστευσαν σε επίγειους ‘παράδεισους’ με κριτήριο όχι κάποιον διωγμό αλλά το υλιστικό όνειρο της ευημερίας. Πόσες Εκκλησίες της επαρχίας δεν άδειασαν από τα μέλη τους (ενώ γέμισαν εκείνες των κέντρων) επειδή η ανάγκη για ευημερία ωθούσε στην μετανάστευση. Οπότε, κάποιο άλλο κριτήριο θα λειτούργησε ώστε ο Λωτ να κάνει αυτήν την κακή επιλογή. Ποιο είναι αυτό, θα προσπαθήσουμε να το ανακαλύψουμε στην πορεία καθώς κοιτάζουμε τα ρήματα που ο συγγραφέας χρησιμοποίησε για να περιγράψει όχι μόνο την κακή απόφαση του Λωτ, αλλά και την προοδευτικώς καθοδική του πορεία στην καταστροφή.

A. Ο Λωτ ‘Κοίταξε’ (13.10)

“10 Ο Λωτ κοίταξε ολόγυρα και είδε την κοιλάδα του Ιορδάνη, που ποτιζόταν ολόκληρη μέχρι τη Σηγώρ. Πριν καταστρέψει ο Κύριος τα Σόδομα και τα Γόμορρα, η περιοχή ήταν σαν παράδεισος, σαν τη χώρα της Αιγύπτου.”

Στην πραγματικότητα ο Λωτ βρίσκεται στην κρισιμότερη στιγμή της ζωής του και θα έπαιρνε την κρισιμότερη απόφαση που θα έπαιρνε ποτέ. Βρισκόταν αντιμέτωπος με έναν τρομερά δυνατό πειρασμό. Κάνει την επιλογή του βασιζόμενος στην όρασή του. Κι αυτό δεν είναι το λάθος του. Άλλωστε, δεν μπορούσε να κάνει διαφορετικά διότι, όπως ο Θεός θα έλεγε στον Σαμουήλ που είχε πάει στην Βηθλεέμ για να χρήσει Βασιλιά τον νεαρό Δαβίδ, *“2 είδαν οι γιοι του Θεού τις κόρες των ανθρώπων ότι ήταν όμορφες, και πήραν για γυναίκες τους εκείνες που τους άρεσαν.”* (Α’ Σαμ. 16.7). Αυτός είναι ο κανόνας από τον οποίο δεν μπορεί κανείς, ανθρωπίνως, να ξεφύγει.

Το λάθος του Λωτ δεν ήταν πως έκρινε με βάση το φαινόμενο, διότι δεν μπορούσε να κάνει διαφορετικά. Το λάθος του ήταν ότι δεν ρώτησε τον Θεό και δεν εκζήτησε το θέλημα Του και την οδηγία Του. Σίγουρα δεν μπορούσε να ξέρει τι θα συνέβαινε στην περιοχή μερικά χρόνια αργότερα, αλλά δεν μπήκε στον κόπο

να ρωτήσει τον Θεό. Έτσι κι αλλιώς ήταν ο Θεός που τους είχε οδηγήσει στην Γη της Επαγγελίας, η οποία σίγουρα δεν ήταν γι' αυτόν, αλλά θα μπορούσε να έχει κάτι καλύτερο από αυτό που επέλεξε.

Οπότε, αυτοπεριορίζεται στο κριτήριο του που είναι το φαινόμενο, αυτό που ικανοποιεί το μάτι, η επιθυμία των οφθαλμών. Με βάση αυτήν την επιλογή του ο Λωτ μπαίνει σ' εκείνο τον χορό των ανθρώπων μέσα στο βιβλίο της Γένεσης, αλλά και ολόκληρης της Βίβλου, που επιλέγουν με βάση το φαινόμενο και όχι το θέλημα του Θεού. Για να δούμε μερικά παραδείγματα:

- Η Εύα στον Κήπο της Εδέμ

“Η γυναίκα είδε ότι οι καρποί του δέντρου ήταν εύγευστοι, ελκυστικοί και ξεσήκωναν την επιθυμία” (3.6)

- Οι υιοί του Θεού

“² είδαν οι υιοί του Θεού τις κόρες των ανθρώπων ότι ήταν όμορφες, και πήραν για γυναίκες τους εκείνες που τους άρεσαν.” (6.2)

Σε αντίθεση με τον Λωτ έχουμε τον Άβραμ και την δική του απόφαση η οποία πλέον δεν βασίζεται στην όραση, στο φαινόμενο (μία φορά στηρίχτηκε σ' αυτό και την πάτησε πηγαίνοντας στην Αίγυπτο), αλλά η απόφαση του Άβραμ στηρίζεται στο Λόγο του Θεού που ακούει και στον οποίο πιστεύει.

- Με πίστη στο Λόγο του Θεού εγκατέλειψε την πατρογονική του εστία για κάτι που δεν είδε ποτέ
- Με πίστη στο Λόγο του Θεού δεν επιλέγει ο ίδιος την χώρα όπου θα κατοικήσει, όπως έκανε ο ανιψιός του ο Λωτ. Αφήνει τον Θεό να γίνει ο Κριτής της χώρας και δέχεται να πάει αυτός στο ξηρό και το έρημο.
- Και βέβαια τα αποτελέσματα θα ήταν αντίστροφως ανάλογα και ανάλογα με τις επιλογές τους. Σίγουρα θα περίμενε κανείς, με βάση το φαινόμενο πάλι, ο Λωτ να προοδεύσει ενώ ο Άβραμ να καταστραφεί. Ωστόσο, δεν συμβαίνει το ανθρωπίνως αναμενόμενο. Μια πτυχή που θα σχολιαστεί στην επόμενη ενότητα της ιστορίας (13.14-18).

Πόσες φορές γενικώς ως άνθρωποι και ειδικώς ως πιστοί δεν στεκόμαστε στους λόφους της δικής μας ‘Βαιθήλ’ απ’ όπου κοιτάζουμε δεξιά κι αριστερά για να κάνουμε την επιλογή μας, αναφορικά:

- Με το επάγγελμα που θα ακολουθήσουμε;
- Με το πρόσωπο που θα παντρευτούμε;
- Με τον τρόπο που θα ζήσουμε;,, κοκ

κι αποφασίζουμε με βάση το τι βλέπουμε, το φαινόμενο, το τι ικανοποιεί το φιλαυτο εγώ μας, ενώ δεν περνάει από το μυαλό μας να ρωτήσουμε τον Κύριο:

- Εκείνος να μας προστατέψει από τον εαυτό μας και την λάθος απόφαση που θα στηρίζεται μόνο στο φαινόμενο
- Εκείνος να μας καθοδηγήσει,
- Εκείνος να γίνει ο Κριτής,
- Εκείνος να κάνει την επιλογή κι εμείς να ακολουθήσουμε, ακόμη και στην έρημο εάν αυτό είναι το θέλημά Του.

Όλοι μας, αλλά ιδιαιτέρως οι νέοι που έχουν την

πρόκληση και την ευλογία μπροστά τους να πάρουν σημαντικότερες αποφάσεις για το επίγειο κι αιώνιο μέλλον τους, καθώς σιγά-σιγά αρχίζουν να στέκονται σε κάποιο ‘λόφο’ απ’ όπου βλέπουν τον κόσμο και κάνουν τις επιλογές τους, ας θυμηθούμε τον Λωτ και τον Άβραμ και τα κριτήρια επιλογής του καθ’ ενός:

- Λωτ: το φαινόμενο κι αυτό που ικανοποιεί την επιθυμία των οφθαλμών - σάρκα
- Άβραμ: πίστη στο λόγο του Θεού κι εμπιστοσύνη στο θέλημά Του

Ας αποφύγουμε το παράδειγμα του Λωτ διότι οδηγεί στην καταστροφή. Ας ακολουθήσουμε το παράδειγμα του Πατέρα της Πίστης καθώς αυτό οδηγεί στην ζωή και στην ευλογία του Θεού, κόμη κι αν αυτό σημαίνει ‘έρημο’. Άλλωστε από το θέλημα του Θεού ποτέ δεν απουσιάζει ο Σταυρός.

B. Ο Λωτ ‘Διάλεξε’ Και ‘Μετακόμισε’ (13.11)

“¹¹ Διάλεξε λοιπόν για τον εαυτό του την κοιλάδα του Ιορδάνη και μετακόμισε προς τ’ ανατολικά”

Ο Λωτ τελικώς επιλέγει την κοιλάδα του Ιορδάνη και μετακομίζει ανατολικά. Αυτή η λεπτομέρεια είναι σημαντική για τον αφηγητή της ιστορίας ο οποίος την αφηγείται και την καταγράφει όχι όταν συμβαίνει, αλλά αιώνες αργότερα, όταν οι απόγονοι του Αβραάμ, ο Εκλεκτός Λαός της ΠΔ επιστρέφουν από την αιχμαλωσία της Αιγύπτου και στην πορεία προς την Γη της Επαγγελίας θα συναντήσουν τους Μωαβίτες, που ήταν απόγονοι του Λωτ.

Αυτή η λεπτομέρεια περνάει ένα μήνυμα ενθάρρυνσης στον Λαό Ισραήλ ότι οι Μωαβίτες (ως φυσικοί απόγονοι του Λωτ) μπορεί να είναι συγγενικός λαός αλλά:

1. Δεν είναι ο Εκλεκτός Λαός και δεν έχουν κανένα μερίδιο στην Γη της Επαγγελίας καθώς ο πατέρας του ο Λωτ επέλεξε να την εγκαταλείψει
2. Ο Λωτ επέλεξε και μετακόμισε ‘ανατολικά’ της Βαιθήλ. Στην Γένεση ο όρος ‘ανατολικά’ ταυτίζεται με πορεία απομάκρυνσης από τον Θεό:

- Η Εύα και ο Αδάμ εκδιώκονται ανατολικά του Κήπου (3.24)

- Ο Κάιν επιλέγει να φύγει από την πατρογονική του εστία και μακριά από τον Θεό με κατεύθυνση ανατολική

“¹⁶ Έτσι ο Κάιν έφυγε από τον τόπο όπου είχε μιλήσει ο Κύριος και πήγε να ζήσει στη χώρα Νωδ, ανατολικά της Εδέμ” (4.16)

- Ανατολικά του θυσιαστηρίου που έστησε ο Νώε κατευθύνθηκαν και οι απόγονοι του ώσπου να καταλήξουν στην γη Σενάαρ και στην τραγωδία της Βαβέλ (11.2).

- Όταν κάνουμε τις επιλογές μας, για μας και για τα παιδιά μας, μέσα σε όλα τα άλλα κριτήρια που βάζουμε καλό είναι να σκεφτόμαστε εάν η συγκεκριμένη απόφασή κι επιλογή μας θα μας φέρει πιο κοντά στον Θεό, ή μήπως θα γίνει αιτία να απομακρυνθούμε του Θεού; Διότι, στο τέλος το κόστος θα είναι υπερβολικά βαρύ.

Γ. Ο Λωτ 'Χώρισε' Από Τον Αβραάμ (13.11')

“έτσι χωρίστηκαν ο ένας από τον άλλο.”

Αυτή είναι μια μικρή φρασεούλα, αλλά έχει τρομερά σημαντικό μήνυμα. Ένα από τα άμεσα αποτελέσματα της επιλογής του Λωτ ήταν να οδηγήσει την σχέση του με τον Αβραμ σε ένα τέλος. Όμως, δεν χώρισε απλώς από τον έναν και μοναδικό συγγενή που είχε στην περιοχή. Το θέμα δεν είναι απλώς συγγενικών δεσμών. Με την επιλογή του ο Λωτ απομακρύνθηκε από τον Πατέρα της Πίστης, από τον Φίλο του Θεού, από τον άνθρωπο της Υπόσχεσης του Θεού που κοντά του ευλογούνταν ο ίδιος και η οικογένειά του, ενώ, τέλος, απομακρύνθηκε από τον τόπο της Λατρείας του ζωντανού Θεού. Με λίγα λόγια φεύγοντας από τον Αβραμ, από την τότε 'Εκκλησία', έφευγε από τον Θεό.

Πόση σημασία δίνουμε εάν οι επιλογές μας έχουν πνευματικές επιπτώσεις σε μας και στα παιδιά μας; Ένα καλό παράδειγμα είναι οι διακοπές μας: Ως πιστοί διακοπές από την Εκκλησία και από τον Κύριο δεν μπορούμε να κάνουμε. Το ότι παίρνουμε διακοπές από την εργασία δεν σημαίνει πως παίρνουμε και από την Εκκλησία, αλλά εκεί που είμαστε ψάχνουμε να βρούμε τόπο λατρείας με άλλους αδελφούς ώστε να μην πέσουμε σε πειρασμό και ψυχρανθεί η σχέση μας με τον Κύριο και με τους αδελφούς;

Δ. Ο Λωτ 'Κατοίκησε' Στα Σόδομα Και Γόμορρα (13.12-13)

“¹² Ο Αβραμ έμεινε στη Χαναάν και ο Λωτ έστησε τις σκηνές του ανάμεσα στις πόλεις της κοιλάδας, κοντά τα Σόδομα. ¹³ Οι άνθρωποι όμως των Σοδόμων ήταν κακοί και πάρα πολύ αμαρτωλοί ενώπιον του Κυρίου”

Σε αντίθεση με τον Αβραμ που έμεινε στην Χαναάν, την Γη της Επαγγελίας, ο Λωτ έστησε την σκηνή του ανάμεσα στις πόλεις της κοιλάδας, Σόδομα και Γόμορρα, αλλά πιο κοντά στα Σόδομα. Ωστόσο, δεν πήγε να μείνει μέσα στην πόλη. Ίσως, το σκεπτικό του Νώε ήταν πως και οι δυο πόλεις είναι αρκετά διεφθαρμένες και δεν θα ήταν καλό για τον ίδιο και την οικογένειά του, με δυο ανήλικα κορίτσια, να ζήσουν εκεί μέσα και να έρθουν σε τέτοια επαφή με την ανοιχτή ανηθικότητα.

Ενώ κάποιος μπορεί να επαινέσει τον Λωτ που δεν εκθέτει την οικογένειά του σ' έναν τέτοιο τρόπο ζωής, ωστόσο η περαιτέρω ιστορία δείχνει πως από την στιγμή που:

- Κοιτάξεις δελεαστικά προς τον κόσμο
- Σου αρέσει

- Κι αρχίζεις να τον πλησιάζεις, έστω λαμβάνοντας κάποια προστατευτικά μέτρα

κάποια στιγμή δεν θα το αντέξεις θα πέσεις την παγίδα του και θα γίνεις ένα με αυτόν. Κοιτάξτε λίγο την καθοδική πορεία του Λωτ:

- Ο Λωτ κοίταξε (13.10)
- Διάλεξε λοιπόν για τον εαυτό του την κοιλάδα του Ιορδάνη (13.11)
- μετακόμισε προς τ' ανατολικά
- έτσι χωρίστηκαν ο ένας από τον άλλο
- ο Λωτ έστησε τις σκηνές του ανάμεσα στις πόλεις της κοιλάδας, κοντά τα Σόδομα (12)
- “¹² Πήραν ακόμη αιχμάλωτο τον ανιψιό του Αβραμ, το Λωτ, που κατοικούσε στα Σόδομα, και όλα τα υπάρχοντά του, και έφυγαν” (14.12), είχε μετακομίσει πλέον μέσα στην πόλη κι αντάλλαξε την σκηνή με σπίτι.

• “Οι δύο άγγελοι έφτασαν στα Σόδομα το βράδυ, και ο Λωτ καθόταν στην πύλη της πόλης. Μόλις τους είδε, σηκώθηκε να τους προϋπαντήσει και τους προσκύνησε, πέφτοντας με το πρόσωπο στη γη.² «Παρακαλώ, κύριοί μου», τους είπε, «ελάτε στο σπίτι του δούλου σας να περάσετε τη νύχτα. Να πλύνετε τα πόδια σας, και το πρωί σηκώνεστε και συνεχίζετε το δρόμο σας»” (19.1-2). Τώρα ήταν ένας από τους υπεύθυνους της πόλης.

Ψαλμός 1

Μακάριος ο άνθρωπος που μ' ασεβών ιδέες δεν πορεύτηκε ούτε σ' αμαρτωλών το δρόμο στάθηκε κι ούτε συναναστράφηκε με θεομπαίχτες.

² Αντίθετα, είναι με το νόμο του Κυρίου σύμφωνο ό,τι επιθυμεί, μέρα νύχτα στοχάζεται το νόμο του.

³ Γι' αυτό σαν δέντρο γίνεται που είναι φυτεμένο εκεί που τρέχουν τα νερά. Δίνει τους καρπούς του στον καιρό του, το φύλλωμά του δεν μαραίνεται ποτέ και πετυχαίνει το καθετί που κάνει.

⁴ Δεν είναι έτσι οι ασεβείς, δεν είναι! Αυτοί είναι σαν τ' άχυρο, π' αέρας το σκορπίζει.

⁵ Γι' αυτό και δεν θα παρουσιαστούν οι ασεβείς κατά την κρίση, ούτε οι αμαρτωλοί θα συναχθούν μαζί με τους δικαίους.

⁶ Γιατί ο Κύριος εκτιμάει των δίκαιων τη συμπεριφορά, ενώ η συμπεριφορά των ασεβών οδηγεί στην καταστροφή.

Ας μην επιλέγουμε με βάση το φαινόμενο αλλά με βάση το θέλημα του Θεού!

Ο αιδ. Μ. Μελετιάδης είναι ποιμένας της Ε.Ε.Ε. Βόλου.

Η Πτώση ως "υπαρκτική αστοχία"

Μια διαμαρτυρούμενη ανάγνωση των σύγχρονων τάσεων της Ορθόδοξης Θεολογίας

του αιδ. Παναγιώτη Κανταρτζή

[Το άρθρο αυτό είναι συνεχίζει την παρουσίαση και ανάλυση του έργου του καθ. Χρήστου Γιανναρά σε σχέση με το θέμα της «Πτώσης» και της θεραπείας της. Το έργο του Γιανναρά το εντάσσουμε μαζί με αυτό του Μητροπολίτη Περγάμου στην τάση που θεωρεί την «Πτώση» ως υπαρκτική αστοχία]

Είδαμε ως τώρα ότι η «πτώση» για τον Γιανναρά δεν είναι μία κατάσταση στην οποία ο άνθρωπος εκπίπτει από μία πρότερη θέση αλλά αποτελεί συστατικό στοιχείο της «εν-τω-κόσμου» ύπαρξής του. Εδώ αξίζει να σημειώσουμε την συνάφεια της σκέψης του με αυτή του Χάιντεγκερ και συγκεκριμένα με την έννοια της «διάρριψης». Ο άνθρωπος σύμφωνα με τον Χάιντεγκερ αισθάνεται «ερριμμένος» στον κόσμο. «Ρίχτηκε στον κόσμο, σ' ένα τόπο και σ' ένα χρόνο χωρίς να ρωτηθεί και οφείλει να αγωνιστεί να υπερβεί αυτή την εγκατάλειψη κερδίζοντας τον αυθεντικό εαυτό του, αναπτύσσοντας τις δυνατότητές του και κατανοώντας τον μέσα από αυτές τις δυνατότητες»¹. Φυσικά το αίτημα της υπέρβασης στον Γιανναρά είναι απολύτως προσδιορισμένο ως κλήση υπέρβασης της «κτιστότητας». Ταυτόχρονα όμως γίνεται και ιδιαίτερα τραγικό για κάποιον που θεολογεί, δηλαδή που βάζει τον Θεό στην εξίσωση του νοήματος της ύπαρξης. Τι παιχνίδι είναι αυτό στο οποίο ο Θεός μας δημιουργεί ως κάτι αλλά μας καλεί να καταφέρουμε να είμαστε κάτι άλλο. Μένει φυσικά να δούμε αν μία τέτοια ανθρωπολογία συνάδει με το βιβλικό κείμενο της Γένεσης όπου η Γραφή μας παρουσιάζει την δική της αφήγηση περί «Πτώσεως». Ο Γιανναράς λοιπόν στο βιβλίο του *Το Αίνιγμα του Κακού* προσεγγίζει το κείμενο της Γένεσης. Το κάνει όμως εξ αρχής με ένα διττό πρόγραμμα. Επιχειρεί μία ανάγνωση που θα μας οδηγήσει εντέλει σε ένα ευαγγέλιο αποδεδειγμένο «από τον ιστορικό εντοπισμό και τη νομική ερμηνεία της πτώσης ως προϋποτιθέμενες συνιστώσες της ανθρωπολογίας και κοσμολογίας του»². Οι δύο στόχοι του Γιανναρά είναι λοιπόν από τη μια η «απομυθοποίηση» της πτώσης, δηλαδή η απόρριψη του «ιστορικού εντοπισμού» της και από την άλλη η «αποθηκοποίηση» της, δηλαδή η αποδέσμευσή της από την «νομική ερμηνεία».

Η απομυθοποίηση της αφήγησης της Γένεσης

Εξετάζοντας την ανάλυση του Γιανναρά διαπιστώνουμε εξ αρχής ότι ακολουθεί πιστά το πρόγραμμα της «απομυθοποίησης» της Αγίας Γραφής όπως το επεξεργάστηκε και διαμόρφωσε ο Δυτικός ορθολογισμός

και σίγουρα όχι η πατερική παράδοση. Να λοιπόν που η Δύση τελικά βρίσκει τους τρόπους να ξεφυτρώνει παντού... Γράφει, «η ιστορικό – φιλολογική κριτική εξάλειψε το ενδεχόμενο να έχει ιστορικό πυρήνα η διήγηση του βιβλίου της *Γένεσης*» (*Αίνιγμα Κακού*, σελ. 52). Μια τέτοια δήλωση δεν μας αιφνιδιάζει. Ταυριάζει απόλυτα με την σκέψη του Γιανναρά και συγκεκριμένα με την θεώρηση της πτώσης ως οντολογικό μέγεθος, συστατικό της ανθρώπινης ύπαρξης. Έτσι δεν υπάρχει προ-πτωτική και μετά-πτωτική κατάσταση γιατί η πτώση είναι απλά και μόνο μία αλληγορία της κατάστασης του ανθρώπου και όχι η εξήγησή της³. Είναι φανερό ότι ο Γιανναράς πλησιάζει το βιβλικό κείμενο έχοντας ήδη κρυσταλλωμένες απόψεις. Ρωτά, «σε έναν υποθετικό 'άπυκτο' κόσμο ποια δεδομένα υπαρκτικής διαφοράς θα έπρεπε να υπερβαθούν από τις κτιστές λογικές υπάρξεις για να πραγματοποιηθεί η μετάβασή τους από το κατ' εικόνα στο καθ' ομοίωσιν;»⁴. Για τον καθηγητή, λοιπόν, δεν είναι δυνατόν να υπήρχε «Πτώση» ως γεγονός που χωρίζει την ιστορία σε πριν και μετά. Η αφήγηση είναι απλά συμβολική και εικονολογική. Εδώ όμως πρέπει να ρωτήσουμε αν πρέπει εξ ορισμού να θεωρούμε δεδομένο ότι κάθε γεγονός που έχει κομβική σημασία και είναι φορτισμένο συμβολικά ως αρχετυπική αφήγηση είναι κατ' ανάγκην μη ιστορικό. Επίσης πρέπει να παρατηρήσουμε ότι η μεταφορά της συζήτησης από την ιστορία στην οντολογία δεν είναι δίχως συνέπειες. Αν το κακό δεν έχει «είσοδο» στην ιστορία πώς θα έχει «έξοδο»; Μήπως η αναίρεση της ιστορικότητας στην «πρωτολογία» ταυτόχρονα αναίρει και μια ιστορική «εσχατολογία»; Και ακόμη γιατί ο Θεός ενεργεί «εν-τη-ιστορία» για να λύσει ένα πρόβλημα που ουσιαστικά ανήκει στη σφαίρα της οντολογίας; Γενικά λοιπόν στον Γιανναρά μπορούμε να διακρίνουμε μία τάση «ναρκισσικής δραπέτευσης από την ίδια την Ιστορία»⁵ και αυτό σίγουρα δεν συνάδει με τον χαρακτήρα της Βιβλικής πίστης.

Η «αποθηκοποίηση» της βιβλικής αφήγησης

Η δεύτερη προϋπόθεση της ερμηνείας του είναι όπως ήδη είπαμε η απογύμνωση της αφήγησης από την «νομική ερμηνεία» της. Ο Σταύρος Ζουμπουλάκης ανέδειξε ως κεντρικό στοιχείο της πρότασης του Γιανναρά την επιδίωξη της «αποθηκοποίησης»⁶ κι αυτό φαίνεται καθαρά και στον τρόπο με τον οποίο διαβάσει ο καθηγητής τις αφηγήσεις της Γένεσης. Σύμφωνα με την ερμηνεία του λοιπόν, ο κόσμος προσφέρεται στον άνθρωπο ως ευλογία, ως δώρο, χάρισμα που «ιδρύει σχέση ενεργό και ζωτική ανάμεσα στον δότη και στον

λήπτη». Αυτό είναι αλήθεια αλλά όχι όλη η αλήθεια. Ο κόσμος προσφέρεται ως ευλογία αλλά και ως ευθύνη (στοιχεία που υπάρχουν μέσα σε κάθε σχέση). Εδώ είναι ιδιαίτερα ενδιαφέρον να αναφέρουμε ότι ως τεκμηρίωση για την προσφορά του κόσμου ως «ευλογία» ο Γιανναράς παραπέμπει σε υποσημειώσή του στη Γένεση 1,28 και 29⁷. Από τα εδάφια αυτά όμως στην αναφορά του παραλείπει τα εξής, «Αυξάνεσθε και πληθύνεσθε και γεμίσατε την γην και κυριεύσατε αυτήν, και εξουσιάσετε επί των ιχθύων της θαλάσσης και επί των πετεινών του ουρανού και επί παντός ζώου κινούμενου επί της γης», δηλαδή τους «όρους» και τις «ευθύνες» που συνοδεύουν την ευλογία. Έτσι φτάνει στο προβληματικό - λόγω της μερικότητάς του - συμπέρασμα ότι «η σχέση του ανθρώπου με τον Θεό στις πρώτες σελίδες της Γένεσης δεν είναι διανοητική ή συναισθηματική αναφορά στον Δημιουργό της τροφής ούτε ηθική συμμόρφωση με «χρέος» μιας τέτοιας αναφοράς. Η σχέση είναι βρώση και πόση, έμπρακτος τρόπος λήψης της τροφής μετά ευχαριστίας, δηλαδή ως ευλογίας, πληρωματική εμπειρία ζωής ως σχέσης» (Αίνιγμα Κακού, σελ. 54).

Συνεχίζει σημειώνοντας ότι εκτός από τα δέντρα που είναι προς βρώσιν υπάρχουν και αυτά που είναι απαγορευμένα. Και εδώ αναδύεται στην ανάλυσή του ενοχλητικά επιμένουσα η απόρριψη κάθε ηθικού νόμου ή εντολής. Το βιβλικό «μη φάγεσθε απ' αυτού» είναι για τον Γιανναρά απλά και μόνο «προειδοποίηση» (σελ. 59). Προειδοποίηση που απλά αφορά την ανάγκη της επιλογής της σχέσης έναντι της «άμεσης εμπειρικής γνώσης» (σελ. 59). Όλα αυτά λες και το θανάσιμο αμάρτημα⁸ είναι δυτική γνωσιολογία! Η βρώση του ανευλόγητου καρπού οδηγεί στο θάνατο. Αυτός όμως δεν είναι «τιμωρία», ούτε καν το αναπόφευκτο αποτέλεσμα της αμαρτίας αλλά «ευλογία» καθώς εμποδίζει το «κακό» να παγωθεί ως «δεύτερος πόλος υπαρκτικού απολύτου παράλληλος και αντίθετος στον υπαρκτικό τρόπο της θείας αγάπης» (σελ. 61)⁹. Από την βιβλική αφήγηση λοιπόν αφαιρείται κάθε έννοια εντολής, ευθύνης, παράβασης, ποινής, το υλικό δηλαδή της ηθικής. Όλα είναι οντολογία. Η εντολή είναι πρόσκληση για οντολογική εκπλήρωση. Αυτό δεν είναι λάθος. Είναι όμως μερικό. Το γεγονός ότι οι εντολές του Θεού είναι κάτι παραπάνω από εντολές δεν σημαίνει ότι είναι ποτέ κάτι λιγότερο από εντολές. Όπως ο Σταύρος Ζουμπούλακης αναφέρει «οι εντολές απευθύνονται όλες σε δεύτερο ενικό πρόσωπο, αντηχεί μέσα τους, ανά τους αιώνες, το *συ* του Θεού προς τον καθέναν από μας, και άρα συγκροτούν με αυτή την κλήση τον άνθρωπο ως υποκείμενο, υποκείμενο ευθύνης»¹⁰. Οι εντολές θέτουν τον άνθρωπο μπροστά στον Δημιουργό του. Έτσι στην αφήγηση της Γένεσης η εντολή δεν είναι μία πρόσκληση για «υπέρβαση» της κτιστότητας αλλά ακριβώς το αντίθετο. Είναι μία πρόσκληση για αναγνώριση και ομολογία της κτιστότητάς μας ενώπιον του Ακτιστού Δημιουργού μας¹¹.

Επειδή έτσι σας αρέσει...¹²

Εδώ πριν συνεχίσουμε πρέπει να πούμε κάτι που είναι κατά τη γνώμη μας ιδιαίτερα σημαντικό. Ο Γιανναράς είναι ο μόνος που τολμά να πει κάποια πράγματα με το όνομά τους. Λέει λοιπόν με τρόπο θαρραλέο και ειλικρινή ότι ο απ. Παύλος διάβασε την

Γένεση εμμένοντας στις έννοιες της «εντολής», της «παράβασης», της «ενοχής» και της «τιμωρίας». Γράφει συγκεκριμένα, «η γλώσσα της ιστορικής εκδοχής και της δικανικής ερμηνείας των πρώτων σελίδων της Γένεσης υιοθετήθηκε από τον απόστολο Παύλο μάλλον ως αυτονόητη και αποκλειστικά κυρίαρχη στην εποχή του»¹³. Η θέση του Γιανναρά είναι απολύτως ξεκάθαρη. Διαβάζοντας την Γένεση αλλά και τις επιστολές του Παύλου είναι αδύνατο να παρακάμψεις την δικανική σκέψη και γλώσσα. Επίσης ξεκάθαρα ο Παύλος θεωρεί τα περιστατικά ως ιστορικά.

Συνεχίζει όμως και λέει, «αυτή η υιοθέτηση δεν δεσμεύει διαχρονικά την έκφραση-διατύπωση του ευαγγελίου της Εκκλησίας. Η Εκκλησία ευαγγελίζεται ένα γεγονός: την ελευθερία από την κτιστότητα – όχι κάποια στερεότυπα ερμηνείας κειμένων»¹⁴. Εδώ, πάλι, δεν θα μπορούσε να ήταν πιο ξεκάθαρος. Εμείς λοιπόν, αποφασίζουμε ότι το ευαγγέλιο δεν είναι η σωτηρία από την αμαρτία αλλά η ελευθερία από την κτιστότητα και μετά κάνουμε τις αναγκαίες επεμβάσεις και αναθεωρήσεις στις βιβλικές αφηγήσεις ώστε να ταιριάζουν με αυτό που εμείς αποφασίσαμε¹⁵. Διακρίνει λοιπόν ο Γιανναράς μεταξύ του «εκκλησιαστικού» λόγου και της γλώσσας «των ευαγγελικών - αποστολικών κειμένων»¹⁶. Έτσι αυτό που ένας διαμαρτυρούμενος θεωρεί απομάκρυνση από τον λόγο της Γραφής ο Γιανναράς το θεωρεί κατάκτηση ελευθερίας.

Τα βάσανα του έρωτα¹⁷

Η οδός υπέρβασης της «πτώσης» για τον Γιανναρά συγκεφαλαιώνεται μέσα σε μία λέξη κλειδί για όλο το έργο του: ο έρωας. Σε αυτή την τόσο χαρακτηριστική για τον Γιανναρά θέση άσκησε ορθή κριτική ο π. Νικόλαος Λουδοβίκος. Αν η οδός της σωτηρίας είναι ο έρωτας τότε «κάθε είδος αυθυπερβατικής ανιδιοτέλειας συμποσούται στην έσχατη ιδιοτέλεια της ιδιοποίησης της 'αγαπημένης'»¹⁸. Αυτό με απλά λόγια σημαίνει ότι αν η σωτηρία μου είναι ο έρωτας τότε η σχέση με τον άλλο γίνεται *χρήση* και *ιδιοτελής ανάγκη* και κατά συνέπεια, όπως επίσης ορθά παρατηρεί ο π. Νικόλαος, «ο απόλυτος υπερβατισμός συμπορεύεται ευτυχισμένα με την πιο ξεκάθαρη φυσιοκρατία»¹⁹. Παρόμοια κριτική ασκεί και ο Ράμφος, που ρωτά «πώς νομοποιείται ο έρωας, όταν το πρόσωπο δεν κατορθώνει απλώς, αλλά είναι καθ'εαυτό σχέσις;»²⁰. Πώς ένα πρόσωπο χωρίς εσωτερικό κέντρο, το οποίο είναι το σύστημα αναφορών του, μπορεί πραγματικά να έρθει σε αυθεντική κοινωνία με τον άλλο²¹; Η Καινή Διαθήκη, κατά τη γνώμη μας, το λέει αυτό πολύ απλά μέσα από την διπλή εντολή της αγάπης της οποίας η πρώτη πτυχή είναι, «αγάπα τον πλησίον σου ως εαυτόν». Η οντολογία του προσώπου ουσιαστικά λέει «αγάπα τον πλησίον σου για να αποκτήσεις εαυτό – για να γίνεις ο εαυτός σου». Η βιβλική επιταγή δεν μας καλεί σε οντολογική αυτό-ολοκλήρωση αλλά σε αυθεντική διαπροσωπική κοινωνία ζωής. Αυτό προϋποθέτει να έχεις «εαυτό», προϋποθέτει το «ως εαυτόν». Και είναι τελικά η κίνηση της αγάπης μια «έκ-σταση»; Η Καινή Διαθήκη μιλά για «πρόσ-ληψη» του άλλου²². Άνοιγμα όχι εξόδου από τον εαυτό μου αλλά του εαυτού μου ώστε να δεξι-ωθώ τον άλλο, τον «πλησίον».

Όμως υπάρχει και μία ακόμη δυσκολία. Διαβάζοντας τα έργα του Γιανναρά διαπιστώνεις μία ταλάντευση

μεταξύ του Πλατωνικού και του Πλωτινικού έρωτος. Ο Pierre Hadot στο σημαντικό έργο του *Πλωτίνος ή Η Απλότητα του Βλέμματος*²³ εξηγεί με τρόπο αριστοτεχνικό τη διάκριση μεταξύ του πλατωνικού έρωτα που έχει τόνο αρσενικό δηλαδή είναι ανήσυχος, ανυπόμονος για δράση και του πλωτινικού που είναι θηλυκής αποχρώσεως, δηλαδή μυστικός, παθητικός, που περιμένει. Στον Γιανναρά αυτοί οι δύο πόλοι εκφράζονται από τη μια με μία γλώσσα που υμνεί τον φυσικό ερωτισμό και από την άλλη που εξυψώνει τον ασκητισμό. Δύο ενδεικτικά χωρία θα παραθέσουμε.

Γράφει, «η αίσθηση της γυμνότητας με βεβαιώνει ότι υπάρχω με τον τρόπο της κτιστότητας... αλλά και ότι μπορώ να υπάρξω, έστω αποσπασματικά ή ελλειπτικά και με τον τρόπο της εκούσιας ερωτικής γυμνότητας, τρόπο της ελευθερίας από τη νομοτέλεια του κτιστού» (*Αίνιγμα Κακού*, σελ. 96)²⁴. Από την άλλη γράφει, «ο χριστιανός ασκητής αρνείται την υποταγή στην ανάγκη της τροφής, στην ανάγκη της σωματικής ηδονής,..., όχι γιατί περιφρονεί το σώμα και την ύλη για χάρη μιας ιδεαλιστικής πνευματικότητας, αλλά για να επιβάλει στο σώμα και στην ύλη τη δικαιοσύνη του «κατά φύσιν» τρόπου της υπάρξεως...» (*Πρόσωπο και Έρωτος*, σελ. 302, η υπογράμμιση δική μας). Μέσα από αυτή την άρνηση τελικά ο ασκητής φτάνει στο «κάλλος του ερωτικού γεγονότος» (ως άνω, σελ. 303).

Ποιος έρωτας λοιπόν είναι αυτός που με ελευθερώνει; Αυτός που βλέπει στο σώμα του άλλου το μέσο δια του οποίου θα φτάσει στην «έκ-σταση» ή αυτός που βλέπει το σώμα και του άλλου αλλά και το δικό του ως ένα εμπόδιο που πρέπει να υποτάξει και να ξεπεράσει; Και τέλος πώς όλα αυτά γίνονται πρόταση ζωής αντιληπτή και εφαρμόσιμη μέσα στις κοινωνίες του 21^{ου} αιώνα; Ο Σλαβόι Ζίτσεκ, σε μια από τις αναλύσεις του δείχνει την «μπλόφα» διαφόρων να προτείνουν θέσεις που ξέρουν ότι δεν είναι εφαρμόσιμες έτσι ώστε να μπορούν να ακούγονται ριζοσπάστες και να είναι σχεδόν υπεράνω κριτικής²⁵. Ως χαρακτηριστικότερο παράδειγμα χρησιμοποιεί το γνωστό σύνθημα του Μάη του '68 «να είμαστε ρεαλιστές, να απαιτούμε το αδύνατο» που κατά τη γνώμη του έχει το εξής κυνικό νόημα: ας βομβαρδίζουμε το σύστημα και την κοινωνία με μη πραγματοποιήσιμα αιτήματα και έτσι θα διατηρήσουμε τον ρόλο μας σε αυτήν. Αναφέρομαι σε αυτά για να πω ότι τελικά κάποιες φορές όλη αυτή η αφηρημένη και ασαφής ερωτολογία γίνεται κουραστική και προβληματική καθώς εν τέλει μας προτείνει ένα ακατανόητο και ανεφάρμοστο ιδεώδες που μέσα στην ασάφειά του μας αποπροσανατολίζει από τις απτές, καθημερινές εκδηλώσεις αγάπης και χριστιανικής συμπεριφοράς. Τα πράγματα γίνονται ακόμη πιο πολύπλοκα όταν φτά-

νουμε στο επίπεδο της πολιτικής και των θεσμών. Εδώ βρίσκεται, πιστεύουμε, ένα μεγάλο κενό στο έργο του καθηγητή. Μοιάζει να είναι ελκυστικό επειδή εν τέλει είναι ανεφάρμοστο. Ίσως αυτός να είναι ο λόγος που διαβάζοντας τις επιφυλλίδες του Γιανναρά βλέπεις μια διάχυτη γκρίνια σχεδόν καταθλιπτική και κάποιες φορές σαρκαστική προς τους πάντες και τα πάντα. Μήπως τελικά ο έρωτος προϋποθέτει έναν άλλον κόσμο ή έναν άλλον άνθρωπο;

Ο έρωτας: ανθρώπινος ή Θεός;

Το βασικότερο όμως πρόβλημα της πρότασης του Γιανναρά βρίσκεται κατά τη γνώμη μας αλλού. Αφορά όχι μόνο τη φύση του έρωτα αλλά κυρίως τον προσανατολισμό του. Γράφει ο καθηγητής στο αυτοβιογραφικό έργο του *Καταφύγιο Ιδεών*, «αυτός ο έρωτας δεν είναι προνόμιο ούτε των ενάρετων ούτε των σοφών, προσφέρεται σε όλους με ίσες δυνατότητες. Και η μόνη πρόγυση της Βασιλείας, η μόνη πραγματική υπέρβαση του θανάτου, γιατί μόνον αν βγεις από το εγώ σου, έστω και 'για τα όμορφα μάτια μιας τσιγγάνας', ξέρεις τι ζητάς από το Θεό και γιατί τρέχεις ξωπίσω του»²⁶ (η έμφαση δική μας).

Το Χριστιανικό ευαγγέλιο είναι ένα ευαγγέλιο «μανικού έρωτα». Όχι όμως του ανθρώπου που τρέχει «ξωπίσω» του Θεού αλλά του Θεού που επειδή «ούτως ηγάπησε» (Ιωάννης 3,16) τον κόσμο στέλνει τον μονογενή ο οποίος αγαπώντας «εις τέλος» (Ιωάννης 13,1) ζητά και σώζει το απολωλός. Στην Καινή Διαθήκη η ρομαντική ανθρωπολογία δίνει τη θέση της στην ρεαλιστική διαπίστωση ότι «ουκ έστιν ο εκζητών τον θεόν» (Ρωμαίους 3,11). Ο Θεός όμως φανερώνει και αποδεικνύει την αγάπη Του προς εμάς επειδή «έτι αμαρτωλών όντων ημών, Χριστός υπέρ ημών απέθανεν» (Ρωμαίους 5, 8). Και ο έρωτας του άνδρα προς τη γυναίκα του βρίσκει παράδειγμα και έμπνευση στον έρωτα και στην αγάπη του Χριστού προς την εκκλησία όπως διαβάζουμε στην Εφεσίους 5:25, «Οι άνδρες αγαπάτε τας γυναίκας καθώς και ο Χριστός ηγάπησεν την εκκλησίαν και εαυτόν παρέδωκεν υπέρ αυτής». Η απουσία του Σταυρού, του έρωτα του Θεού εν Χριστώ Ιησού, είναι κραυγαλέα και τραγική. Και δυστυχώς αυτό δεν αφορά μόνο το έργο του Γιανναρά αλλά όλων των θεολόγων που μελετήσαμε στη σειρά των άρθρων μας. Διαβάζοντας το έργο του καθηγητή μένουμε τελικά με την απορία - διαπίστωση «ει γαρ δια νόμου (ή στην περίπτωση του Γιανναρά δια του έρωτος) δικαιοσύνη, άρα Χριστός δωρεάν απέθανεν»; (Γαλάτας 2:21)

Ο αιδ. Π. Κανταρτζής είναι ποιμένας της Α' Ε.Ε.Ε.

Υποσημειώσεις

¹ Από το δοκίμιο του Χρήστου Μαλεβίτση, *Η Φιλοσοφία του Χάιντεγκερ*, σελ. 78 (ακολουθούμε την ορθογραφία του συγγραφέα).

² *Αίνιγμα Κακού*, σελ. 106 (η έμφαση δική μας).

³ «Η 'πώση' αλληγορεί τη διαφορά του κτιστού από το άκτιστο, δεν είναι η αιτία της διαφοράς» (*Αίνιγμα Κακού*, σελ. 171).

⁴ Ως άνω, σελ. 171

⁵ π. Νικόλαος Λουδοβίκος, *Οι Τρόμοι του Προσώπου και τα Βάσανα του Έρωτα*, Αρμός 2009, σελ. 94

⁶ Βλ. το άρθρο που αναδημοσίευσε σε προηγούμενο τεύχος του το περιοδικό μας *Αστήρ της Ανατολής* (Φεβρουάριος 2011, Τεύχος 2) με τίτλο «Το 'Σύννορο' και ο Χρήστος Γιανναράς: Η Θεολογική Πρόταση της Αποθηκοποίησης του Χριστιανισμού».

⁷ Ως άνω, σελ. 53

⁸ Ένα γενικότερο πρόβλημα σε όλες τις τάσεις που μελετήσαμε είναι η απουσία ενός πλήρους ορισμού της έννοιας της αμαρτίας. Και η έννοια της λοξοδρομησης ή λιποταξίας αλλά και της υπαρκτικής αστοχίας ορίζουν την αμαρτία με τρόπο που της αφαιρούν κάθε υπόσταση και οντότητα. Η αμαρτία όμως στη Βιβλική μαρτυρία είναι κοντά σε πολλά άλλα και ένα *βάρος* που πρέπει να αρθεί, να σηκωθεί. Μέσα στο πλαίσιο της θεολογίας του ιλασμού στην λατρεία της Παλαιάς Διαθήκης διαβάζουμε για τον γνωστό «αποδιονομαζόμενο τράγο». Αυτός «θα σηκώσει (το ρήμα *νασά'*) όλες τις ανομίες (ουσιαστικό 'αγιόν) και θα τις φέρει σε άγνονη χώρα» (Λευιτικό 16,22). Το ρήμα «σηκώνω / αίρω» χρησιμοποιείται μακράν περισσότερο από οποιοδήποτε άλλο σε σχέση με ουσιαστικά που έχουν την έννοια της αμαρτίας (περίπου 108 φορές - Άλλα ρήματα είναι «σαλάχ» (συγχωρώ), «κιπέρ» (καλύπτω – αφαιρώ), «χε'εβίρ» (κάνω την αμαρτία να φύγει, να περάσει), «κισσάχ» (καλύπτω), «κιββές» (ξεπλένω), «τιχχέρ» (εξαγνίζω)). Επιστρέφοντας στην περικοπή από το Λευιτικό η αμαρτία είναι «κάτι» που πρέπει να φύγει μπροστά από το βλέμμα του Γιαχβέ (το ίδιο και στον Ψαλμό 103,12 και Μιχαίας 7,19). Παρενθετικά να πούμε ότι μια προσεκτική ανάγνωση των αναφορών της φράσης «σηκώνω την αμαρτία» θα δείξει ότι υπάρχουν δύο έννοιες σε αυτήν. Όπως και στην ελληνική γλώσσα το ρήμα «αίρω» μπορεί να σημαίνει «σηκώνω, κουβαλώ» αλλά και «παιρώνω» έτσι στα εβραϊκά το ρήμα «*νασά'*» μπορεί να σημαίνει «κουβαλώ, βαστάζω» ή ακριβώς το αντίθετο «συγχωρώ, παίρνω, αφαιρώ» (Για μια εξονυχιστική ανάλυση δεξ Gary Anderson, *Sin: A History* (Yale University Press:2009), σελ. 17 – 26). Όταν λοιπόν ο Ιωάννης ο Βαπτιστής λέει για τον Ιησού ότι είναι ο «αμνός του Θεού ο αίρων την αμαρτίαν του κόσμου» (Ιωάννης 1:29) μας καλεί να δούμε τον Ιησού και ως αυτόν που σηκώνει την αμαρτία του κόσμου αλλά και ως αυτόν που την αφαιρεί. Οι δύο έννοιες συναντιόνται και εκπληρώνονται στον Χριστό. Η ουσία της αμαρτίας και η κατανόησή της δεν μπορεί, λοιπόν, να εξαντληθεί μόνο στο στερεοτικό «α». Η αμαρτία είναι κάτι υπαρκτό, προσδιορισμένο, μετρήσιμο, απτό. Αυτή η διάσταση λοιπόν είναι απούσα εντελώς από τις προσωποκρατικές αναλύσεις με αποτέλεσμα να γίνεται τόσο απροσδιόριστη ώστε τελικά να γίνεται – τι βολικό και ανακουφιστικό... - αδιόρατη.

⁹ Βέβαια εδώ είναι συνεπέστερος πολλών άλλων θεολόγων που εξετάσαμε γιατί παραδέχεται ότι υπάρχει ένα πρόβλημα σε ότι αφορά τον θάνατο και τη σχέση του με την αμαρτία. Ένα πρόβλημα που εντοπίσαμε και εμείς σε προηγούμενα άρθρα μας. Αν λοιπόν η εισόδος του βιολογικού θανάτου είναι η φυσική συνέπεια της αμαρτίας, δηλαδή της απομάκρυνσης του ανθρώπου από την πηγή της ζωής, δηλαδή του Θεού, τότε γιατί οι δαίμονες και ο Σατανάς δεν πεθαίνουν; Ο Γιανναράς εντοπίζει το πρόβλημα, το συζητά αλλά τελικά το αφήνει ανοιχτό.

¹⁰ Ως άνω.

¹¹ Πρέπει εδώ να διευκρινίσουμε κάτι. Η αναφορά μας στην «ηθική» διάσταση δεν πρέπει να συγχέεται με τον ηθικισμό και τον νομικιστικό μοραλισμό. Ούτε πάλι μας διακατέχει εμμονή με τα «δικανικά» σχήματα. Απλά όταν βλέπουμε όλα αυτά να προσπερνούνται ολότελα και αμυδρά αναγκαζόμαστε να τονίσουμε ότι είναι εκεί στα ιερά κείμενα. Δεν λέμε ότι η πώση και η σωτηρία πρέπει να γίνει αντιληπτή μόνο μέσα από αυτά. Τονίζουμε όμως ότι δεν είναι δυνατόν να γίνει αντιληπτή χωρίς να λαμβάνονται σοβαρά υπόψη και αυτά. Αν αφαιρέσουμε από την έννοια της αμαρτίας την ηθική της διάσταση: την απαίτηση της εντολής και την ευθύνη που γεννά απέναντι στον Θεό που εντέλλεται, τότε στην πραγματικότητα ο Σταυρός δεν θα είχε κανένα νόημα. Η Θεία Ευχαριστία, για την οποία γίνεται τόσος λόγος στην σύγχρονη ορθόδοξη θεολογία, είναι η τελετή της «Καινής Διαθήκης». Κεντρικό και αδιαμφισβήτητο στοιχείο, όμως, της βιβλικής έννοιας της Διαθήκης είναι ο Νόμος (του Θεού). Αυτό που γεννά την ανάγκη για την «καινή» διαθήκη δεν είναι για τους βιβλικούς συγγραφείς κάποιος γενικός και απροσδιόριστος οντολογικός αποπροσανατολισμός αλλά η παράβαση του νόμου που στοιχειοθετεί την αθέτηση της διαθήκης. Με αυτό θέλω να πω ότι αφαιρώντας την έννοια της ευθύνης ενώπιον του νόμου και της συνέπειας από την παράβαση του ο Σταυρός δεν έχει νόημα. Ο «νόμος» για τον απ. Παύλο είναι εντέλει «παιδαγωγός εις Χριστόν» καθώς φανερώνει το ανθρωπινό έλλειμμα και οδηγεί τον άνθρωπο να στραφεί στην χάρη του Χριστού που είναι ο μόνος που τήρησε τον Νόμο στην πληρότητά του. Για αυτό και ο Παύλος, ο θεολόγος της χάρης, δεν διστάζει να απαντήσει στην ερώτηση «νόμον ουν καταργούμεν δια της πίστεως;» με ένα απόλυτο «μη γένοιτο» και συνέχισε «αλλά νόμον ιστάνομεν».

¹² Διαφημιστικό σλόγκαν της Amstel

¹³ Ως άνω, σελ. 108

¹⁴ Ως άνω, σελ. 108

¹⁵ Άλλου γράφει, «είναι περισσότερο από σαφές ότι η χρήση νομικής – δικανικής γλώσσας στις πρώτες γραπτές μαρτυρίες της εκκλησιαστικής εμπειρίας δεν κυριολεκτεί, γι' αυτό και συνυπάρχει με συχνότατες ανατροπές και αρνήσεις της νομικής – δικανικής λογικής» (Ως άνω, σελ. 133).

¹⁶ Ως άνω, σελ. 182.

¹⁷ Δανείζομαι τη φράση αυτή από τον εύστοχο τίτλο του βιβλίου του π. Νικόλαου Λουδοβίκου, *Οι τρόμοι του προσώπου και τα βάσανα του έρωτα*, Εκδόσεις Αρμός 2009.

¹⁸ Ως άνω, σελ. 83.

¹⁹ Ως άνω, σελ. 85.

²⁰ Στέλιος Ράμφος, *Ο Καημός του Ενός*, Αρμός, σελ. 64

²¹ Για το ίδιο θέμα παραθέτω μία παράγραφο από το άρθρο του Θάνου Λίποβατς με τίτλο «Επιθυμία, Μετουσίωση, Αγάπη στην Ψυχανάλυση»: *Στην έννοια αυτή το αληθινό ατομικό εγώ, ορίζεται μέσα από την ανεξάληπτη διαφορά του από τον Άλλον, με τον οποίον έχει μια σχέση αμοιβαίας αναγνώρισης της περατότητας, που στην υψηλότερη μορφή της εκφράζεται μέσα από την αγάπη του Πλησίον. Η σχέση αυτή δεν χάνεται μέσα στο απρόσωπο Είναι της ινδικής μυστικής, αλλά έχει έναν διαλεκτικό και δραματικό χαρακτήρα, φορείς της οποίας είναι η μετουσιωμένη επιθυμία για αυτονομία των ατόμων, καθώς και για τον δικαιότερο μετασχηματισμό της κοινωνίας. Έτσι η έννοια των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της ελευθερίας των προσώπων μέσα στον κόσμο, ξεκίνησε από τον Φραγκίσκο της Ασίζης τον 13^ο αιώνα, τον αιώνα των τροβαδούρων και των σχολαστικών φιλοσόφων, ενώ μια γενιά μετά ο Θωμάς Ακινάτος διατύπωσε το δικαίωμα αντίστασης των πολιτών ενάντια στον τύραννο. Αργότερα, η ελευθερία της ατομικής ηθικής συνειδησης του χριστιανού, για την οποία μιλάει ο Παύλος, απέκτησε μια πολιτική και θρησκευτική, εγκόσμια σημασία στα πλαίσια του Προτεσταντισμού τον 16^ο και τον 17^ο αιώνα. Στο άρθρο αυτό επίσης γίνεται διάκριση μεταξύ της αρχαιοελληνικής έννοιας του έρωτα με αυτή τη βιβλικής έννοιας της αγάπης.*

²² Ρωμαίους 14,1 / 15, 7. Μάλιστα και στις δύο περιπτώσεις η βάση και το πρότυπο για την πράξη αυτή είναι ο Θεός στην πρώτη και ο Χριστός στη δεύτερη.

²³ Σειρά Μούσες, Εκδόσεις Αρμός 2007

²⁴ Εδώ βέβαια πρέπει να αναρωτηθούμε τι κάνει αυτόν τον «έρωτα» σωτηριώδη και χριστιανικό; Το καλοκαίρι παρακολουθήσαμε μια έξοχη παράσταση της όπερας Αίντα στο Ηρώδειο. Η πρόταση του έργου είναι ανησυχητικά η ίδια που συναντά στο έργο του Γιανναρά: «Η λύτρωση του ατόμου από την καταδίκη που υφίσταται από την κρατική εξουσία και την εκκλησία έρχεται μέσω του έρωτα .... Ο έρωτας είναι αυτός που θα απελευθερώσει το άτομο από τις μορφές καταπίεσης της οργανωμένης κοινωνίας, είναι δηλαδή ισχυρότερος του θανάτου, αφού ούτως ή άλλως παράδεισος και κόλαση είναι στοιχεία που στην Αίντα παρακάμπονται συστηματικά» (Λουκάς Καρυτινός από Συνέντευξη Τύπου 20 – 7 – 2010 της Εθνικής Λυρικής Σκηνής). Όπως ορθά γράφει ο π. Νικόλαος Λουδοβίκος, «ούτε ο 'φυσικός' ούτε ο 'προσωπικός' έρωσ οδηγούν στη Βασιλεία, χωρίς τον εν Χριστώ αγιασμό τους» (π. Νικόλαος Λουδοβίκος, *Οι Τρόμοι του Προσώπου και τα Βάσανα του Έρωτα* Αρμός; Αθήνα 2009, σελ. 99).

²⁵ Σλαβόι Ζίτσεκ *Η μαριονέτα και ο νάνος: Ο διατροφικός πυρήνας του Χριστιανισμού* Scripta: Αθήνα 2005, σελ. 70

²⁶ Καταφύγιο Ιδεών, Δόμος, Αθήνα 1987, σελ. 263.

Ο ΟΥΡΑΝΟΣ - ΠΩΣ ΝΑ 'ΝΑΙ ΑΡΑΓΕ;

του Στέφανου Κατσάρκα

Α΄ Θεσσαλονικείς δ΄ 13-18
Αποκάλυψη κα΄ 22-23
Ιωάννου ιδ΄ 1-3

Κάποιοι είπαν πως...μαύρισε η ψυχή τους με το θέμα μας –την κόλαση- στο προπερασμένο τεύχος. Παρόμοια ήταν η αντίδραση κι όταν είχα κάνει σχετική ομιλία στην εκκλησία μας. Η κόλαση ούτε αρέσει, ούτε «πουλάει» -ιδιαίτερα σήμερα. Δεν παύει όμως να υπάρχει. Κι ό,τι υπάρχει, δεν είναι πάντα ευχάριστο. Εξάλλου δεν ευνοεί η εποχή μας τις λεγόμενες «μανιχαϊστικές» αντιλήψεις: «άσπρο-μαύρο». Θέλει και λίγο γκριζο, για να μετριάζει το απόλυτο μαύρο. Εδώ όμως δεν χωρά κάτι τέτοιο. Η κόλαση είναι το απόλυτο κακό, το απόλυτο σκοτάδι. Και στον αντίποδά της στέκεται ολόφωτος ο ουρανός, που γι αυτόν θα μιλήσουμε τώρα. Για ν' «ανοίξει» η καρδιά μας... με μερικές μονάχα φτωχικές σκέψεις για κάτι που δεν μπορούμε να συλλάβουμε σ' όλη του την πληρότητα με το μικρό, αδύναμο ανθρώπινο μυαλό μας. Ας επιστρατεύσουμε λοιπόν όσο μας είναι δυνατόν τη φαντασία μας και την ευαισθησία μας, μαζί με τα λίγα στοιχεία που μας δίνει ο Λόγος του Θεού, για να σχηματίσουμε μια αμυδρή εικόνα για την αιώνια ζωή στην παρουσία του Θεού, στον τόπο που η Αγία Γραφή ονομάζει «ουρανός» ή «παράδεισο», ή, σε μια μονάχα περίπτωση, «κόλπο του Αβραάμ» - αγκαλιά του Αβραάμ.

Πως είναι ένας απεριγράπτα ωραίος τόπος αιώνιας ευτυχίας –σ' αυτό συμφωνούν όλοι από παλιά, όσοι βέβαια πιστεύουν ότι πράγματι υπάρχει, καμιά φορά κι εκείνοι που δεν πιστεύουν και τόσο πολύ. Ακόμη κι ένα τραγούδι που ήταν στη μόδα πριν μερικά χρόνια το επαναλάμβανε συνεχώς:

«Ω! είναι ωραία στον παράδεισο·
καθένας βρίσκει όσα πάντοτε ποθούσε!»

Από μια άποψη ίσως οι στίχοι αυτοί είναι πιο φιλοσοφημένοι και ανταποκρίνονται πιο πολύ στην πραγματικότητα απ' όσο μπορεί κανείς αρχικά να υποθέσει. Από κει –από τον παράδεισο- ξεκίνησε ο άνθρωπος. Δεν έχει σημασία αν η Καινή Διαθήκη μάς προσδιορίζει τη θέση του πέρα απ' τη γη ονομάζοντάς τον αόριστα «ουρανός», ή αν η Γένεση τον τοποθετεί κάπου ανάμεσα στα ποτάμια Τίγρη και Ευφράτη, στο σημερινό Ιράκ. Εκείνο που είναι σημαντικό –το μόνο- είναι πως πρόκειται για έναν τόπο όπου η παρουσία του Θεού είναι απόλυτη, όπου κυριολεκτικά ο Θεός είναι «τα πάντα εν πάσι». Θυμάστε όταν μιλήσαμε για την κόλαση τι είχαμε πει: Όσο ζούμε σ' αυτό τον κόσμο, είμαστε κάτω

από την αγάπη και την πρόνοια του Θεού, κι αρκετά από όσα Εκείνος χαρίζει τα απολαμβάνουμε όλοι μας, και πιστοί, και αδιάφοροι, και άπιστοι. Η ομορφιά στη φύση που Αυτός δημιούργησε, η καλοσύνη και η αγάπη και η ευγένεια που υπάρχουν –όταν υπάρχουν- ανάμεσα στους ανθρώπους, ακόμη και σ' αυτούς που δεν έχουν σχέση με το ευαγγέλιο του Χριστού, οι σημαντικές κατακτήσεις της τεχνολογίας και της επιστήμης που πολλές απ' αυτές χρησιμοποιούνται με τρόπο σωστό κι ωφέλιμο, η τέχνη με τις πολλές της μορφές και τα αξιοθαύμαστα δημιουργήματά της που ανεβάζουν την ψυχή μας –όλα αυτά και πολλά άλλα μαζί, είναι απομεινάρια του χαμένου παραδείσου και δώρα του Θεού στον άνθρωπο. Εκείνος τα συντηρεί με τη δική Του παρουσία («τα πάντα συντηρούνται δι' αυτού»), με το δικό Του φως. Εκείνος δίνει έμπνευση και καθοδήγηση και σοφία. Ωστόσο πάνω στην πολύ ωραία αυτή εικόνα υπάρχουν πολλά μαύρα στίγματα, πολλές μουντζούρες και πολλές φριχτές δαιμονικές φιγούρες ζωγραφισμένες εδώ κι εκεί. Το μίσος, ο φθόνος, η κακία, η διαφθορά, το έγκλημα, ο πόλεμος, οι αρρώστιες, οι κάθε είδους δυστυχίες κι αγωνίες, η ασχήμια και ο τρόμος και ο πόνος, η χρησιμοποίηση της επιστήμης και της τεχνολογίας με καταστρεπτικό τρόπο και με ολέθριους σκοπούς, η διαστροφή και το ξεστράτισμα της τέχνης από τη σωστή θέση της και τον ευεργετικό της ρόλο –όλα αυτά αποτελούν την άλλη πλευρά, είναι οι μουντζούρες και οι δαιμονικές φιγούρες που η αμαρτία και ο σατανάς έχουν σκορπίσει πάνω στον όμορφο θεϊκό πίνακα σε τέτοιο βαθμό, ώστε πολλές φορές και σε πολλά σημεία να γίνεται αγνώριστος. Γι αυτόν ακριβώς τον όμορφο πίνακα μας είχε προορίσει αρχικά ο Θεός, αυτόν μας χάρισε στην αρχή. Αυτός είναι ο «χαμένος παράδεισος», σύμφωνα με τον τίτλο που έδωσε στο περίφημο ποιητικό του έργο ο μεγάλος άγγλος χριστιανός ποιητής Τζων Μίλτων. Και που δε θάχε χαθεί και θάχε χάρισει στον άνθρωπο την ευτυχία, αν ο άνθρωπος «δεν είχε παρασυρθεί στο λάθος να επιθυμήσει περισσότερα απ' όσα είχε, και να μάθει παραπάνω απ' όσα έπρεπε», όπως τραγουδά ο αρχάγγελος Ουριήλ στο περίφημο ορατόριο του Γιόζεφ Χάυντν «Η Δημιουργία», που το κείμενό του βασίστηκε στο ίδιο αυτό έργο του Μίλτων, το «Χαμένο Παράδεισο». Είναι λοιπόν ο χαμένος αυτός παράδεισος που πάντα νοσταλγεί ο άνθρωπος, που γι' αυτόν φτιάχτηκε και γι' αυτόν προοριζόταν, που εξόριστος απ' αυτόν πλανιέται χιλιάδες χρόνια, κι ωστόσο ποτέ δεν τον ξεχνά, γιατί είναι η πρώτη του πατρίδα και βαθιά μέσα στην καρδιά του παντοτινός του πόθος είναι εκεί να ξαναγυρίσει, εκεί που είναι η αρχική φυσική του θέση και ο φυσικός του προορισμός.

«Ω, είναι ωραία στον παράδεισο·
καθένας βρίσκει όσα πάντοτε ποθούσε!»...

Είναι πολύ αληθινοί αυτοί οι στίχοι. Ίσως πιο αληθινοί απ' όσο μπορούσε να υποπτευθεί αυτός που τους έγραψε. Βλέπετε, ο Θεός μιλά σ' όλους τους ανθρώπους με πολλούς τρόπους. Ωστόσο η φωνή Του, απαλή κι ευγενική, «ως ήχος λεπτού ανέμου», χάνεται μέσα στον εκκωφαντικό θόρυβο του παρόντα αιώνα. Κι ο όμορφος ευγενικός ηχητικός πίνακας εξαφανίζεται μέσα από παχιά στρώματα λάσπης και ακαθαρσίας.

Πώς είναι άραγε ο ουρανός; με τι άραγε να μοιάζει; Είπαμε κάποια πράγματα πιο πριν. Για όλα εκείνα τα δώρα που μας έχει χαρίσει ο Θεός εδώ κάτω, για τον ωραίο ανεπανάληπτο πίνακα της Δημιουργίας. Ακούμε ένα μουσικό κομμάτι κι αναγνωρίζουμε ορισμένα χαρακτηριστικά του και λέμε «αυτό είναι Μπετόβεν», ή «πρέπει νάναι Μπραμς», ή «δεν το ξέρω αυτό το τραγούδι, αλλά μοιάζει να τόγραψε ο Πωλ Μακ Κάρντεϊ». Βλέπουμε έναν άγνωστο σ' εμάς πίνακα, κι από ορισμένα σημάδια της τεχνοτροπίας του βγάζουμε το συμπέρασμα πως είναι του Ματίς ή του Πικάσο ή κάποιου άλλου μεγάλου ζωγράφου. Διαβάζουμε για πρώτη φορά κάποιο ποίημα και υποθέτουμε πως πρέπει ν' ανήκει στο Γιώργο Σεφέρη, γιατί οι εκφράσεις, κάποιες λέξεις, ή όλη δομή του στίχου μοιάζει νάναι δική του. Κάπως έτσι πρέπει νάναι και με το μεγάλο Δημιουργό και με τα δημιουργήματά Του. Τούτος εδώ ο κόσμος που απολαμβάνουμε είναι δικό Του δημιούργημα, κι ό,τι καλό υπάρχει είναι δώρο που μας χάρισε. Δεν είναι και τόσο δύσκολο να φανταστούμε έναν κόσμο χωρίς τις μουντζούρες που σκόρπισε ο εχθρός. Διακρίνουμε έτσι τα χνάρια της τεχνοτροπίας του Μεγάλου Καλλιτέχνη. Πάνω στο ίδιο μοτίβο και με τα ίδια χαρακτηριστικά πρέπει νάναι φτιαγμένος κι ο ουρανός. Στον υπέρτατο όμως βαθμό και με τη μεγαλύτερη τελειότητα. Και μαζί με άλλα, που εμείς εδώ κάτω να συλλάβουμε δεν μπορούμε με τις περιορισμένες αισθήσεις μας και τη φτωχή φαντασία μας. Ο απόστολος Παύλος μάς μιλά για την ατελή και αζεκαθάριστη εικόνα της αιώνιας πραγματικότητας που έχουμε εδώ κάτω, «ως εν κατόπτρω», και ξέρουμε πόσο αμυδρή εικόνα της πραγματικότητας έδιναν οι καθρέφτες της εποχής του. Μας κάνει ακόμη λόγο για «ανεκλάλητα λόγια», λόγια δηλ. που δεν αποδίδονται με τις γνωστές ανθρώπινες λέξεις και που δεν επιτρέπεται να τις προφέρει ο άνθρωπος. Κι ο απόστολος Ιωάννης μάς βεβαιώνει πως όταν φανερωθεί ο Χριστός στη δεύτερη παρουσία Του «όμοιοι αυτώ εσόμεθα, ότι οψόμεθα αυτόν καθώς εστι» - θα είμαστε όμοιοι με Αυτόν, γιατί θα Τον δούμε όπως πραγματικά είναι. Και στην Αποκάλυψή του κάνει μια πολύ ζωντανή –και πολύ ποιητική- περιγραφή της αιώνιας πόλης, και μιλά για πολύτιμα πετράδια και μαργαριτάρια, είναι όμως φανερό ότι όλη αυτή η περιγραφή είναι αλληγορική, και γίνεται μονάχα για νάχουμε μια αμυδρή εικόνα με βάση πολύτιμα υλικά που γνωρίζουμε, και που ξυπνούν μέσα μας συναισθήματα ευδαιμονίας, ομορφιάς κι απόλαυσης. Κι ο Μωάμεθ, άνθρωπος της ύλης, της γήινης απόλαυσης και της ηδονής, προσπάθησε με τη φαντασία του που ήταν πολύ πιο φτωχή και πολύ πιο

φτηνή απ' όσο γενικά νομίζουν οι περισσότεροι, να μας δώσει την εικόνα της αιώνιας ευδαιμονίας που είναι, φαίνεται, προορισμένη στον υπέρτατο βαθμό μονάχα για τους άντρες, όπως άλλωστε συμβαίνει, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μουσουλμάνων, και στην τωρινή ζωή: «Αυτοί που έχουν πίστη και κάνουν καλές πράξεις, θα τους δεχτούμε σε κήπους που ποτίζονται από τρεχούμενα ρυάκια, εκεί θα παντρευτούν αγνές παρθένες και θα κατοικήσουν για πάντα. Θα τους δεχτούμε εμείς [δηλ. ο Θεός] κάτω από μια δροσερή σκιά».

Είναι λοιπόν αδύνατον όπως είμαστε εδώ κάτω σήμερα, με τα περιορισμένα μέσα που διαθέτουμε, να συλλάβουμε στο μεγαλύτερο μέρος της την αιώνια πραγματικότητα. Η διαβεβαίωση του Ιωάννη στην Αποκάλυψη πως δε χρειάζονται όσοι ζουν εκεί ήλιο ή σελήνη γιατί τους φωτίζει η λαμπρότητα του Θεού, δίνει μονάχα το μέτρο του απόλυτου φωτός σ' αντίθεση με το απόλυτο σκοτάδι, και τονίζει την απόλυτη παρουσία του Θεού και την ολοκληρωτική απουσία του κακού, χωρίς να βοηθά παραπέρα στο να σχηματίσουμε με ακρίβεια την εικόνα που μας δίδεται αμυδρά, «ως εν κατόπτρω». Υποθέσεις λοιπόν μπορούμε μονάχα να κάνουμε, και προσωπικές απόψεις κι ελπίδες μπορούμε να εκφράσουμε, με βάση όσα είπαμε για το Μεγάλο Καλλιτέχνη και την τεχνοτροπία Του που είναι κοινή και αναγνωρίσιμη σε ολόκληρη τη Δημιουργία Του.

Και πρώτα απ' όλα, έχω την υποψία πως η εικόνα που έχουμε αρκετοί για την καθημερινή, ας την πούμε, ζωή στον ουρανό, είναι απόλυτα λαθεμένη και δε βασίζεται καθόλου πάνω στην Αγία Γραφή. Ο ουρανός δεν είναι ένας τόπος όπου ο καθένας αναπαύεται ασταμάτητα, τον υπηρετούν σε όλα και του τα ετοιμάζουν όλα, κι αυτός δεν έχει να κάνει τίποτε άλλο από το να πατήσει ένα κουμπί και θάχει ό,τι θέλει στη διάθεσή του. Αυτή η ιδέα της απάθειας και της ακινησίας και της παθητικής ευδαιμονίας, ανήκει περισσότερο στο βουδιστικό τρόπο σκέψης ή και στην ανατολίτικη, «ραχατλίδικη» αντίληψη του Μωάμεθ όπως την περιγράφει στο κοράνι, παρά στον κόσμο του ευαγγελίου του Χριστού. Ο Χριστός μάς είπε «ο Πατήρ μου εργάζεται έως τώρα και εγώ εργάζομαι», και η εργατικότητα και η δημιουργικότητα είναι πολύτιμες ιδιότητες του Θεού που χάρισε και στον άνθρωπο, όταν τον έπλασε κατ' εικόνα και ομοίωσή Του. Δεν είναι η εργασία κατάρρα, είναι ευλογία. Η κακή πλευρά της εργασίας, ο κόπος κι ο ιδρώτας κι η αγωνία κι η αδικία στην εργασία, αυτά είναι εκείνα που την φόρτωσε η πτώση και από ευλογία σε πολλές περιπτώσεις την έκανε κατάρρα. Ας είμαστε λοιπόν αισιόδοξοι. Και δημιουργία και δουλειά –πολλά κι ευχάριστη δουλειά- μας περιμένει στον ουρανό. Κι όσοι είναι τεμπέληδες από ανάμεσά μας ας το πάρουν απόφαση. Η τεμπελιά τους δεν πρόκειται να συνεχιστεί κι εκεί επάνω...

Το δεύτερο χαρακτηριστικό της ουράνιας ζωής έχει σχέση με τα αισθήματα της αγάπης, της φιλίας και της συγγένειας. Μας λέει ο Κύριος στα ευαγγέλια πως όταν αναστηθούν οι νεκροί «ούτε θα παντρεύονται, ούτε θα παντρεύουν, αλλά θα είναι όπως οι άγγελοι στον ουρανό». Κι από τα λόγια αυτά κάποιοι έβγαλαν το συμπέρασμα πως στον ουρανό δεν υπάρχουν ή δεν αναγνωρίζονται ούτε συγγένειες ούτε φιλίες. Ωστόσο

και η συγγένεια και η φιλία αποτελούν ένα κομμάτι της αγάπης, κι ο απόστολος Παύλος γράφοντας τον περίφημο ύμνο του της αγάπης μάς διαβεβαιώνει πως η αγάπη δεν θα πάψει ποτέ να υπάρχει, και γι αυτό ακριβώς είναι μεγαλύτερη και από την πίστη και από την ελπίδα. Άλλωστε η αγάπη είναι ένα από τα κυριότερα και τα πιο ωραία χαρακτηριστικά του πίνακα της δημιουργίας του Θεού. Πώς μπορεί να παύσει να υπάρχει με όλες τις πτυχές της όπως είναι η συγγένεια και η φιλία, και με πολλά άλλα καινούργια και άγνωστα ακόμη χαρακτηριστικά μέσα στο μεγάλο υπέρτατο πίνακα που συνθέτει την ουράνια δημιουργία, και που αμυδρή εικόνα του αποτελεί τούτος ο δικός μας, ο γήινος πίνακας εδώ κάτω;

Το τρίτο χαρακτηριστικό της αιώνιας ζωής είναι η συντροφιά και η επαφή πιστών από κάθε εποχή κι από κάθε χώρα, «εκ πάσης φυλής και γλώσσης και λαού και έθνους». Φαίνεται σήμερα απίστευτο και δύσκολο μπορεί να το συλλάβει η φαντασία, ότι θα συναντήσουμε όχι μονάχα πρόσωπα αγαπητά που έφυγαν πριν από μας, μα και σπουδαίους χριστιανούς που γνωρίζουμε μονάχα από βιβλία κι από την ιστορία. Προσωπικά εγώ, ας πούμε, θάθελα πριν απ' όλους να γνωρίσω και να κουβεντιάσω με τρεις μεγάλους χριστιανούς που σημάδεψαν την πνευματική μου ζωή σε σημαντικό βαθμό: με τον Ιωάννη Σεβαστιανό Μπαχ και το Μαρτίνο Λούθηρο πρώτα, και στη συνέχεια με τον Ιωάννη Καλβίνο -όπου όμως θα προσέχω περισσότερο τα λόγια μου! Κι ασφαλώς οι πιο πολλοί από εμάς έχουν παρόμοια σχέδια και παρόμοιους οραματισμούς. Συντροφιά και συζήτηση πάνω σε χίλια-δυο θέματα με πολλούς, κι όχι με την ατελή γνώση και τις λαθεμένες αντιλήψεις της τωρινής μας ζωής.

Ο μεγάλος Γιώργος Χατζηθανωνίου που τώρα πια βρίσκεται στην παρουσία του Θεού μού είχε γράψει κάποτε: «Δεν θυμάμαι να μας είχε δοθεί ποτέ η ευκαιρία να αναπτύξουμε τις σχέσεις μας πριν φύγω από την Ελλάδα. Έχω όμως το σχέδιο μου! Στη χώρα της αναστάσεως έχω τη βεβαιότητα ότι θα μας δοθεί η ευκαιρία να ανασυνδέσουμε παλιούς ωραίους δεσμούς φιλίας με διάφορους αγαπητούς αδελφούς μας εδώ κάτω, αλλά και να συνάψουμε νέες φιλίες. Εκεί λοιπόν, στη χώρα του Λυτρωτή μας θα ψάξω και θα σε βρω, Στέφανε. Και θα έχουμε πολλά να πούμε. Δόξα στον Κύριο!» Και τα νέγρικα θρησκευτικά τραγούδια είναι γεμάτα από αυτήν ακριβώς την προσδοκία της συνάντησης με πρόσωπα αγαπητά: «Εκεί θα συναντήσω τον πατέρα μου, εκεί θα συναντήσω τη μητέρα μου, εκεί θα συναντήσω τον αδελφό μου, πηγαίνω να ζήσω με τον Κύριο!»

Τούτο το τελευταίο, η ασταμάτητη παρουσία του Κυρίου που γεμίζει τα πάντα εκεί επάνω, που είναι τα «πάντα εν πάσι», είναι το τέταρτο και το πιο σημαντικό χαρακτηριστικό της ουράνιας ζωής. Θυμάμαι κάποια φράση που επαναλάμβανε ο πατέρας μου: «Όταν βρεθώ στον ουρανό, το πρώτο που θα κάνω θάνα να πέσω στα πόδια του Κυρίου και να τον αντικρίσω ασταμάτητα και να Τον ευχαριστώ. Ύστερα από αρκετό χρόνο θα γυρίσω να δω και τους υπόλοιπους...». Υπάρχει ένα βιβλίο που αποδίδεται στη δεύτερη γυναίκα του Ιωάννη Σεβαστιανού Μπαχ, την Άννα Μαγδαληνή Μπαχ, που έχει εκδοθεί τουλάχιστον

τρεις φορές στα ελληνικά. Στην πραγματικότητα δε γράφτηκε από τη γυναίκα του Μπαχ, αλλά από κάποια αγγλίδα ή αμερικανίδα συγγαφέα με βάση ιστορικά ντοκουμέντα και μαρτυρίες για τη ζωή του μεγάλου χριστιανού συνθέτη. Ο Μπαχ στο τέλος της ζωής του είχε χάσει το φως του, και απόκτησε και πάλι την όρασή του λίγο πριν από το θάνατό του. Γράφει λοιπόν το βιβλίο πως την τελευταία μέρα της ζωής του, όταν μπορούσε και πάλι να δει, ένα εγγονάκι του του έφερε ένα ωραίο κόκκινο τριαντάφυλλο και το βλέμμα του καρφώθηκε πάνω στο υπέροχο χρώμα του. «Όμως», είπε στη γυναίκα του, «υπάρχουν πράγματα πιο όμορφα, Μαγδαληνή! Ωραιότεροι χρωματισμοί, μουσική πρωτάκουστη, που δε μπορούμε ούτε να την ονειρευτούμε, και τέλος ο ίδιος ο Κύριος...». Οι Ιταλοί λένε σε μια φράση τους πως «κι αν ακόμη δεν είναι αληθινό, αυτός που το σοφίστηκε, το σοφίστηκε πολύ ωραία» («se non e vero, e ben trovato»). Δεν ξέρω αν ο Μπαχ είπε πράγματι αυτή τη φράση. Σίγουρα όμως απηχεί την πραγματικότητα, κι έτσι πρέπει να σκέφτεται και να ελπίζει ο κάθε χριστιανός. Κανείς δεν μπορεί να ξέρει τι σημαίνει η συνεχής παρουσία του Θεού σ' έναν τόπο, και η αποκλειστική Του κυριότητα και κυριαρχία. Σίγουρα όμως θα είναι κάτι υπέροχο, κάτι που είναι αδύνατο να περιγραφεί με αδύναμα ανθρώπινα χείλη.

Στο σημείο αυτό εγώ τουλάχιστον αδυνατώ να προχωρήσω παρακάτω. Ούτε η φαντασία μου, αλλά ούτε κι αυτά που βλέπω στο Λόγο του Θεού μού δίνουν τη δυνατότητα να επεκταθώ σε περισσότερες λεπτομέρειες. Συχνά γίνεται λόγος στην Αγία Γραφή για διαβαθμίσεις σε τιμωρίες και αμοιβές, για στεφάνια, για βραβεία, για εξουσία «επί δέκα πόλεων», όλα αυτά όμως, πιστεύω, έχουν αλληγορική σημασία και δεν είναι καθόλου ξεκάθαρα. Κι ούτε μπορεί κανείς να τα ταξινομήσει και να βγάλει συγκεκριμένα συμπεράσματα, όπως γινόταν στην παλιά μας εκκλησία στα παιδικά μου χρόνια. Είναι αλήθεια ότι στους σημερινούς μας καιρούς –κι αυτό γίνεται σ' ολόκληρο τον κόσμο- η προσδοκία της αιώνιας ζωής και ο οραματισμός του ουρανού και της δεύτερης έλευσης έχουν αδυνατίσει πολύ, κι αυτό είναι πολύ περίεργο σε μια εποχή που πολλά μαρτυρούν –πολύ περισσότερα από άλλοτε- πως τα τέλη των καιρών βρίσκονται πολύ κοντά. Ωστόσο απ' αυτό το σημείο μέχρι το σημείο να σκέφτεται κανένας με χρησιμοθηρικό σχεδόν τρόπο πόσους στεφάνους άραγε και ποια βραβεία έχει να κερδίσει, υπάρχει αρκετή απόσταση. Όλα αυτά είναι δουλειά του Θεού. Ούτε ξέρουμε, κι ούτε μπορούμε να μάθουμε με ποιο τρόπο και σε ποιούς θα τα δώσει. Κι ούτε αγωνιζόμαστε εδώ κάτω –όσοι και όσο αγωνιζόμαστε- κι ούτε κάνουμε ό,τι κάνουμε- αν κάνουμε κάτι –με την προσδοκία της αμοιβής. Το κάνουμε γιατί αγαπάμε Εκείνον που μας αγάπησε τόσο πολύ και θέλουμε να Τον υπηρετούμε κατά τον καλύτερο τρόπο, και δεν μπορούμε να κάνουμε διαφορετικά. Άλλωστε μ' αυτή την έννοια μιλά γι αυτά και ο απόστολος Παύλος, που όντας επηρεασμένος από το αθλητικό ιδεώδες της εποχής του χρησιμοποιεί τέτοιες εικόνες, για να παραλληλίσει τον αγώνα το δικό του με τους αθλητικούς αγώνες. Κι ήταν μεγάλο λάθος η αντίληψη του παλιού εκείνου αδελφού που όταν κάποτε διατύπωσα

αυτές ακριβώς τις σκέψεις, σηκώθηκε αρκετά ενοχλημένος –και κάπως απογοητευμένος– και δήλωσε: «Μα αν δεν πρόκειται ν' αποβλέψουμε στα βραβεία και στους στεφάνους, ποιος ο λόγος να τρέχουμε και ν' αγωνιζόμαστε;» Κι ήταν ακόμη μια φράση που συνηθιζότανε τότε και που κατά τη γνώμη μου ξέφευγε από το πνεύμα της Αγίας Γραφής. Μέσα στην Αποκάλυψη, στο τέλος του βιβλίου, μας λέει ο Χριστός: «Ιδού, έρχομαι ταχέως». Και ο πιστός απαντά: «Αμήν, ναι έρχου, Κύριε Ιησού». Αυτό αποτελεί μια προσδοκία και εκφράζει ακόμη και την ετοιμότητα που πρέπει να χαρακτηρίζει τον κάθε χριστιανό στην πιθανότητα του ερχομού του Κυρίου. Άλλο όμως αυτό, κι άλλο να προσευχόμαστε «Κύριε, επιτάχυνε τη μέρα που θάρθεις να μας παραλάβεις». Έχουμε να κάνουμε πολύ έργο ακόμη εδώ κάτω, έχουμε ακόμη πολύ δρόμο να διανύσουμε για να βελτιωθούμε πνευματικά, κι έχουμε και πολλά αγαπητά πρόσωπα που περιμένουμε –και πιστεύουμε– πως θ' ακολουθήσουν τον ευλογημένο δρόμο. Είναι άραγε σωστό να επιθυμούμε και να προσευχόμαστε να συναντήσουμε τον Κύριο όπως-όπως, μόνο και μόνο για να γλιτώσουμε από τα βάσανα και τις δυσκολίες της ζωής; Θάπρεπε ίσως αντί να παρακαλούμε «επιτάχυνε τη μέρα που θα μας παραλάβεις», να λέμε «Κύριε, αξιώσέ μας, όταν θάρθεις νάχουμε πρόσωπο να Σ' αντιμετωπίσουμε»...

Η Παλιά Διαθήκη δε μιλάει πολύ για τη μελλοντική αιώνια ζωή. Στο σύνολό τους σχεδόν οι υποσχέσεις του Θεού μέσα σ' αυτήν περιορίζονται στον παρόντα κόσμο, κι αρκετές απ' αυτές αφορούν σε υλικά αγαθά, σε μακροήμερευση και σε επίγεια ευτυχία κι ευημερία. Δεν μπορούμε ακριβώς να γνωρίζουμε γιατί συμβαίνει αυτό. Πολλά είναι εκείνα που δεν είχε αποκαλύψει ο Θεός στην παλιά οικονομία, και που μας τα φανέρωσε ολοφώτεινα με τον ερχομό του Χριστού. Αυτό δεν πρέπει να το ξεχνάμε ποτέ όταν μελετούμε την Αγία Γραφή, και είναι μεγάλο λάθος να βλέπουμε την Παλιά Διαθήκη με τα κριτήρια της Νέας Διαθήκης. Υπάρχουν ωστόσο δύο σημαντικά μέρη στην Παλιά Διαθήκη που αναφέρονται στη μέλλουσα ζωή, από τα πιο σπουδαία ολοκληρωμένης της Αγίας Γραφής. Στο βιβλίο του Ιώβ, στο ιθ' κεφάλαιο στα 25 και 26 εδάφια μιλά ο ίδιος ο Ιώβ, κι ανάμεσα στους θρήνους του για την κατάντια και τις συμφορές που τον βρήκαν, σηκώνει ξαφνικά τα δακρυσμένα μάτια του ψηλά στον ουρανό και λέει (κάπως έτσι τον φαντάζομαι):

«Γιατί ξέρω ότι ζει ο Λυτρωτής μου, και θα εγερθεί στους έσχατους καιρούς επάνω στη γη. Κι αφού ύστερα από το δέρμα μου, αυτό το σώμα θα φθαρεί, πάλι με τη σάρκα μου θα δω το Θεό».

Τα λόγια αυτά τα τόσο παρήγορα για όλους μας, ακούγονται στην αρχή του τρίτου μέρους από το ορατόριο «Μεσσίας» του Χαίντελ, που μιλά για την ανάσταση του Χριστού και τη μελλοντική ζωή. Και στο μαρμαρίνο μνημείο που βρίσκεται στο αβαείο του Ουέστμινστερ στο Λονδίνο, το αφιερωμένο στο μεγάλο χριστιανό συνθέτη, αντικρίζουμε τον Χαίντελ με τον άγγελο πάνω από το κεφάλι του που σαλπίζει τη σάλπιγγα της δεύτερης παρουσίας, να κρατά στα χέρια του ένα απλωμένο χαρτί με τα ίδια αυτά ακριβώς λόγια: «Διότι εξεύρω ότι ζει ο Λυτρωτής μου». Ένας άνθρωπος σε

κατάσταση τέλειωσας σωματικής αποδιοργάνωσης και σχεδόν αποσύνθεσης, ο Ιώβ, μη προσδοκώντας πια τίποτε άλλο παρά μονάχα το θάνατο, εκφράζει παρ' όλα αυτά την πίστη και την ελπίδα στο Λυτρωτή του. «Και αν με θανατώνει, εγώ θέλω ελπίζει επ' αυτόν», όπως μας λέει κάπου αλλού. Υπάρχει μάλιστα μια λεπτομέρεια που δεν ξέρω αν είναι γνωστή σε πολλούς. Στα παραπάνω εδάφια μας είπε ο Ιώβ: «Κι αφού ύστερα από το δέρμα μου, αυτό το σώμα θα φθαρεί, πάλι με τη σάρκα μου θα δω το Θεό». Σε κάποια όμως χειρόγραφα αυτό είναι γραμμένο κάπως διαφορετικά, και φαίνεται πως αυτή η εκδοχή είναι μάλλον πιο γνήσια, ή τουλάχιστον εξίσου ισχυρή, μια και εμφανίζεται σε αρκετές ξενόγλωσσες μεταφράσεις. Όχι «πάλι με τη σάρκα μου θα δω το Θεό», αλλά «πάλι **χωρίς** τη σάρκα μου θα δω το Θεό». Μια ξεκάθαρη δηλ. δήλωση της ελπίδας για την αιώνια ζωή από έναν άνθρωπο της Παλιάς Διαθήκης, μια έκφραση της πεποίθησης πως τούτο μονάχα το σώμα δεν είναι ο αληθινός άνθρωπος, πως ο αληθινός αυτός άνθρωπος εξακολουθεί να ζει και μετά την καταστροφή του σώματος, κάτι που εκφράζεται πια ξεκάθαρα στην Καινή Διαθήκη, κυρίως με τα λόγια του αποστόλου Παύλου στους κορινθίους: «Γιατί θ' ακουστεί ο ήχος της σάλπιγγας, κι αμέσως οι νεκροί θα επιστρέψουν στη ζωή άφθαρτοι, κι εμείς οι ζωντανοί θ' αλλάξουμε το παλιό μ' ένα νέο σώμα». Και γράφοντας στους θεσσαλονικείς μάς διαβεβαιώνει: «Επειτα εμείς, όσοι απομένουμε ζωντανοί, θα αρπαγούμε ταυτόχρονα μαζί τους [με τους νεκρούς] μέσα σε νεφέλες, για να συναντήσουμε τον Κύριο στον αέρα. Κι έτσι θα είμαστε παντοτινά μαζί με τον Κύριο». (Α Θεσ. δ' 17). «Αν μονάχα σ' αυτή τη ζωή ελπίζουμε στον Κύριο, τότε είμαστε οι πιο αξιοθρήνητοι απ' όλους τους ανθρώπους»...

Κι είναι ένα ακόμη σημαντικό μέρος από την Παλιά Διαθήκη που μας μιλά για την ελπίδα της αιώνιας ζωής. Είναι το εδάφιο 4 του 23^{ου} Ψαλμού του Δαβίδ, από τις πιο σπουδαίες σελίδες ολοκληρωμένης της Αγίας Γραφής: «Κι αν περπατήσω στην κοιλάδα της σκιάς του θανάτου δε θα φοβηθώ κανένα κακό, γιατί εσύ είσαι μαζί μου». Για να καταλήξει στο τέλος του Ψαλμού: «Σίγουρα, χάρη και έλεος θα με ακολουθούν όλες τις μέρες της ζωής μου· και θα κατοικώ στον οίκο του Κυρίου για πάντα».

Μια από τις αντιρρήσεις που προβάλλονται για την πίστη των ευαγγελικών χριστιανών είναι και η σιγουριά μας πως όταν θα φύγουμε απ' αυτή τη ζωή θα βρεθούμε στην παρουσία του Θεού. «Κανείς δεν μπορεί νάναι σίγουρος γι αυτό», λένε ακόμη κι αυτοί από τα άλλα χριστιανικά δόγματα που είναι γνήσιοι πιστοί του Χριστού. Κι είναι αλήθεια ότι σε τέτοια σημαντικά θέματα δε χωρά ούτε τυποποίηση, ούτε απλές συνταγές: «Πίστεψα, αναγεννήθηκα, εξασφάλισα την αιώνια ζωή». Γιατί είναι αρκετοί που τα είπαν όλα αυτά και τελικά η άκαρπη ζωή τους στη συνέχεια έδειξε ακριβώς το αντίθετο. Γι αυτό και κάποιος γνωστός χριστιανός χαριτολογώντας λέει: «Όταν θα πάω στον ουρανό, θα δοκιμάσω τρεις εκπλήξεις: Η πρώτη θα είναι ότι θα δω πρόσωπα που δεν περίμενα να δω· η δεύτερη ότι δεν θα δω άλλους που περίμενα να δω· και η τρίτη έκπληξη θάναι ότι θα βρίσκομαι κι εγώ εκεί...». Συνηθίζουμε να λέμε πως η αναγέννηση περιλαμβάνει και τη βεβαιότη-

τα της σωτηρίας, και τη σιγουριά πως πεθαίνοντας θα βρεθώ στην παρουσία του Θεού. Ωστόσο αναγέννηση δε σημαίνει μονάχα την αποδοχή ενός γεγονότος: «Πιστεύω πως ο Χριστός πήρε τις αμαρτίες μου πάνω στο σταυρό». Δεν είναι μόνο αυτό, κι είναι λάθος να κηρύττουμε κάτι τέτοιο. Η Αγία Γραφή είναι γεμάτη με προτροπές «πίστευσε στον Κύριο Ιησού Χριστό», και πουθενά δε μας λέει μόνο «πίστευσε ότι...» Και πιστεύω στο Χριστό σημαίνει είμαι μαζί Του, ζω μαζί Του καθημερινά, Τον εμπιστεύομαι, Τον ακολουθώ, ξέρω και πιστεύω πως πήρε τις αμαρτίες μου πάνω στο σταυρό και Τον ευχαριστώ γι αυτό, ΑΝΗΚΩ ΣΤΟ ΧΡΙΣΤΟ. Κι αυτός με κρατά απ' το χέρι σ' ολόκληρη τη ζωή μου. Κι όταν βρίσκομαι στο κρεβάτι του θανάτου, κι όταν περνάω από την κοιλάδα της σκιάς του θανάτου με οποιοδήποτε τρόπο, εξακολουθεί Αυτός και μου κρατά το χέρι κι είναι δίπλα μου. Φαντάζεστε πως θα μ' εγκαταλείψει ακριβώς στην πιο κρίσιμη στιγμή, όταν θα περνάω από την πρόσκαιρη αυτή ζωή στην αιώνια; φαντάζεστε πως θα μου αφήσει το χέρι μέσα σ' αυτά ακριβώς τα σκοτάδια; «Αν μονάχα σ' αυτή τη ζωή ελπίζουμε στον Κύριο, τότε είμαστε οι πιο αξιοθρήνητοι απ' όλους τους ανθρώπους»...

Δεν ξέρω πόσοι από μας θυμούνται τον περίφημο σκωτσέζο ιεροκήρυκα Τζορτζ Ντάνκαν που σήμερα πια βρίσκεται στην παρουσία του Θεού, που πριν από χρόνια είχε υπηρετήσει με τις ομιλίες του στο βιβλικό καθώς και στο ανοιξιάτικο συνέδριο της Λεπτοκαρυάς, και είχε επισκεφτεί και την εκκλησία μας τρεις φορές για τρεις εβδομαδιαίες σειρές κηρυγμάτων. Ένας άνθρωπος ευλογημένος και ιδιαίτερα χαρισματικός, κι ελπίζω οι ανεπανάληπτες ομιλίες του να διασώζονται ακόμη σε κάποιες κασέτες μερικών από ανάμεσά μας. Σε μια λοιπόν απ' αυτές είχε αναφερθεί στην ελπίδα της μελλοντικής ζωής και στο θάνατο που είναι κοινή μοίρα όλων των ανθρώπων. Ήταν η πρώτη φορά στη ζωή του, μας είχε πει, που αντιμετώπισε το θάνατο σαν παιδί όταν αντίκρισε στο πατρικό του σπίτι το άψυχο σώμα της μεγαλύτερης αδελφής του που είχε πεθάνει από μια ανίατη τότε αρρώστια. Και θυμόταν τα λόγια

του πατέρα του καθώς έβγαιναν για τελευταία φορά απ' το δωμάτιο: «Την επόμενη φορά με άλλο σώμα... Δόξα τω Θεώ...» «Διότι η προσωρινή ελαφρά θλίψις ημών εργάζεται εις ημάς καθ' υπερβολήν εις υπερβολήν αιώνιον βάρος δόξης», γράφει και πάλι ο απόστολος Παύλος στους κορινθίους. «Γιατί ό,τι προσωρινά ασκεί μια ελαφριά πίεση πάνω μας, μας προετοιμάζει για ολοένα και μεγαλύτερο πλούτο αιώνιας δόξας». Πόσο διαφορετικά γίνονται τα προβλήματα της ζωής, όταν τα αντικρίζουμε κάτω από το φως της αιωνιότητας...

Είπαμε στην αρχή ότι ο ουρανός και η αιώνια ζωή σ' αυτόν είναι το ξαναγύρισμα στο χαμένο παράδεισο που είχε ετοιμάσει ο Θεός για τον άνθρωπο με τη Δημιουργία Του. Κι είπαμε ακόμη πως δεν ξέρουμε ακριβώς πώς είναι εκεί η ζωή, ξέρουμε όμως πως η παρουσία του Θεού είναι απόλυτη, κι αυτό είναι αρκετό. Υπάρχει όμως και κάτι ακόμη, εξίσου σημαντικό: Λέει ο Κύριος στους μαθητές Του στο μέρος του ευαγγελίου του Ιωάννη που αναφέρουμε στον τίτλο μας, και μαζί με τους μαθητές του το λέει και σ' όλους εμάς: «Πηγαίνω να σας ετοιμάσω τόπο. Κι αφού πάω και σας ετοιμάσω τόπο θα ξανάρθω, για να σας πάρω μαζί μου, για να είστε κι εσείς εκεί που είμαι κι εγώ». Ξέρουμε λοιπόν ακόμη πως αυτόν τον τόπο τον ετοιμάζει ο ίδιος ο Χριστός για μας. Παραπονιόμαστε καμιά φορά και λέμε: «Ήταν ανάγκη να παρακούσει η Εύα και ο Αδάμ την εντολή του Θεού για να τραβήξουμε όσα τραβάμε;» Ε, λοιπόν, πιστεύω πως μετά απ' όλη αυτή την οδυνηρή περιπέτεια ο Θεός μάς ετοιμάζει κάτι πολύ καλύτερο από τον παράδεισο της Εδέμ. Δεν μπορεί παρά νάναι έτσι, γιατί το ετοιμάζει ο ίδιος ο Χριστός. Την επόμενη λοιπόν φορά με άλλο σώμα, σ' ένα τόπο που όμοιός του δεν έγινε ποτέ, με ασταμάτητη την παρουσία του Θεού. Κι Εκείνος ας μας κρατά κοντά Του μέχρι τότε...

Ο Στέφανος Κατσάρκας είναι πολιτικός μηχανικός και διευθυντής της χορωδίας της Ελευθ. Ευαγγ. Εκκλησίας Θεσσαλονίκης.

www.eiea.gec.gr

Το Ελληνικό Ιστορικό Ευαγγελικό Αρχείο στο Διαδίκτυο!
Επισκεφθείτε την ιστοσελίδα μας η οποία συνεχώς ανανεώνεται.

Μια βασίλισσα Θεού σε βασίλειο Ανθρώπου

της Μυρτώς Θεοχάρους

*Σκέψεις στο βιβλίο της Εσθήρ,
αφιερωμένες στις βασίλισσες του Θεού*

Βρισκόμαστε σήμερα σε ένα κοσμικό βασίλειο. Δεν ξέρουμε πως βρεθήκαμε εδώ αλλά αυτό κληρονομήσαμε. Κανείς δεν μας ρώτησε. Είμαστε ξένοι στον τόπο που μένουμε, είμαστε σκλάβοι εκεί που κατοικούμε. Ο Ξέρξης και η ομάδα του – ο κάθε Ξέρξης αυτού του κόσμου – αποφασίζει για μας. Αυτό το βασίλειο είναι γεωγραφικά μετρήσιμο, είναι ξακουστό σε όλο τον κόσμο, είναι ορατό, είναι χειροπιαστό. Είναι ένα βασίλειο που ελκύει, ο πλούτος του δελεάζει, η λάμψη του σαγηνεύει, η δύναμη του είναι μεθυστική και, με κάθε ευκαιρία, επιδεικτική σε όλους μας.

Στο βασιλικό συμπόσιο λέγεται ότι ο βασιλιάς και οι καλεσμένοι του «**Επιναν από χρυσά ποτήρια διαφόρων σχημάτων. Το κρασί του βασιλιά προσφερόταν άφθονο, όπως ταίριαζε στη βασιλική γενναιοδωρία. (1:7)**» Τα συμπόσια του γίνονται σύμβολα του ακράτητου καταναλωτισμού που χαρακτηρίζουν αυτό το βασίλειο. Τα χρυσά του σκεύη αποτελούν προέκταση της τεχνητής αξίας που οι ίδιοι οι χρήστες απόδωσαν στους εαυτούς τους. Το άφθονο ατελείωτο κρασί είναι ο καθρέφτης μιας μεθυσμένης αντίληψης πραγμάτων, είναι η επήρεια της πολιτικής και οικονομικής δύναμης, μιας αόρατης ανεξέλεγκτης δύναμης που χειραγωγεί τους οπαδούς της, θολώνει τον νου τους, τους μετατρέπει σε επικίνδυνα άλογα όντα και έχει ως σημείο αναφοράς την συνεχιζόμενη αυτοϊκανοποίηση των καταναλωτών. Αυτό είναι το βασίλειο του κόσμου.

Πού βρίσκεται η γυναίκα σε αυτό το βασίλειο; Ο βασιλιάς την φωνάζει να την δούμε. Προστάζει τους ευνούχους «**να φέρουν μπροστά του τη βασίλισσα Αστίν με το βασιλικό της διάδημα, για να επιδείξει στο λαό και στους ηγεμόνες την καλλονή της, γιατί ήταν πραγματικά πολύ όμορφη. (1:11)**» Η γυναίκα είναι ακόμα ένα βασιλικό απόκτημα. Ένα απόκτημα που προσθέτει στο κύρος του άντρα, ακόμα κάτι που επιβεβαιώνει την κτητική του δύναμη σε όλους γύρω του. Ο ρόλος της γυναίκας αποφασίστηκε από τον άντρα και η αξία της εξαρτάται από την ικανότητά της να «φωτίσει» την εικόνα του άντρα. Είναι και αυτή αναλώσιμη. Η αντίσταση μιας γυναίκας μέσα σε αυτό το σύστημα ισούται με αυτοκτονία. Η βασίλισσα αυτού του βασιλείου είναι αυτή που εξυπηρετεί τους σκοπούς του, τρέφει την διαιώνιση της ύβρης, διατηρεί το σύστημα των επιφανειακών αξιών του κόσμου. Μπορείς να επιβιώσεις έξω από αυτό; Όταν η Αστίν αρνείται να παίξει το παιχνίδι του βασιλιά, αρνείται να υπακούσει τους ανθρώπινους νόμους και να παρουσιαστεί μπροστά του, αμέσως διαγράφεται και αντικαθίσταται: «**Αν το εγκρίνεις, λοιπόν,**

βασιλιά, ας εκδοθεί ένα διάταγμα, ότι ποτέ πια δε θα ξαναπαρουσιαστεί η Αστίν στο βασιλιά Ξέρξη. Αυτό το διάταγμα να συμπεριληφθεί στους νόμους των Περσών και των Μήδων, που δεν μπορούν να μεταβληθούν. Και το βασιλικό της αξίωμα να το δώσεις σε μια σύζυγο πιο άξια απ' αυτήν.» (1:19)

Η αντίσταση της γυναίκας φέρνει στην επιφάνεια τις ανασφάλειες του βασιλείου. Απειλεί το καθεστώς του παρόντος και πρέπει να καταπολεμηθεί και η ανασφάλεια του βασιλείου αναγκάζεται να διογκώσει το πρόβλημα, να του δώσει τερατώδεις διαστάσεις για να δικαιολογήσει την αδίστακτη κατατρόπωση του. Ο σοφός άντρας του βασιλείου διακηρύττει:

Τότε ο Μεμουχάν απάντησε στο βασιλιά και στους άλλους ηγεμόνες: «Η βασίλισσα Αστίν δεν παρανόμησε ενάντια μόνο στο βασιλιά, αλλά και στους ηγεμόνες και σ' όλους τους λαούς που κατοικούν στις επαρχίες του βασιλείου. ¹⁷ Γιατί όλες οι γυναίκες όταν μάθουν την πράξη αυτή της βασίλισσας, δεν θα υπολογίζουν πια τους άντρες τους. Θα λένε, “ο βασιλιάς Ξέρξης διάταξε να πάει σ' αυτόν η βασίλισσα Αστίν, κι εκείνη αρνήθηκε”. ¹⁸ Από σήμερα οι γυναίκες των ηγεμόνων του βασιλιά στην Περσία και στη Μηδία, που θα μαθαίνουν την πράξη αυτή της βασίλισσας, θα απειθαρχούν σ' αυτούς. Κι αυτή η απειθαρχία θα προκαλέσει την οργή των συζύγων τους. (1:16-19)

Η σύνταξη των νόμων αυτής της βασιλείας είναι συνέπεια αυτής της ανασφάλειας. Οι νόμοι θέλουν να διασφαλίσουν την δύναμη του δυνατού, να θωρακίσουν το υπάρχον καθεστώς και να γίνουν ακόμα και αυτοί μια τρομοκρατική επίδειξη δυνάμεως στους υπηκόους της βασιλείας.

Το βιβλίο της Εσθήρ είναι ένα βιβλίο γεμάτο με βασιλικούς νόμους, προστάγματα, επιστολές, επικυρώσεις. Μας παρουσιάζει το κοσμικό καθεστώς, πώς λειτουργεί, πώς δομείται και πώς συντηρείται στην ύπαρξη. Αποκαλύπτει μπροστά μας τα κίνητρα, που βρίσκονται πίσω από τα νήματα, που το κινούν και μας φανερώνει από την αρχή την προδιάθεση αυτής της βασιλείας απέναντι στην γυναίκα που θα τολμούσε να βασιλεύσει διαφορετικά σε ένα τέτοιο χώρο. Η πόρτα είναι ήδη κλειστή στη γυναίκα που θα ήθελε να βασιλεύσει στο κοσμικό αυτό βασίλειο με ένα άλλο τρόπο, υποταγμένη σε άλλους νόμους, εξυπηρετώντας διαφορετικά συμφέροντα. Η Αστίν δεν έχει επιρροή, δεν έχει φωνή. Τόλμησε να αφηγήσει τον νόμο των αντρών του κόσμου και διαγράφεται από την ιστορία.

Ο συγγραφέας του βιβλίου Ξοδεύει αρκετό μελάνι περιγράφοντάς μας πώς επιλέγει βασίλισσα το κοσμικό αυτό βασίλειο. Πολλοί μελετητές παρομοίασαν την διαδικασία επιλογής με καλλιτεία ομορφιάς. Όμως πολύ λίγες ομοιότητες έχουν τα καλλιτεία με αυτή τη διαδι-

κασία. Τα καλλιστεία δεν επιβάλλονται από τους άντρες στις γυναίκες, ούτε οι γυναίκες που συμμετέχουν σε αυτά γίνονται κτήμα αυτού που είχε την ιδέα για τα καλλιστεία. Στα καλλιστεία η επιλογή της ομορφότερης γίνεται μόνο μέσα από γυναίκες, που ελεύθερα διάλεξαν να συμμετέχουν σ' αυτά. Αυτή η διαδικασία επιλογής όμως συμπεριλαμβάνει την *αρπαγή* των γυναικών χωρίς δεύτερη κουβέντα και το μάζεμά τους στο χαρέμι. Εδώ τα μαθηματικά μπερδεύονται. Εάν δεχόμαστε ότι ένας άνθρωπος είναι ίσος με έναν άλλον, εάν δεχόμαστε ότι ένας άντρας ισούται με μία γυναίκα, τότε το χαρέμι μας λέει ότι ένας άντρας ισούται με πολλές γυναίκες. Χρειάζονται πολλές γυναίκες για να ικανοποιήσουν έναν άντρα, μια μόνο είναι πολύ λίγη γι αυτόν. Επομένως, και το χαρέμι λειτουργεί ως σύμβολο απληστίας απέναντι στον συνάνθρωπο. Όχι μόνο απέναντι στις γυναίκες αυτές αλλά και απέναντι στον άντρα της κατώτερης τάξης, του οποίου αναλογούσε μια από τις κοπέλες του χαρεμιού για σύζυγος, όπως και οι απόγονοι που αυτή η κοπέλα θα του χάριζε.

Κι εφόσον η διαδικασία εστιάζει στην ικανοποίηση μέσω της εξωτερικής εμφάνισης, η επένδυση που ξοδεύεται στον επιφανειακό καλλωπισμό είναι υπέρμετρη. Αυτό το βασίλειο είναι θεμελιωμένο στις ανθρώπινες αισθήσεις και δαπανείται για να ικανοποιήσει αυτές τις αισθήσεις:

Σύμφωνα με τον κανονισμό, κάθε νέα την προετοίμαζαν ένα χρόνο προτού την παρουσιάσουν στο βασιλιά: Έξι μήνες την περιποιούνταν με ειδικό λάδι και μύρα και έξι μήνες με αρώματα και διάφορα άλλα γυναικεία καλλυντικά. (2:12)

Κάτω όμως από την επιφάνεια αυτού του κοσμικού βασιλείου, λειτουργεί ένα άλλο βασίλειο: αυτό των αυθεντικών σχέσεων αλληλοσεβασμού και φροντίδας. Ο Μαρδοχαίος είναι ένας απλός Ιουδαίος που χάνει την ξαδέλφη του στα χέρια των δυνατών, αρπάζεται και αυτή για το βασιλικό χαρέμι. Είναι ένας άντρας που δεν ανήκει στο βασίλειο των αντρών, αν και είναι υπήκοος του. Ένας άντρας που φροντίζει τον αδύναμο, το ορφανό. Ένας άντρας που η στάση του στην αβοήθητη γυναίκα δεν είναι κτητική, δεν αρπάζει, αλλά προσφέρει. Δεν καταναλώνει αλλά ανατρέπει, φροντίζει. Δεν αδικεί αλλά προστατεύει:

Ήταν κηδεμόνας της εξαδέλφης του της Χαδασά, δηλαδή της Εσθήρ. Η κόρη ήταν πολύ όμορφη· οι γονείς της είχαν πεθάνει και την είχε υιοθετήσει αυτός για κόρη του. (2:7)

Βλέπουμε την αντιπαράθεση της υιοθεσίας με την αρπαγή στο χαρέμι. Την αντιπαράθεση της επιβολής σεβασμού με την αμοιβαία ανταπόκριση σεβασμού. Κάθε μέρα ο βασιλιάς Ξέρξης δεχόταν την επίσκεψη των γυναικών για την προσωπική του ικανοποίηση, ενώ κάθε μέρα ο Μαρδοχαίος επισκεπτόταν την αυλή όπου ήταν η Εσθήρ για να σιγουρευτεί για την ασφάλειά της.

Στο βασίλειο του Μαρδοχαίου δεν ελεείται μόνο η ανυπεράσπιστη γυναίκα, αλλά και ο πανίσχυρος άντρας. Δεν ελεείται μόνο ο Ιουδαίος, αλλά και ο εθνικός. Σε αυτό το βασίλειο δεν υπάρχει διάκριση γένους ή εθνικότητας. Όλοι είναι ίσοι, όλων η ζωή έχει την ίδια αξία και όλοι έχουν ένα πολύ σημαντικό ρόλο στην ιστορία. Ο Μαρδοχαίος λειτουργεί βάσει των νόμων αυτού του υπερέχοντος βασιλείου, συμμαχεί με την γυναίκα για να αποτρέψει τα σχέδια της δολοφονίας του βασιλιά, του εθνικού βασιλιά που έκλεψε την ξαδέλφη του:

Ο Μαρδοχαίος έμαθε το σχέδιο και κατατόπισε τη βασίλισσα Εσθήρ· εκείνη με τη σειρά της γνωστοποίησε στο βασιλιά αυτό που είχε ανακαλύψει ο Μαρδοχαίος. ²³ Το θέμα ερευνηθήκε αμέσως, αποδείχτηκε η συνωμοσία και κρέμασαν τους δυο ευνούχους από ένα δέντρο. Το γεγονός αυτό καταχωρήθηκε στο επίσημο Βιβλίο των Χρονικών του βασιλείου. (1:22-23)

Μέχρι τώρα είδαμε την απειλή, που βιώνει το βασίλειο αυτού του κόσμου μπροστά στην διαφορετικότητα του άλλου φύλλου, της Αστίς και όλων των άλλων γυναικών, και τον κίνδυνο αμφισβήτησης της κεκτημένης δύναμής του. Αλλά αυτό το βασίλειο βιώνει παράλληλα και μια άλλη απειλή. Αυτή της φυλετικής διαφορετικότητας του άλλου. Το κοσμικό βασίλειο δεν είναι έτοιμο να λειτουργήσει πέραν αυτών των διακρίσεων, όπως λειτουργεί ο Μαρδοχαίος. Γι αυτό το λόγο και η Εσθήρ κρύβει την ταυτότητά της. Το βασίλειο των παρασκηνίων στο οποίο βασιλεύει ο Μαρδοχαίος έχει ήδη αποδείξει ότι λειτουργεί χωρίς αυτή την διάκριση.

Ο Αμάν είναι η μορφή του κοσμικού βασιλείου, που αντιπροσωπεύει την φυλετική ανασφάλεια. Η μέθη της εξουσίας που απολαμβάνει ο Αμάν από το χέρι του βασιλιά δημιουργεί και το υπερευαίσθητο περιβάλλον ανασφάλειας μέσα στο οποίο θα ενεργήσει. Ένας Ιουδαίος τολμά να τον αμφισβητήσει:

Ο Αμάν, όταν διαπίστωσε ότι πράγματι ο Μαρδοχαίος δεν γονάτιζε να τον προσκυνήσει, οργίστηκε πολύ. ⁶ Εθώρησε όμως ότι δεν ήταν αρκετό να τιμωρήσει μόνο το Μαρδοχαίο. Κι επειδή τον είχαν πληροφορήσει για την καταγωγή του, επιδίωξε να εξοντώσει όλους τους Ιουδαίους παντού στο βασίλειο του Ξέρξη, μαζί και το Μαρδοχαίο. (3:5-6)

Ξανά η ανασφάλεια διογκώνει το πρόβλημα, του δίνει τερατώδεις διαστάσεις για να δικαιολογήσει την αβάσιμη υπερβολική αντίδρασή του που δεν πηγάζει από τίποτα άλλο παρά το θιγμένο εγώ. Δεν μπορώ να καταλάβω το διαφορετικό. Το διαφορετικό με σχετικοποιεί, δεν με αφήνει να είμαι εγώ το μέτρο του άλλου, δεν με αφήνει να επιβληθώ, δεν με αφήνει να πολλαπλασιαστώ, να μονοπωλήσω. Αυτό που δεν μπορώ να κατανοήσω θέλω να το διαγράψω, γιατί αυτό που δεν κατανοώ με μειώνει, μου αφαιρεί από τη δύναμή μου, δεν το ελέγχω, πρέπει να το συντρίψω. Ο Αμάν παρουσιάζει την διαφορετικότητα του άλλου στον βασιλιά ως ένα τεράστιο πρόβλημα που πρέπει να εξαλειφτεί:

Υπάρχει στο βασίλειό σου ένας λαός διασκορπισμένος σ' όλες τις επαρχίες και απομονωμένος από τους άλλους λαούς. Τα έθιμά τους διαφέρουν απ' αυτά των άλλων λαών, κι επιπλέον δεν υπακούουν στους νόμους σου. Δε θα πρέπει λοιπόν, βασιλιά, να τους ανεχθείς. ⁹ Αν το εγκρίνεις, ας αποφασιστεί εγγράφως να εξολοθρευτεί αυτός ο λαός. (3:8-9)

Επομένως, ξανά συντάσσεται νόμος, ένας διεστραμμένος νόμος που εξυπηρετεί, όπως έγινε και με τις γυναίκες, τα συμφέροντα του δυνατού αντί του αδύνατου:

Η διαταγή έλεγε να εξολοθρευτούν, να φονευτούν και να καταστραφούν όλοι οι Ιουδαίοι, άντρες, γυναίκες και παιδιά σε μία μέρα —στις δεκατρείς του δωδέκατου μήνα, δηλαδή του μήνα Αδάρ— και οι περιουσίες τους να αφεθούν στη λεηλασία. (3:13)

Η Εσθήρ είναι βασίλισσα σε αυτό το κοσμικό βασίλειο αλλά στην πραγματικότητα ανήκει σε ένα άλλο βασίλειο. Σε αυτό που ανήκει και ο Μαρδοχαίος. Εκεί

όπου ισχύει ένα άλλος νόμος, ο νόμος της ισότητας, της φροντίδας του αδύναμου, του σεβασμού, της ζωής. Και οι νόμοι αυτού του βασιλείου συγκρούονται με τους νόμους του κοσμικού βασιλείου. Για να βασιλεύσει η Εσθήρ πρέπει να φέρει αυτή την κρυμμένη βασιλεία στην επιφάνεια, την βασιλεία του Θεού της. Ο Θεός δεν ονομάζεται στο βιβλίο της Εσθήρ, αλλά η βασιλεία του «βιάζεται» να έρθει, όπως στον ουρανό, έτσι και στην γη, μέσω των δικών του ανθρώπων, μέσω των υπηκόων της ουράνιας αυτής βασιλείας:

«ο βασιλιάς και ο Αμάν κάθισαν να πιουν, ενώ όλη η πόλη των Σούσων βρισκόταν σε μεγάλη αναστάτωση.» (3:15)

Η βασιλεία του Μαρδοχαίου πενθεί για την αδικία, η βασιλεία του Ξέρξη βρίσκεται στην θολούρα της μέθης, και η Εσθήρ είναι παγιδευμένη μεταξύ δύο βασιλείων. Ο συγγραφέας του βιβλίου μας δείχνει την σταδιακή εξέλιξη της Εσθήρ. Μια γυναίκα που αρχικά λειτουργεί όπως ακριβώς θα λειτουργούσε οποιαδήποτε άλλη γυναίκα του κοσμικού βασιλείου: ενστικτωδώς θέλει να προστατεύσει τον στενό της κύκλο, την άμεση οικογένειά της, τον συγγενή της. Συγκλονίζεται που ακούει ότι ο Μαρδοχαίος πενθεί με σκισμένα ρούχα, στάχτες, απεργία πείνας, και στέλλει αμέσως ρούχα να τον ντύσει. Η Εσθήρ νιώθει ασφάλεια στο κοσμικό βασίλειο και προσπαθεί να φέρει και τον Μαρδοχαίο στην ασφάλεια του κοσμικού βασιλείου. Αλλά το θέμα δεν είναι να εισάγω την προστασία της κοσμικής βασιλείας στην ουράνια, αλλά να εισάγω την ουράνια βασιλεία, με όλο της το κόστος, στην κοσμική. Η Εσθήρ είναι αυτή που χρειάζεται να ταυτιστεί με την βασιλεία του λαού του Θεού, με τον πόνο, τον θρήνο και το πένθος του· όχι ο Μαρδοχαίος να ταυτιστεί μαζί της.

Το πρώτο βήμα προς την εξέλιξη αυτής της βασιλείας είναι η αναζήτηση γνώσης:

Τότε η Εσθήρ κάλεσε τον Αθάχ, τον ευνούχο του βασιλιά, που είχε διοριστεί στην υπηρεσία της, και τον διάταξε να πάει στο Μαρδοχαίο και να πληροφορηθεί τι συνέβαινε και γιατί. (4:5)

Η πραγματική βασίλισσα δεν πρέπει να έχει απόσταση από τον λαό της. Ο αποκλεισμός στο σαλόνι της και η φροντίδα περιορισμένης εμβέλειας που συμπεριλαμβάνει μόνο την οικογένεια της είναι χαρακτηριστικό της βασίλισσας του Ξέρξη, όχι της βασίλισσας του λαού. Η αδιαφορία για το τι συμβαίνει έξω από το σπίτι της θα ήταν θανάσιμο αμάρτημα για τον λαό της. Η πραγματική βασίλισσα είναι μόνο αυτή που υπάρχει για τον λαό της, όχι μόνο για τον οίκο της. Η γνώση της αδικίας που συμβαίνει στο βασίλειό της απαιτεί τον άμεσο αναπροσδιορισμό της ταυτότητάς της. Ο Μαρδοχαίος της δίνει τις άβολες απαιτήσεις της ουράνιας βασιλείας:

έδωσε ένα αντίγραφο του διατάγματος που είχε δημοσιευτεί στα Σούσα για την εξόντωσή τους, για να το δείξει στην Εσθήρ και να την παροτρύνει να παρουσιαστεί στο βασιλιά και να τον ικετεύσει να μεσολαβήσει υπέρ του λαού της. (4:8)

Οι απαιτήσεις της ουράνιας βασιλείας σε βάζουν σε κίνδυνο να χάσεις τη ζωή σου. Δεν μπορείς να κερδίσεις ψυχές από τον καναπέ σου, δεν μπορείς να φέρεις αλλαγή στη ζωή του λαού σου από την ασφάλεια του παλατιού. Δεν μπορείς να φέρεις την ουράνια βασιλεία στη γη όταν κρατάς σφιχτά την κοσμική βασιλεία στο άλλο σου χέρι.

Η Εσθήρ συνειδητοποιεί ότι για να κερδίσει τη ζωή του λαού της και την δική της πρέπει να ρισκάρει να

την χάσει:

«Όλοι οι υπηρέτες του βασιλιά και οι υπήκοοι του γνωρίζουν έναν απαράβατο νόμο, που ορίζει να θανατώνεται οποιοσδήποτε άντρας ή γυναίκα πλησιάσει απρόσκλητος το βασιλιά στην εσωτερική αυλή, εκτός αν ο βασιλιάς απλώσει προς αυτόν το χρυσό του σκήπτρο. Τότε θα τον αφήσουν να ζήσει. Κι εγώ έχω τριάντα μέρες τώρα να προσκληθώ να παρουσιαστώ στο βασιλιά.» (4:11)

Πώς μπορείς να παραδόσεις τον εαυτό σου για αυτό το ανώτερο έργο; Που θα βρεις τη δύναμη να κάνεις ένα βήμα στο κενό; Το πρώτο βήμα είναι να επανερμηνεύσεις την ιστορία σου, να αναθεωρήσεις την πορεία σου. Ο Μαρδοχαίος δίνει στην Εσθήρ την ερμηνεία της ζωής της, της δίνει την αφήγηση μέσα από την οποία πρέπει να δει τον εαυτό της και το ρόλο της:

«Μη νομίζεις πως η ζωή σου είναι πιο ασφαλής από των άλλων Ιουδαίων, επειδή ζεις μέσα στο βασιλικό παλάτι. ¹⁴ Αν δεν μιλήσεις τώρα, θα έρθει από αλλού βοήθεια και σωτηρία για τους Ιουδαίους. Εσύ όμως και η οικογένειά σου θα εξαφανιστείτε. Και ποιος ξέρει αν δεν έινες βασίλισσα για τούτη ακριβώς τη στιγμή;» (4:13-14)

Προσέξτε ότι παρόλο που δεν αναφέρεται ο Θεός, τα λόγια του Μαρδοχαίου υπονοούν την παρουσία του περισσότερο από ποτέ. Τα σχέδια του Θεού συμπεριλαμβάνουν την σωτηρία του ανθρώπου, όχι το χαμό του. Είναι η ζωή και όχι ο θάνατος. Η βοήθεια από κάπου θα έρθει, ο φορέας μπορεί να αλλάξει αλλά η πηγή είναι σταθερή. Το θείο σχέδιο της σωτηρίας, το όραμα του Θεού για τη ζωή και τη διατήρησή του λαού του μας κάνει να επαναπροσδιορίζουμε κάθε γεγονός, κάθε συγκυρία, κάθε κατάσταση στην οποία βρισκόμαστε κάτω από αυτό το φώς, ως ένα κομμάτι αυτής της αλυσίδας. Το σχέδιο του Θεού θα εκπληρωθεί, το θέμα είναι εσύ τι θα κάνεις, σε πιο σχέδιο ζεις; Ζεις στο σχέδιο της δικής σου βασιλείας; Ζεις στο κοσμικό βασίλειο; Έχεις υιοθετήσει τις προβλέψεις αυτού του κόσμου; Λειτουργείς κάτω από τους δικούς του νόμους που σε καθιστούν αδύναμη να καθορίσεις εσύ την ιστορία; Θα αφήσεις αυτή την βασιλεία να υπερισχύσει ή θα φέρεις, όπως στον ουρανό, έτσι και στη γη, τη δική Του βασιλεία;

Είμαστε στην Ελλάδα, μια χώρα που καταρρέει, οικονομικά, πολιτικά, ηθικά. Εσύ όμως έχεις ένα άλλο βασίλειο στα χέρια σου, μπορείς να φέρεις ελπίδα και ζωή μέσα στην απελπισία του κύκλου σου. Ποιος ξέρει αν είσαι εδώ στην Ελλάδα, σε αυτό ακριβώς το χρονικό σημείο, σε αυτή την κοινωνία, σε αυτές τις ανθρώπινες σχέσεις «για τούτη ακριβώς τη στιγμή»; Η ζωή θα υπερισχύσει έτσι κι αλλιώς, ο Θεός θα σώσει τον λαό του στο τέλος. Το θέμα είναι, θα είσαι εσύ η βασίλισσα του ή θα βρει άλλην;

Η απόφαση είναι δύσκολη και απαιτεί την υπέρβαση του εαυτού σου. Η ανασφάλεια των ανδρών για την εξουσία τους τους έκανε να βασιλεύουν με τρόπους και νόμους που διασφάλιζαν την θέση τους. Η πραγματική βασίλισσα όμως καλείται να βασιλεύσει με τρόπο που απαιτεί την παραίτηση της ασφάλειάς της. Στο βασίλειο του Θεού όσο παραδίδεις τόσο βασιλεύεις, όσο αφήνεις τα ινία τόσο εξουσιάζεις. Η βασίλισσα του Θεού υποτάσσεται στον άντρα που δεν την αφήνει να ζήσει για κάτι λιγότερο από αυτό για το οποίο φτιάχτηκε. Υποτάσσεται στον άντρα που δεν της επιτρέπει να είναι ένα απλό στολίδι στο παλάτι των αντρών. Υποτάσσεται

στον άντρα που δεν της επιτρέπει να ρισκάρει τη ζωή του λαού της με τη σιωπή της. Υποτάσσεται στον άντρα που δεν κοιτάει την επιφάνεια, αλλά την ουράνια βασιλεία που ενεργείται στο παρασκήνιο. Ο θρησκόληπτος θα έλεγε: «Αποκλείεται ο Θεός να χρησιμοποιήσει μια γυναίκα που παντρεύτηκε εθνικό αντί Ιουδαίο. Αποκλείεται ο Θεός να χρησιμοποιήσει μια γυναίκα που τρώει τα ακάθαρτα φαγητά του παλατιού, που δεν τηρεί τις Ιουδαϊκές γιορτές, που κρύβει ότι είναι Ιουδαία, αποκλείεται ο Θεός να χρησιμοποιήσει μια γυναίκα, απλά». Ο Μαρδοχαίος βλέπει τον Θεό μέσα στην Εσθήρ, εκεί που ούτε η ίδια δεν τον έβλεπε.

Κι έτσι η βασίλισσα του Θεού, παραδίδει την ασφάλεια του κοσμικού βασιλείου και ενώνεται με τον λαό στην απόλυτη εξάρτηση από τον Θεό:

«Πήγαινε συγκέντρωσε όλους τους Ιουδαίους των Σούσων και ας νηστέψουν τρεις μέρες για μένα, χωρίς να φάνε και να πιουν μέρα νύχτα. Τα ίδια θα κάνω κι εγώ και οι δούλες μου. Μετά απ' αυτό, αντίθετα απ' το νόμο, θα παρουσιαστώ στο βασιλιά. Κι αν είναι να πεθάνω ας πεθάνω» ¹⁷ **Ο Μαρδοχαίος έφυγε και έκανε όπως τον διάταξε η Εσθήρ. (4:16-17)**

Οι πρώτες βασιλικές εντολές της Εσθήρ στον λαό της. Η πραγματική βασίλισσα αναδύεται και αρχίζει να βασιλεύει. Με φοβερή προσοχή, μελέτη και σοφία θέτει σε εφαρμογή το σχέδιο της, ζητάει να μιλήσει στον βασιλιά και αμέσως βρίσκεται μπροστά στην αντιπροσφορά του που επαναλαμβάνεται τρεις φορές στο βιβλίο (5:3, 6, 7:3):

Ο βασιλιάς τη ρώτησε: «Τι σου συμβαίνει βασίλισσα Εσθήρ; Τι θέλεις; Μέχρι και το μισό μου βασίλειο θα σου δώσω». (5:3)

Μια πρόταση που μοιάζει με τον πειρασμό του Ιησού από τον διάβολο. Τι λέτε; Μισό βασίλειο και σώζω το τομάρι μου. Μισό βασίλειο και η ζωή μου είναι εξασφαλισμένη. Ευκαιρία ζωής. Μπορεί να μη σου ξανατύχει αυτή η πρόταση ποτέ στη ζωή σου, άρπαξέ την....

Η βασίλισσα του Θεού δεν μπορεί να βασιλεύσει σε ένα βασίλειο που δεν συμπεριλαμβάνει το λαό της. Το απορρίπτει, δεν την ικανοποιεί πλέον. Η Εσθήρ έχει ήδη ξεφύγει από την περιορισμένη σφαίρα του εαυτού της, της οικογένειάς της, της συγγενειάς της. Όταν αποκαλύπτει τα σχέδια του Αμάν ενάντια στον Μαρδοχαίο καταφέρνει να σώσει τη ζωή του Μαρδοχαίου αλλά το διάταγμα ενάντια στον υπόλοιπο λαό παραμένει. Η Εσθήρ δεν ικανοποιείται να σώσει μόνο την οικογένειά της. Το ρίσκο της ζωής της συνεχίζει μέχρι να διασφαλίσει τη ζωή του λαού της ολόκληρου. Η αγωνία και η φροντίδα της εκτείνουν την εμβέλεια τους σε όλο τον λαό:

Αν ευαρεστείσαι, βασιλιά μου, κι αν έχω κερδίσει την εύνοιά σου, αν το εγκρίνεις κι αν ενδιαφέρεσαι για μένα, ας εκδοθεί μια διαταγή ακυρωτική του διατάγματος του Αμάν, γιου του Μεδαθά, του Αγαγίτη, που είχε σκοπό να εξολοθρευτούν οι Ιουδαίοι απ' όλες τις επαρχίες του βασιλείου σου. ⁶ Πώς είναι δυνατό να αντικρύσω το κακό που θα βρει το λαό μου και να δω την καταστροφή των συμπατριωτών μου; (8:5-6)

Η βασίλισσα του Θεού βασιλεύει κάτω από τον λαό της, όχι πάνω στο λαό της. Δηλαδή βάζει τη ζωή του λαού πάνω από την δική της, γίνεται υπηρέτης τους, ζει γι αυτούς, ενεργεί για τη σωτηρία τους με ένα τρόπο που θυμίζει τον Ιησού Χριστό και τον τρόπο που Αυτός βασίλευσε. Όχι απλά ρισκάροντας τη ζωή Του για το

λαό του, αλλά κυριολεκτικά πεθαίνοντας για τον λαό Του. Με τον θάνατό Του κέρδισε τη ζωή για τον εαυτό Του και για τον λαό Του. Μας διδάξε ότι η ουράνια βασιλεία έρχεται σε αυτή τη γη μόνο με θυσία, μόνο με αυταπάρνηση για χάρη των πολλών. Στο Κατά Ιωάννην ευαγγέλιο 12:24-25, ο Ιησούς παραθέτει αυτήν ακριβώς την αρχή που ο ίδιος ακολούθησε:

Αλήθεια σας λέω: Αν του σιταριού ο σπόρος πέσει στη γη αλλά δεν πεθάνει, μένει ένας μονάχος σπόρος· αν όμως πεθάνει, κάνει άφθονον καρπό. ²⁵ Αυτός που αγαπάει τη ζωή του, θα τη χάσει· αυτός όμως που τη ζωή του δεν τη λογαριάζει όσο κρατάει αυτός ο κόσμος, θα τη φυλάξει για την αιώνια ζωή. (Ιωα 12:24-25)

Η βασίλισσα Εσθήρ αρνήθηκε να βασιλεύει μόνη σε ένα μισό βασίλειο. Παραδόθηκε για χάριν του άφθονου καρπού. Αφήνοντας το κοσμικό βασίλειο κατεβάζει στη γη ένα βασίλειο δικαιοσύνης και ειρήνης, ένα βασίλειο που διέπεται από νόμους, που διασφαλίζουν την ζωή του λαού, που προστατεύουν τον αδύναμο. Συμμετέχει ενεργά στην εκπλήρωση της προσευχής που και ο ίδιος ο Ιησούς διδάσκει, «ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου· γενηθήτω τὸ θέλημά σου, ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς.» (Ματθ 6:10)

Η βασίλισσα του Θεού συμμετέχει στην σωτηρία του λαού, στην αποκατάσταση του λαού, στην αλλαγή του καθεστώτος. Η γυναίκα βασιλεύει μαζί με τον άντρα – όχι χώρια από αυτόν – ενωμένοι σε ένα κοινό σκοπό: την σωτηρία των ανθρώπων.

Ένα διάταγμα που γράφτηκε εξ ονόματος του βασιλιά και έχει τη σφραγίδα του δεν μπορεί ν' ανακληθεί. Εσείς όμως μπορείτε να εκδώσετε άλλο διάταγμα με το όνομά μου και τη σφραγίδα μου, για να σώσετε τους Ιουδαίους». (8:8)

Μέχρι στιγμής οι νόμοι και τα διατάγματα του κοσμικού βασιλείου εξυπηρετούσαν τα συμφέροντα των δυνατών. Η ιστορία όμως τελειώνει με την εξουσία να περνάει στα χέρια δίκαιων βασιλιάδων που νομοθετούν τώρα υπέρ του λαού, υπέρ της ασφάλειας των πολλών, υπέρ της δικαιοσύνης και της ειρήνης στη βασιλεία. Τα διατάγματα του Ξέρξη έφεραν αναστάτωση, πόνο και θλίψη, τα διατάγματα της βασίλισσας φέρνουν γιορτή, τα *Πουρίμ*:

Ήταν οι ημέρες που οι Ιουδαίοι απαλλάχτηκαν από τους εχθρούς τους· ήταν ο μήνας που η θλίψη και το πένθος μεταβλήθηκε γι' αυτούς σε χαρά και γιορτή. Και η διαταγή ήταν να τηρούν αυτές τις ημέρες και να διοργανώνουν γιορτές και συμπόσια, να ανταλλάσσουν μεταξύ τους φαγητά για δώρα, και να στέλνουν φαγητά και στους φτωχούς. (9:22)

Το βιβλίο ξεκίνησε με τα συμπόσια των πλουσίων και τελειώνει με τα συμπόσια των φτωχών. Ξεκινάει με θλίψη και πένθος και τελειώνει με χαρά και γιορτή. Και όλα αυτά επειδή ένας άντρας δεν θέλησε κάτι λιγότερο για τη γυναίκα από το να ξεφύγει από την περιορισμένη ταυτότητα που η κοσμική βασιλεία της είχε δώσει. Και όλα αυτά επειδή μια γυναίκα αρνήθηκε να οριστεί όπως ο κόσμος την ορίζει, αλλά τοποθέτησε τη ζωή της μέσα στα σχέδια μιας ανώτερης βασιλείας και μόνο τότε βασίλευσε πραγματικά.

Η κα Μυρτώ Θεοχάρους, Ph.D., είναι καθηγήτρια Βιβλικής Εβραϊκής Γλώσσας και Παλαιάς Διαθήκης στο Ελληνικό Βιβλικό Κολέγιο, στο Πικέρμι Αττικής.

Το Μήνυμα της Νίκης

του Χάρη Ι. Νταγκουνάκη

Οὕτω καὶ ἡμεῖς λογιζέσθε ἑαυτοὺς νεκροὺς
μὲν εἶναι τῇ ἁμαρτίᾳ,
ζῶντας δὲ τῷ Θεῷ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ
τῷ Κυρίῳ ἡμῶν

Ἦταν ξημερώματα της πρώτης ημέρας της εβδομάδος, μετά την τραγική εκείνη Παρασκευή και το Σάββατο του εβραϊκού Πάσχα. Οι Ιουδαίοι είχαν γιορτάσει με όλους τους τύπους και τους πανηγυρισμούς το Πάσχα τους, και οι μαθητές του Χριστού είχαν αποθέσει το πολύτιμο σώμα του στο μνήμα και κρύβονταν από τον φόβο των Ιουδαίων.

Στο μυαλό τους είχαν όλα όσα τους είχε πει ο Διδάσκαλος λίγο πριν τους αποχωριστεί για ν' ανέβει στον σταυρό, και στην καρδιά τους βασιλευε η θλίψη, ο φόβος και η απογοήτευση. Όλα πια είχαν χαθεί. Ποιος ξέρει ποιο θα ήταν τώρα το μέλλον τους. Ποιος ξέρει πότε θα μπορούσαν να ξαναβγούν από το κρησφύγετό τους και να πάνε σπίτι στους, στις οικογένειές τους και στις δουλειές τους...

Αξημέρωτα σχεδόν μερικές μαθήτριες του Χριστού ξεκίνησαν να διανύσουν τα δυόμισι περίπου χιλιόμετρα για να πάνε στο μνήμα να αλείψουν το σώμα του Κυρίου τους. Καθώς το είχαν θάψει βιαστικά την προηγούμενη μέρα δεν είχαν προβεί σε όλες τις καθιερωμένες φροντίδες του σώματος, σύμφωνα με το ιουδαϊκό έθιμο.

Στον δρόμο, καθώς προχωρούσαν, είχαν φοβερή αγωνία τι θα γίνει με τους στρατιώτες που είχαν βάλει οι Ιουδαίοι να φρουρούν το μνήμα και με τον μεγάλο λίθο με τον οποίο είχαν σφραγίσει το στόμιο του σπηλαίου. Ποιος θα τους τον αποκυλούσε; Όταν όμως πλησίασαν στο μνήμα, είδαν από μακριά δυο άντρες με αστραφτερές στολές. Κατατρομαγμένες εκείνες δεν ήξεραν τι να υποθέσουν αλλά οι άγγελοι τις πρόλαβαν: «Τι ψάχνετε να βρείτε τον ζωντανό ανάμεσα στους νεκρούς; Δεν είναι εδώ, αναστήθηκε! Θυμηθείτε τι σας είχε πει όταν ακόμα ήσασταν στη Γαλιλαία. Σας είχε πει ότι θ' αναστηθεί». Και τότε θυμήθηκαν τα λόγια του Χριστού.

Γύρισαν πίσω με χαρά να αναγγείλουν τα χαρμόσινα νέα στους υπόλοιπους μαθητές, αλλά εκείνοι τις άκουγαν αδιάφοροι, με τη σκέψη ότι «γυναίκες είναι, φλυαρούν άσκοπα, φαντασιώσεις θα είχαν». Όσπου ο Πέτρος σηκώθηκε ο ίδιος, μαζί με τον Ιωάννη, κι έτρεξε στο μνήμα και το βρήκε αδειανό, και γύρισε απορημένος γι' αυτό που είχε γίνει.

Η σωματική ανάσταση του Χριστού από τους νεκρούς παραμένει το θεμελιώδες γεγονός της χριστιανικής πίστεως. Αυτό που οι τέσσερις ευαγγελι-

στές, καθένας με τον τρόπο του, διηγούνται τόσο απλά και τόσο λιτά μέσα στις σελίδες της Καινής Διαθήκης, χωρίς φιλολογικά στολίσια, δίχως κοσμητικά επίθετα, το ίδιο αυτό γεγονός είναι ένα πολυσήμαντο συμβάν με πάμπολλα μηνύματα τόσο για τους πιστούς μαθητές εκείνου του καιρού, όσο και για τους σημερινούς χριστιανούς.

Δυστυχώς σήμερα, μέσα στην καθημερινότητα ή στη συνήθεια, ακόμα και οι συνειδητοί χριστιανοί έχουμε αποτύχει να δούμε όλες τις λεπτομέρειες και να εμβαθύνουμε στο μεγάλο αυτό μυστήριο όλων των εποχών.

Ένα από τα μεγάλα μηνύματα που εκπέμπει η ανάσταση του Χριστού είναι το μήνυμα της νίκης. Η ανάσταση του Χριστού από τους νεκρούς, η οποία συνοδεύτηκε κι από αναστάσεις πολλών άλλων πιστών εκείνης της εποχής, παρομοιάζεται από τον απόστολο Παύλο με τη θριαμβευτική πορεία των Ρωμαίων αυτοκρατόρων, όταν επέστρεφαν νικητές από μια εκστρατεία. Παρήλαυναν με όλη τους τη λαμπρότητα μέσα από τη Ρώμη και πίσω στο άρμα τους είχαν δεμένους τον νικημένο βασιλιά του λαού που είχαν υποδουλώσει, μαζί με τους αξιωματούχους του και τους δούλους του. «Ο Χριστός αφαίρεσε τη δύναμη που είχαν οι δαιμονικές αρχές και εξουσίες και τις διαπόμπησε, σέρνοντάς τες νικημένες στο θρίαμβο του σταυρού του Χριστού» (Κολ 2,15).

Εξάλλου, στο Α΄ Ιω 3,8 (πρωτότυπο κείμενο) διαβάζουμε μια πολύ παραστατική εικόνα της νίκης του Χριστού: «εις τούτο ἐφανερώθη ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ἵνα λύσῃ τὰ ἔργα τοῦ διαβόλου». Το ρ. λύω άλλοτε μεταφράζεται «καταργώ» κι άλλοτε «καταστρέφω». Το σωστότερο είναι «ακυρώνω», μ' άλλα λόγια «καθιστώ κάτι αναποτελεσματικό, μολονότι δεν το εξαφανίζω-εξακολουθεί να υπάρχει, αλλά έχει χάσει τη δύναμή του». Έτσι τα έργα του διαβόλου εξακολουθούν να υπάρχουν, ακόμη και να μας απειλούν, αλλά δεν έχουν πια δύναμη. Κι αν έχουν, την ασκούν μόνο σ' εκείνον που αφήνεται σ' αυτήν και δεν αγωνίζεται. Αν κάποιος όμως αγωνιστεί εν Χριστώ και με τις προϋποθέσεις του πνευματικού αγώνα, που περιγράφονται στην Καινή Διαθήκη, μπορεί να νικήσει τα έργα του διαβόλου, ενώ στο παρελθόν, προ Χριστού κάτι τέτοιο ήταν αδύνατο.

Ποια είναι όμως τα έργα του διαβόλου, που τώρα έχουν αποδυναμωθεί;

1. Ο Νόμος

Πρώτα απ' όλα διά του Χριστού δεν είμαστε κάτω από την τυραννία του νόμου.

Θα απορούσε κανείς, πώς είναι δυνατόν ο νόμος, που είναι το δώρο του Θεού στον λαό του, που τις εντολές του ο Παύλος τις χαρακτηρίζει «άγιες, δίκαιες

και καλές», πώς θα μπορούσε αυτός ο νόμος να γίνει δυνάστης μας και να μας υποδουλώσει; Ποια είναι ακριβώς η διδασκαλία του Παύλου;

Ο Παύλος εξηγεί ότι «πριν έρθει ο Χριστός, μας φρουρούσε ο νόμος. Ήμασταν φυλακισμένοι, ώσπου να φανερωθεί ο μελλοντικός σωτήρας μας». Ο νόμος καταδικάζει την παρακοή μας, κι έτσι μας οδηγεί στην «κατάρα», στην τιμωρία. Ο Χριστός όμως μας απελευθέρωσε από την κατάρα του νόμου, με το να γίνει ο ίδιος κατάρα για μας, αφού κρεμάστηκε «επί ξύλου». Αυτό το νόημα έχει η φρ. «ο Χριστός είναι το τέλος του νόμου» (δηλ. σ' αυτόν αποσκοπούσε ο νόμος) και ότι «δεν είμαστε πια υπό νόμον»¹.

Αυτό δεν σημαίνει ότι καταργήθηκαν οι ηθικές αρχές του νόμου. Κάθε άλλο! Αυτές μάλιστα ο Χριστός ήρθε να τις συμπληρώσει με το δικό του κύρος, βάζοντάς τις σε άλλη βάση. Λυτρωθήκαμε όμως από την τυραννία του νόμου, που μας κρατούσε σκλάβους με την καταδίκη του. Το χρεόγραφο των αμαρτιών μας εξαλείφθηκε. Δεν χρωστάμε πια στην ηθική τάξη του Θεού. Είναι όλα πληρωμένα από τον Χριστό.

Χαρακτηριστικά είναι τα τέσσερα πρώτα εδάφια του 8^{ου} κεφαλαίου της Επιστολής προς Ρωμαίους, που πλέκουν μαζί αυτές τις αλήθειες, όπως πλέκονται μεταξύ τους τα νήματα ενός σχοινιού: (α) Για κείνους που ανήκουν στον Χριστό, δεν υπάρχει τώρα πια θέμα καταδίκης (εδ. 1), (β) γιατί, ο Θεός καταδίκασε ήδη την αμαρτία διά του Χριστού (εδ. 3)· (γ) και μας απελευθέρωσε από την κυριαρχία της αμαρτίας και του θανάτου (εδ. 2)· (δ) κι αυτό το έκανε με σκοπό «η απαίτηση του νόμου να εκπληρώνεται πια στη ζωή μας» (εδ. 4).

Ο ίδιος, λοιπόν, σταυρός του Χριστού, που μας απελευθερώνει από την καταδίκη του νόμου, μας παραδίδει στην υπακοή του νόμου.

Είναι όμως ανάγκη, για να γίνει αυτό, ο χριστιανός να ζει διά της πίστεως τη χριστιανική ζωή, για να ακυρώνει τη δύναμη του νόμου. Ο νόμος δεν εξαφανίστηκε, είναι παρών, δίπλα μας. Όταν όμως παραδίνεσαι στη δύναμη του αναστημένου Χριστού και διά της πίστεως θεωρείς τον εαυτό σου καρφωμένο στον σταυρό, και παραιτείσαι από κάθε δική σου προσπάθεια δίνοντας χώρο στο Πνεύμα του Θεού να ενεργήσει μέσα σου, τότε θα νικήσεις.

2. Η Σάρκα

Διά του Χριστού δεν είμαστε πια κάτω από την τυραννία της σάρκας.

Με τον όρο «σάρκα» ο Παύλος εννοεί την ξεπεσμένη φύση, οτιδήποτε είμαστε εκ γενετής ή το κληρονομήσαμε ή το αποκτήσαμε στη συνέχεια, πριν μας ανακαινίσει ο Χριστός. Κι επειδή η σάρκα μας είναι ο εαυτός μας στο πρόσωπο του πρώτου γενάρχη μας, του Αδάμ, το χαρακτηριστικό της σάρκας είναι ότι έχει επίκεντρο τον εαυτό μας.

Ο Παύλος, πάλι, μας δίνει έναν πίνακα με μερικές από τις χειρότερες εκδηλώσεις του παλαιού εαυτού μας, όπως είναι η σεξουαλική ασυδοσία, η ειδωλολατρία, οι μαγείες, το μίσος, η ζήλια, ο θυμός, οι μωροφιλοδοξίες, οι έριδες και πολλά άλλα. Μ' αυτό το είδος της ζωής που ζούσαμε, ήμασταν «υποδουλωμένοι σε κάθε λογής επιθυμίες και ηδονές».

Όπως είπε κι ο Χριστός, «όποιος αμαρτάνει γίνεται δούλος της αμαρτίας». Αμέσως όμως προσθέτει: «Αν

σας ελευθερώσει ο Υιός, τότε θα είστε πραγματικά ελεύθεροι». Και η απελευθέρωση από την ξεπεσμένη φύση μας έρχεται διά του σταυρού: «Ξέροουμε με βεβαιότητα τούτο: Ο παλιός αμαρτωλός εαυτός μας πέθανε στον σταυρό μαζί με τον Χριστό. Έτσι, έπαψε να ζει ο αμαρτωλός άνθρωπος και δεν είμαστε πια υποκείμενοι στον ζυγό της αμαρτίας»².

Ο Χριστός με το σταυρικό του έργο κέρδισε τη νίκη ενάντια στη σάρκα, όπως την κέρδισε κι ενάντια στον νόμο. Αν εμείς τώρα ταυτιστούμε με τον Χριστό στον σταυρό, θα κερδίσουμε κι εμείς την ίδια νίκη. Έχουμε νικήσει τη σάρκα διά του Χριστού; Η σάρκα δεν καταργήθηκε, είναι εδώ, παρούσα κάθε μέρα. Ο εαυτός μας υπάρχει και μας πολεμάει.

Όταν όμως η ατομική μας αλλά και η εκκλησιαστική μας ζωή είναι γεμάτη απ' όλα αυτά που προαναφέραμε ως έργα της σαρκός, πού είναι η δική μας νίκη; Όταν έχουμε αντιζηλίες, όταν δεν παραδεχόμαστε κανέναν άλλο εκτός από τον εαυτό μας, όταν τσακωνόμαστε με το παραμικρό και δημιουργούμε προβλήματα στην εκκλησία αλλά και στην οικογένειά μας και στη δουλειά μας, τότε πού είναι η νίκη μας κατά της σάρκας; Άρα, δεν ζητήσαμε να σταυρώσουμε τον εαυτό μας και να τον νεκρώσουμε πάνω στον σταυρό.

3. Ο Κόσμος

Κατά τρίτον, διά του Χριστού δεν είμαστε πια κάτω από την τυραννία του κόσμου.

Αν η σάρκα είναι το έρεισμα που ο διάβολος έχει μέσα μας, ο κόσμος είναι το μέσον, διά του οποίου ο διάβολος ασκεί πίεση πάνω μας από έξω. Μ' αυτή την έννοια, κόσμος είναι η χωρίς Θεό κοινωνία ανθρώπων, που διάκειται εχθρικά εναντίον της Εκκλησίας του Χριστού, και αυτή την έχθρα την εκδηλώνει είτε με τη χλεύη είτε με τον διωγμό είτε με διείσδυση του κοσμικού φρονήματος μέσα στις τάξεις των πιστών.

Ο Ιωάννης διακηρύττει σαφώς ότι η αγάπη για τον κόσμο και η αγάπη για τον Πατέρα Θεό είναι αμοιβαία ασυμβίβαστες. Με τον όρο «κόσμος» ο Ιωάννης εννοεί τις σαρκικές επιθυμίες του αμαρτωλού ανθρώπου, τη λαγνεία των ματιών του (να βλέπει και ν' απολαμβάνει οτιδήποτε το αμαρτωλό) και την αλαζονεία του για ό,τι αποκτάει και για ό,τι κάνει σ' αυτό τον κόσμο.

Σάρκα και Κόσμος είναι άρρηκτα δεμένες έννοιες, αφού κόσμος είναι η κοινωνία ανθρώπων που δεν έχουν λυτρωθεί, και που οι επιθυμίες τους, τα κριτήριά τους, οι αντιδράσεις τους, υπαγορεύονται από την επίσης αλύτρωτη φύση τους.

Ο Ιησούς όμως ισχυρίστηκε ότι νίκησε τον κόσμο. Τι σημαίνει αυτό; Σημαίνει ότι κατάργησε τη διεστραμμένη αντίληψη περί Θεού και των αξιών της ζωής και έφερε τη δική του θεϊκή άποψη των πραγμάτων. Μας μίλησε για την ύπαρξη του Θεού της αγάπης, μας μίλησε για την ανάγκη του ανθρώπου να λατρεύσει τον αληθινό Θεό, για την ανάγκη της σωτηρίας και της ζωής σύμφωνα με το θέλημα του Πατέρα, για το αιώνιο μέλλον του ανθρώπου και για την καταδίκη της αμαρτίας.

Κι έρχεται πάλι ο Ιωάννης να μας πει, ότι διά μέσου του Χριστού μπορούμε κι εμείς να νικήσουμε τον κόσμο:

«Κάθε παιδί του Θεού μπορεί να νικήσει τον κόσμο. Να πώς μπορούμε να νικούμε τον κόσμο: με την πίστη

μας. Ποιος μπορεί να νικάει τον κόσμο; Μόνον όποιος πιστεύει πως ο Ιησούς είναι ο Υιός του Θεού».³

Όταν δεχόμαστε τον Χριστό αλλάζουν οι εκτιμήσεις μας για τις αξίες γύρω μας. Παύουμε πια να συμμορφωνόμαστε με τα πρότυπα αυτού του κόσμου, και διαπιστώνουμε ότι μεταμορφωνόμαστε με τον ανανεωμένο μας νου, ο οποίος συλλαμβάνει και αποδέχεται το θέλημα του Θεού.

Τίποτα δεν μπορεί να μας αποκόψει από το πνεύμα του κόσμου, παρά μόνον ο σταυρός του Χριστού. Διά του σταυρού ο κόσμος σταυρώθηκε, πέθανε πια για μας, και εμείς για τον κόσμο⁴. Έτσι απελευθερωθήκαμε από την τυραννία του.

4. Ο Θάνατος

Τέλος, διά του σταυρού δεν είμαστε πια κάτω από την τυραννία του θανάτου.

Ο Ιησούς Χριστός όχι μόνο εκθρόνισε τον διάβολο αλλά πολέμησε και με την αμαρτία. Στην ουσία, επειδή πολέμησε με την αμαρτία, πολέμησε με τον θάνατο. Γιατί, η αμαρτία είναι το «κεντρί» του θανάτου, η κύρια αιτία που ο θάνατος είναι επώδυνος και δηλητηριώδης.

Η αμαρτία είναι που προκαλεί τον θάνατο και μετά τον θάνατο φέρνει την κρίση. Γι' αυτό και τη φοβόμαστε. Ο Χριστός όμως πέθανε για τις αμαρτίες μας και τις πήρε από πάνω μας. Με μεγάλη αποστροφή, επομένως, ο Παύλος παρομοιάζει τον θάνατο με σκορπιό που του έχουν βγάλει το κεντρί, και με έναν κατακτητή που του έχουν τσακίσει τη δύναμη. Τώρα που λάβαμε τη συγχώρηση των αμαρτιών μας, ο θάνατος πια δεν μπορεί να μας βλάψει. Γι' αυτό και ο Παύλος ανακράζει προκλητικά: «Πού είναι, Θάνατε, το κεντρί της δύναμής σου; Άδη, πού είναι η νίκη σου;» Και φυσικά απάντηση δεν υπάρχει. Έτσι, φωνάζει πάλι θριαμβευτικά, αλλά όχι προκλητικά αυτή τη φορά: «Ας ευχαριστήσουμε τον Θεό, που μας χάρισε τη νίκη διά του Κυρίου μας Ιησού Χριστού» (Α΄ Κορ 15,55-57).

Ποια θα πρέπει, συνεπώς, να είναι η δική μας αντίληψη ως πιστών για τον θάνατο; Πώς στεκόμαστε μπροστά σε ένα φέρετρο, σε έναν τάφο; Τον βλέπουμε σαν έναν εχθρό, που δεν μπορούμε να ξεφύγουμε από την τυραννία του; Όχι. Τον βλέπουμε μεν σαν έναν

εχθρό υπαρκτό δίπλα μας, φοβερό, αποκρουστικό, στην ουσία ο τελευταίος εχθρός που απομένει να καταρτηθεί, αλλά είναι ένας νικημένος εχθρός.

Επειδή ο Χριστός πήρε τις αμαρτίες μας στους ώμους του και έκανε εξιλέωση γι' αυτές, ο θάνατος έχασε τη δύναμή του, άρα δεν μας τρομοκρατεί πια. Ο Χριστός όλο αυτό το έργο το συνόψισε σε μια από τις μεγαλύτερες διακηρύξεις του: «Εγώ είμαι η ανάσταση και η ζωή· εκείνος που πιστεύει σ' εμένα, και αν πεθάνει, θα ζήσει· και καθένας που ζει κι εμπιστεύεται σ' εμένα, δεν θα πεθάνει ποτέ»⁵.

Ο Χριστός είναι η ανάσταση των πιστών που πεθαίνουν και η ζωή των πιστών που ζουν. Στους πρώτους η υπόσχεσή του είναι, «θα ζήσεις», που σημαίνει όχι μόνον ότι θα διατηρηθείς στη ζωή αλλά κι ότι μια μέρα θ' αναστηθείς σωματικά από τους νεκρούς. Η υπόσχεσή του στους δεύτερους είναι, «δεν θα πεθάνεις ποτέ», που σημαίνει όχι ότι θα γλιτώσεις τον φυσικό θάνατο, αλλά ότι ο θάνατος αυτός θα είναι για σένα ένα ασήμαντο επεισόδιο, μια στιγμιαία μετάβαση στην πλήρη ζωή.

Τέσσερις δυνάστες, λοιπόν, που ο Χριστός τούς νίκησε και μας απελευθέρωσε από την τυραννία τους. Οι τέσσερις αυτοί δυνάστες χαρακτηρίσαν και βασίλευσαν στην παλαιά οικονομία των πραγμάτων, στην Παλαιά Διαθήκη, στον «αιώνα» που εγκαινιάστηκε από τον πρώτο γενάρχη μας, τον Αδάμ. Σ' αυτό τον αιώνα ο νόμος υποδουλώνει, η σάρκα κυριαρχεί, ο κόσμος παραπλανά κι ο θάνατος βασιλεύει.

Ο νέος «αιών», όμως, που εγκαινιάστηκε από τον έσχατο Αδάμ, τον Χριστό, χαρακτηρίζεται όχι από τον νόμο αλλά από τη χάρη· όχι από τη σάρκα αλλά από το Πνεύμα· όχι από το πνεύμα του κόσμου αλλά από το θέλημα του Θεού· όχι από τον θάνατο αλλά από την αιώνια ζωή.

Αυτή είναι η νίκη του Χριστού, στην οποία μας καλεί να συμμετάσχουμε κι εμείς με την καταδίκη του εαυτού μας και τη διαρκή αφιέρωση στον Χριστό, αν θέλουμε να ζήσουμε απελεύθεροι από τους δυνάστες τού προ Χριστού καθεστώτος. Αυτό άλλωστε είναι και το μήνυμα της νίκης στη δική μας ζωή –το πραγματικό νόημα του δικού μας Πάσχα.

Ο Χ. Ι. Νταγκουνάκης είναι νομικός.

Υποσημειώσεις

¹ Γαλ 3,23.13· Ρωμ 6,14· 10,4· Γαλ 5,18. Τα βιβλικά παραθέματα (στη δημοτική) προέρχονται από τη «Νέα Μετάφραση της Βίβλου», έκδ. Ελληνικής Βιβλικής Εταιρίας.

² Γαλ 5,19-21· Τιτ 3,3· Ιω 8,34-36· Ρωμ 6,6.

³ Α΄ Ιω 2,15-16· Ιω 16,33· Α΄ Ιω 5,4-5.

⁴ Ρωμ 12,1-2· Γαλ 6,14.

⁵ Α΄ Κορ 15,26· Ιω 11,25-26.

Το Μήνυμα του Γολγοθά

του Μιχαήλ Β. Κυριακάκη

Ποιο είναι το μήνυμα που μας έρχεται από τον σκοτεινό λόφο του Γολγοθά; Ποιο είναι το νόημα του χριστιανικού Πάσχα που έχει σαν κέντρο τη Σταύρωση και την Ανάσταση του Χριστού;

Για την μηχανοκρατούμενη εποχή μας, για τους πολλούς, δεν έχει πια κανένα νόημα. Το Ευαγγέλιο, ο Σταυρός και ο αδειανός τάφος, είναι ξεπερασμένα. Έπαυσαν τα πάθη και ο θρίαμβος του Χριστού να ασκούν επίδραση στη ζωή τους.

Και όμως! Για τον άνθρωπο που δεν τον χόρτασε η μηχανή και η ύλη, ο Σταυρός του Χριστού είναι μια πρόκληση και έμπνευση μαζί. Τον αντικρύζει με πίστη, χωρίς προκατάληψη, όχι με την περιέργεια του ιστορικού, αλλά με τη δίψα του ανθρώπου που θέλει να διεισδύσει στο μυστήριο της θείας αγάπης.

Δεν αντικρύζει τον Σταυρό σαν ένας απλός παρατηρητής που συγκινείται από το δραματικό θέαμα. Νοιώθει ότι το δικό του δράμα, το εσωτερικό του δράμα και η λαχτάρα για λύτρωση, είναι άμεσα συνδεδεμένα με το δράμα του Γολγοθά.

Νοιώθει πως επάνω στο ξύλο της κατάρας είναι ενωμένος με τον Ιησού, με μια ενότητα εσωτερική, μουσική, αλλά πραγματική. Αναγνωρίζει πως σαν αντικαταστάτης δικός του πάσχει ο Λυτρωτής του.

Γι' αυτό μπορεί να πει: Μαζί με τον Χριστό σταυρώθηκα. *Μετά του Χριστού συνεσταυρώθημ.* Δεν ζω πια εγώ. Ο Χριστός ζει μέσα μου. Για τον πιστό ο Σταυρός είναι το τέλος μιας ζωής. Είναι το τέρμα της παλιάς ζωής του. Και είναι η αφετηρία της νέας ζωής του. Αυτός που ήταν πριν γνωρίσει το μυστήριο του Σταυρού, δεν υπάρχει. Και αυτός που τώρα είναι, είναι καινούργιος άνθρωπος.

Εδώ έχει συναντήσει τον Θεό. Εδώ βρήκε τη γέφυρα που έστησε ο Θεός για να συμφιλιωθεί ο άνθρωπος μαζί Του. Η πιο βαθιά ανάγκη της ψυχής του έχει ικανοποιηθεί. Βρίσκει τις ρίζες της ύπαρξής του. Το βαρύ φορτίο που επλάκωνε τη συνείδησή του, το βάρος της ενοχής δεν υπάρχει πια. Απολαμβάνει μια γαλήνη στο πνεύμα του που δεν μπόρεσε να τη βρει πουθενά αλλού.

Είδε εκεί τα πραγματικά χρώματα της αμαρτίας: τον εγωισμό· την πλεονεξία· την τύφλωση· το φθόνο· την υποκρισία· την αγνωμοσύνη –όλα συγκεντρωμένα στο δρόμο του Σταυρού. Τα είδα στην πιο χονδροειδή εκδήλωσή τους αυτά τα πάθη καθώς ξέσπασαν ενάντια

στο Δίκαιο και Άωμο Αμνό του Θεού –τον Ιησού το Ναζωραίο. Το είδε στους πρωταγωνιστές του δράματος: στους αρχιερείς και Γραμματείς, στον Πιλάτο και τον Ηρώδη· στον προδότη Ιούδα· στα πλήθη που εφώναζαν άρον, άρον, σταύρωσέ τον! Και έπειτα ουαί, ουαί κάτω από το Σταυρό. Και είδε τον εαυτό του ανάμεσά τους γιατί αυτά τα πάθη δεν ήταν ιδιότητες αποκλειστικά εκείνων που εσταύρωσαν τον Χριστό. Παρόμοια πάθη βρίσκονται στην καρδιά κάθε ανθρώπου. Και στη δική του καρδιά. Και αφού συνειδητοποίησε τη δική του θέση και ένοιωσε συντριβή, άκουσε το μήνυμα του Εσταυρωμένου: *Αφες αυτοίς...* Συγχώρεσέ τους.

Πώς να μη βγει από την καρδιά του πιστού το ευχαριστώ για Κείνον που εσήκωσε τις αμαρτίες του; Πώς να μην παραδοθεί εκούσια και να πει: *Αν ένας πέθανε για όλους, άρα όλοι απέθαναν.*

Αυτή την ανάγκη για λύτρωση, συγχώρηση, ανανέωση, προσπάθησε ο άνθρωπος να ικανοποιήσει με χίλιους δυο τρόπους, χωρίς να το κατορθώσει. Γιατί η ανάγκη είναι πανανθρώπινη. Εκδηλώνεται με πολλούς και διαφόρους τρόπους: Σαν πείνα και δίψα της ψυχής. Σαν συναίσθημα ότι ο κόσμος είναι αδειανός, χωρίς σκοπό και χωρίς νόημα η ζωή. Σαν βάρος που πλακώνει τη φορτωμένη συνείδηση. Και εδώ στο Σταυρό και την Ανάσταση, που αποτελούν το Ευαγγέλιο, η ψυχή βρίσκει την ανάπαυσή της· η συνείδηση την ανακούφιση· ο πόνος το βάλαμο που χρειάζεται.

Και ο Σταυρός, για τον λυτρωμένο, γίνεται η έμπνευση και το κίνητρο της ζωής του. Το ξεκίνημα μιας ζωής, αγάπης και θυσίας.

Ποιο είναι λοιπόν το μήνυμα που μας έρχεται από το Σταυρό και τον αδειανό τάφο; Είναι μια πρόσκληση αγάπης:

Έλα στο Σταυρό του Χριστού. Φέρε τις αμαρτίες σου να συγχωρηθούν. Φέρε την καρδιά σου να καθαριστεί. Φέρε το εγώ σου να σταυρωθεί.

Και ενώσου με όλες τις λυτρωμένες ψυχές που υμνούν μ' αυτή την ωδή:

Αξιος είσαι... Γιατί θυσιάστηκες και μας εξαγόρασες με το αίμα σου. Από κάθε φυλή και γλώσσα και λαό και έθνος.

Παράδωσε όλο σου το είναι στον Χριστό και ζήσε μαζί Του την αναστημένη ζωή.

Ο Μ.Β. Κυριακάκης υπήρξε εκδότης του περιοδικού μας από το 1946 μέχρι το 1989.

ΠΡΟΣΕΥΧΗ

Όπως στην Έφεσο...

Πράξεις κεφ. 19

Είχαμε προσκυνήσει Κύριε,
ένα απ' τα θαύματα του κόσμου
έργο του νου και των χειρών μας
και σαν άλλοι Έφεσιοι λατρέψαμε
την Μεγάλη Άρτεμη των καιρών μας:
την Πυρηνική Ενέργεια.
Πλουτίσαμε απ' του ναού της τα ομοιώματα,
όπως άλλοτε ο αργυροκόπος Δημήτριος.
Εκμεταλλευτήκαμε και τα Έφεσια γράμματα.*

Πράξεις κεφ. 19:18-19

Κί ήρθαν αγέρες, Κύριε, σεισμοί.
Τσουνάμι τρομερό, απρόβλεπτο
έπνιξε χιλιάδες κόσμο,
έκαψε και τα γράμματα.
Συντρίμια τα σοφά μας κατασκευάσματα
μόλυναν τον αέρα, το νερό, τις τροφές.
Μείναμε άστεγοι, γυμνοί,
πεινασμένοι, διψασμένοι.

Απελπισμένοι απ' τα δικά μας επιτεύγματα,
Μετανιωμένοι,
στρεφόμαστε σε Σένα τον Δημιουργό μας
μ' ανοιχτά τα παραθύρια της ψυχής μας
και παρακαλούμε:

Έφεσ. κεφ. 1 & 2

"να εισβάλλει μέσα μας το Πνεύμα Σου, Θεέ",
όπως στην Έφεσο, στα χρόνια του Παύλου,
να γκρεμίσει ό,τι απόμεινε απ' τα είδωλα
για να βρούμε στο Φως του Χριστού
την Ελπίδα για μια Νέα ζωή
καθώς βιώνουμε

Έφεσ. 4:17-24

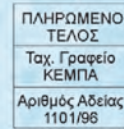
μια ριζική πνευματική αλλαγή.
Γένοιτο, Κύριε.

Έφεσ. 2:4-10

Ο Θεός είναι πλούσιος σε Έλεος και Λγάπη...
"Χάριτι έστε σεσωσμένοι."

Λ. Βαλαή

* Βιβλία μαγείας των Εφεσίων

Απόφαση

*Με την αγάπη των απελπισμένων
σε θρέφω και σ' ορδώνω
μπροστά μου μερόνυχτα.
Με την παράφορη αγάπη
την απεγνωσμένη, των απελπισμένων.*

*Κι αν εξαντλήσω
τα βήματά μου όλα ψαύοντας
το κενό
είναι γιατί το θαύμα
σε λίγους μόνο φανερώνεται.*

*Όσο κι αν
τα βέβηλα στόματα σ' αρνούνται
όσο κι αν
αινιγματική η σιωπή σε κρύβει
ταμένη της αγάπης σου, λυγισμένη στα δυο
όλη μου τη ζωή θα σε γυρεύω.*

*Για να 'χει νόημα η γέννηση
νόημα ο θάνατός μου, Κύριέ μου.*

Λένα Παππά
"Τα ποιήματα"
1956-1992